

Barn- och utbildningsnämnden

Kallelse

Nämnd	Barn- och utbildningsnämnden
Datum och tid	2025-06-19, klockan 08.30
Plats	Kommunkontoret, sammanträdesrum Gräsö (SR1)
Sekreterare	Per-Åke Berg
Ordförande	Jessica Kumlin (M)

Ärendelista

1. Val av justerare	2
2. Fastställande av föredragningslista	2
3. Utvärdering av Stödenheten <i>Föredragande: Joel Axberg</i>	3
4. Ökad lärarbehörighet i grundskolan <i>Föredragande: Joel Axberg</i>	4
5. Utredning om förutsättningarna för anpassad gymnasieskola i Östhammars kommun <i>Föredragande: Zara Järvström</i>	5
6. Remissvar avseende Plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029	6
7. Remissvar avseende SOU 2025:37 – Skärpta villkor för friskolesektorn	7
8. Årsbudget 2025: Budgetuppföljning per april	8
9. Redovisning av kränkingsanmälningar	9
10. Upphävande av Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling	10
11. Samlad översyn av skolorganisation och lokalanvändning i Östhammars kommun	11
12. Redovisning av närvaron inom grundskolan och gymnasieskolan	13
13. Redovisning av sjukstatistik	14
14. Plan för trygghet och studiero i grundskolan	15
15. Information från förvaltningen	17
16. Redovisning av delegationsbeslut	18
17. Anmälningsärenden	20

Barn- och utbildningsnämnden

1. Val av justerare

2. Fastställande av föredragningslista

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 08.30

Dnr BUN-2023-107

3. Utvärdering av Stödenheten

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av utvärderingen.

Beslutsmotivering

Vid sammanträde 2024-02-08 beslutade barn- och utbildningsnämnden att starta en resursskola där akutskola skulle vara en integrerad del av verksamheten. Nämnden fattade då beslut om att en utvärdering av resurs-/akutskola skulle göras efter att enheten varit igång ett år och nämnden då kan ges möjlighet att ta ställning till om någon förändring av verksamheten är aktuell.

Ärendebeskrivning

Stödenheten innefattar två kommungemensamma särskilda undervisningsgrupper samt akutskola, för beslut om tillfällig omplacering ifrån en elevs hemskola. Den ena gruppen är främst inriktad på elever med diagnos eller utmaningar inom AST-spektra, medan den andra gruppen är kopplad till elever med en komplicerad skolproblematik. Stödenheten startade sin verksamhet i samband med höstterminen 2024.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Utvärderingen medför inga ekonomiska konsekvenser.

Prövning av barnets bästa

I samband med utvärderingen har ingen prövning av barnets bästa gjorts, en barnkonsekvensanalys gjorde inför start av verksamheten.

Beslutsunderlag

- Utvärdering av stödenheten.

Beslutet skickas för kännedom till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar
Verksamhetschef grundskola, Joel Axberg

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 08.45

Dnr BUN-2025-88

4. Ökad lärarbehörighet i grundskolan

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av förvaltningens utredning och redovisning om arbetet med att öka lärarbehörigheten.

Beslutsmotivering

Att undervisningen i skolan leds av behöriga och legitimerade lärare är en viktig förutsättning för att öka elevernas måluppfyllelse och kvaliteten i undervisningen.

Ärendebeskrivning

I årsbudget 2025 med flerårsplan 2026-2027 gavs barn och utbildningsnämnden ett specifikt uppdrag om att öka andelen behöriga lärare i skolan. Barn och utbildningskontoret har utrett hur lärarbehörigheten ser ut idag och hur den förändrats över tid. I utredningen beskrivs även skillnader i definitioner mellan lärare med lärarexamen, lärarlegitimation samt behörighet. Därutöver redogörs för pågående arbete som barn och utbildningskontoret arbetar med i syfte att öka andelen behöriga och legitimerade lärare i verksamheten samt tankar och framtida arbete för att stärka det ytterligare.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser.

Prövning av barnets bästa

En prövning av barnets bästa har inte gjorts kopplat till beslutet.

Beslutsunderlag

- Utredning ökad lärarbehörighet.

Beslutet skickas för kännedom till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar
Verksamhetschef grundskola, Joel Axberg

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 09.05

Dnr BUN-2025-89

5. Utredning om förutsättningarna för anpassad gymnasieskola i Östhammars kommun

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av utredningen.

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att utreda vidare förslaget att integrera det individuella programmet i anpassad gymnasieskola med den anpassade grundskolan och då ta hänsyn till utredningen om Gimo skolområde.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningskontoret fick genom uppdrag i årsbudgethandling 2025 att undersöka förutsättningarna för anpassad gymnasieskola i Östhammars kommun i egen regi samt utreda de ekonomiska förutsättningarna för anpassad gymnasieskola i kommunal regi jämfört med externa placeringar. Utredningen omfattar elevunderlag, lokaler, personalförsörjning, kostnader och barnets bästa. Den visar att förutsättningarna för nationella program är begränsade. Möjligheten att integrera det individuella programmet med anpassad grundskola föreslås därför att utredas vidare.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Att starta egen anpassad gymnasieskola skulle innebära höga kostnader för lokaler och personal. Egen regi bedöms vara mindre kostnadseffektivt utifrån nuvarande elevantal.

Prövning av barnets bästa

Utredningen har beaktat barnets bästa med hänsyn till utveckling, trygghet, delaktighet och social samhörighet. Vid en eventuell vidareutredning av det individuella programmet behöver artikel 12 i barnkonventionen – rätten att bli hörd – beaktas särskilt.

Beslutsunderlag

- Utredning om förutsättningar för anpassad gymnasieskola i Östhammars kommun.

Beslutet skickas för åtgärd till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar

Verksamhetschef gymnasieskola och vuxenutbildning, Zara Järvström

Verksamhetschef grundskola, Joel Axberg

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 09.20

Dnr BUN-2025-71

6. Remissvar avseende Plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar yttrandet gällande Plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029.

Beslutsmotivering

Barn och utbildningsnämnden i Östhammars kommun har getts möjlighet att besvara remissen Plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029. Syftet är att planen ska ”medverka till att genomföra minoritetslagstiftningen i Östhammars kommun på ett strukturerat sätt i kommunens ledning, styrning och uppföljning.” Målen torde således ha en tydligare koppling till de nationella kraven som ligger på ett finskt förvaltningsområde.

Ärendebeskrivning

Nationella minoriteter i Sverige är sverigefinnar, judar, romer, samer och tornedalingar, och de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, romani čhib, samiska och meänkieli. Östhammars kommun ingår i förvaltningsområdet för finska. I kommunen gäller förstärkt skydd till finska i förskolan, äldreomsorg och till kontakter med kommunen på finska. Kommuner ska enligt minoritetslagen ha mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Nuvarande mål och riktlinjer antogs 2019. Östhammars kommun översänder förslag på nya mål i Plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029.

Förslag på *Plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029* har skickats på remiss till barn- och utbildningsnämnden. Remissperioden sträcker sig fram till den 20 juni 2025.

Beslutsunderlag

- Följebrev till remiss.
- Förslag till plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029.
- Yttrande.

Beslutet skickas för åtgärd till

nationellaminoriteter@osthammar.se

Beslutet skickas för kännedom till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 09.25-09.30

Dnr BUN-2025-70

7. Remissvar avseende SOU 2025:37 – Skärpta villkor för friskolesektorn

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att anta yttrandet avseende SOU 2025:37 – Skärpta villkor för friskolesektorn.

Beslutsmotivering

Östhammars kommun tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. Förslaget om ett begränsat förbud mot vinstutdelning i samband med nyetablering, ägarbyte och kvalitetsbrister bedöms positivt. För en kommun med begränsat elevunderlag innebär förslaget en förstärkning av likvärdighet och ansvar i skolväsendet. Östhammars kommun ser också positivt på skärpta krav på ekonomi och långsiktighet samt införandet av återkravsmöjligheter. Samtidigt vill kommunen uppmärksamma behovet av statligt stöd för att möta de ökade kraven på uppföljning och tillsyn, särskilt inom förskolan.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har getts möjlighet att besvara remissen "SOU 2025:37 – Skärpta villkor för friskolesektorn" från Utbildningsdepartementet. Syftet med remissen är att inhämta synpunkter på utredningens förslag om bland annat ett begränsat förbud mot vinstutdelning inom friskolesektorn, skärpta krav på ekonomisk stabilitet och en stärkt tillsynsstruktur.

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 4 augusti 2025.

Svaren skickas till:

u.remissvar@regeringskansliet.se

u.gv.remissvar@regeringskansliet.se

Beslutsunderlag

- Remissmissiv.
- SOU 2025:37 Skärpta villkor för friskolesektorn (finns tillgänglig i arbetsrummet).
- Remissvar avseende SOU 2025:37 – Skärpta villkor för friskolesektorn.

Beslutet skickas för åtgärd till

Nämndsekreterare för utskick till Utbildningsdepartementet.

Beslutet skickas för kännedom till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 09.45

Dnr BUN-2024-12

8. Årsbudget 2025: Budgetuppföljning per april

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Under 2021 har Östhammars kommun börjat arbeta utifrån ett nytt styrdokument för budgetuppföljning vad gäller drift- och investeringsbudget. I styrdokumentet beskrivs att det sex gånger per år ska ske en rapportering till kommunstyrelse/nämnd. Per april (tartialrapport), augusti (delårsbokslut) och december (helårsbokslut) görs en större skriftlig rapportering. Per februari, juni och oktober görs en enklare rapportering.

I den skriftliga rapporten ska det ingå en prognos om måluppfyllelse för de satta verksamhetsmålen och budgetföljsamhet.

Barn- och utbildningsnämnden vill ha en ekonomisk uppföljning vid varje sammanträde.

Beslutsunderlag

- Budgetuppföljning för driftbudget respektive investeringsbudget för perioden.

Ärendets behandling

Budgeten följs kontinuerligt av barn- och utbildningsnämnden.

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 09.55

Dnr BUN-2025-11

9. Redovisning av kränkningsanmälningar

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av redovisningen.

Ärendebeskrivning

Arbetet mot kränkningar inom skolan är omfattande och regleras av både skollagen och diskrimineringslagen. Enligt Skollagen (2010:800) är det nolltolerans mot kränkande behandling, mobbning och diskriminering i förskolor, skolor och andra verksamheter som lyder under den. Skolor ska arbeta aktivt för att förebygga detta genom att exempelvis kartlägga risker, analysera orsaker, sätta upp mål och åtgärder samt upprätta en årlig plan mot kränkande behandling.

När kränkningar upptäcks ska skolorna vidta åtgärder för att stoppa dem och förhindra att de upprepas. Exempel på detta arbete kan vara inkluderande samtal med inblandade parter, stöd till den som utsatts och åtgärder mot den som kränker. Enligt Skollagen (2010:800) ska en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Alla fall av kränkande behandling ska dokumenteras och de insatta åtgärderna ska följas upp för att säkerställa att de är effektiva. I Östhammars kommun görs anmälan och utredning i ett digitalt system.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade 2023-02-16 att redovisning av kränkningsanmälningar ska göras fyra gånger per år.

Beslutsunderlag

- Muntlig redovisning av ärendet.

Beslutet skickas för kännedom till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 10.05

Dnr BUN-2025-92

10. Upphävande av Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar om att *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* upphävs. Riktlinjen ersätts av en rutin som förvaltningen beslutar om.

Beslutsmotivering

Den tidigare riktlinjen föreslås upphävas då den innehåller delar som inte längre är aktuella, till exempel kring utlämnande av handlingar. Den ersätts av en uppdaterad rutin som ger ett mer praktiskt stöd i arbetet mot kränkningar och diskriminering. Till skillnad från en riktlinje kan en rutin justeras snabbare vid förändringar i lagstiftning eller behov, vilket stärker verksamhetens kvalitet.

Ärendebeskrivning

Den nuvarande riktlinjen för arbetet mot kränkningar och diskriminering i förskola och skola behöver upphävas eftersom vissa delar inte längre är aktuella, exempelvis vid utlämnade av handlingar. Förvaltningen har därför tagit fram en ny rutin som bättre speglar lagstiftning. Bland annat tydliggörs att färdiga utredningar är allmänna handlingar, men att dessa kan behöva sekretess provas innan ett eventuellt utlämnande.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Utvärderingen medför inga ekonomiska konsekvenser.

Prövning av barnets bästa

Prövning av barnets bästa enligt 1 kap. 10 § skollagen har inte varit aktuell i detta ärende, då förändringen gäller ett övergripande styrdokument och inte rör enskilda barns situation eller rättigheter.

Beslutsunderlag

- Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling, antagen 2022-11-10.

Beslutet skickas för åtgärd till

Webbredaktionen för borttagning av riktlinjen på webben

Beslutet skickas för kännedom till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar
Verksamhetschef grundskola, Joel Axberg
Staben, Fredrik Hübinette

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 10.10

Dnr BUN-2025-91

11. Samlad översyn av skolorganisation och lokalanvändning i Östhammars kommun

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att avsluta följande tidigare uppdrag:

- Uppdrag om ny F–3-skola i Alunda. BUN-2023-042
- Uppdrag om att täcka behovet av grundskoleplatser i Gimo. BUN-2023-042
- Uppdrag om redovisning av långsiktig lösning för skolorganisation i Gimo och Alunda. BUN-2023-042.
- Uppdrag om fördjupad utredning av skolorganisation F–3 i tätorten Östhammar. BUN-2023-109
- Utredning om ökad lokaleffektivitet i förskola och skola. BUN-2025-55

Barn- och utbildningsnämnden beslutar istället att ge förvaltningen i uppdrag att genomföra en **samlad översyn av skolorganisationen i Östhammars kommun**, med särskilt fokus på:

- effektiv lokalanvändning i både förskola och skola,
- långsiktigt hållbar skolstruktur utifrån barnantal, arbetsmiljö, pedagogik och ekonomi,
- särskilt beaktande av situationen i Gimo, Alunda och Östhammars tätort.

Beslutsmotivering

För att säkerställa en sammanhållen, effektiv och långsiktigt hållbar skolorganisation föreslås att fem tidigare uppdrag avslutas och ersätts med ett gemensamt uppdrag. Detta möjliggör en mer strategisk och samordnad analys av lokalbehov och skolstruktur i hela kommunen, samtidigt som det effektiviserar förvaltningens arbete och ger nämnden ett bättre underlag för beslut.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden har tidigare beslutat om fem separata uppdrag kopplade till lokalbehov och skolorganisation i olika delar av kommunen. Då flera av dessa uppdrag överlappar varandra i syfte och tidsperspektiv, föreslås de nu avslutas och ersättas med ett nytt, sammanhållet uppdrag.

Det nya uppdraget syftar till att ta ett helhetsgrepp på skolorganisationen i kommunen, med särskilt fokus på hur förskolans och skolans lokaler kan användas mer effektivt utifrån elevunderlag, befolkningsprognoser, arbetsmiljö, pedagogiska behov och ekonomisk hållbarhet. Arbetet ska innefatta tätorterna Gimo, Alunda och Östhammar samt Österby förskolor och utgå från kommunens långsiktiga planering för barn och unga.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Det samlade uppdraget kommer ta med de ekonomiska konsekvenserna.

Barn- och utbildningsnämnden

Prövning av barnets bästa

I samband med utvärderingen har ingen prövning av barnets bästa gjorts. En barnkonsekvensanalys gjordes inför starten av verksamheten.

Beslutsunderlag

- Muntlig redovisning.

Beslutet skickas för åtgärd till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar
Kontorschef, Tekniska kontoret, Cecilia Willén Johansson

Beslutet skickas för kännedom till

Staben, Fredrik Hübinette

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 10.10

Dnr BUN-2025-53

12. Redovisning av närvaron inom grundskolan och gymnasieskolan

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Problematiske skolfrånvaro är en komplex fråga och kan bero på pedagogiska, sociala och/eller psykologiska faktorer. Skolfrånvaro börjar oftast med ströfrånvaro enligt forskning och beprövad erfarenhet. Riskerna med ströfrånvaro är väl undersökta och dokumenterade. En riskfaktor för elever med upprepade ströfrånvaro är att de senare löper ökad risk för hög frånvaro och framtida utanförskap.

Varje skola i Östhammars kommun ska arbeta med att främja skolnärvaron. För grundskolan har över 20 % frånvaro senast 30 dagarna valts som ett gränsvärde för att uppmärksamma skolnärvaron för vårdnadshavare. Om frånvaron inte kan förklaras av tillfällig sjukdom eller ledighet ska ärendet uppmärksammas i skolans elevhälsoteam, även om frånvaro både kan och ska uppmärksammas tidigare. Om skolnärvaron efter insatser och dialog med vårdnadshavare är fortsatt hög ska rektor se till att en utredning om skolfrånvaro inleds.

För gymnasiet innefattar elever med långvarig skolfrånvaro både elever som under en längre period har haft en omfattande ströfrånvaro och elever som under en sammanhängande lång tid inte kommit till skolan alls. Elevernas närvaro följs löpande upp av mentor och vid större frånvaro tas ärendet upp i elevhälsoteamet och utreds.

För att följa upp arbetet med att främja skolnärvaro har kommunfullmäktige beslutat om ett särskilt nämndmål om att den totala närvaron inom grundskolan och gymnasieskolan ska öka. Förvaltningen redovisar hur arbetet fortskrider tillsammans med närvarostatistik inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet i tertiärrapporterna vid tre tillfällen per år.

Beslutsunderlag

- Muntlig redovisning på sammanträdet.

Beslutet skickas för kännedom till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 10.25

Dnr BUN-2025-13

13. Redovisning av sjukstatistik

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden har en viktig roll i att säkerställa en god arbetsmiljö för de som arbetar inom nämndens ansvarsområde. En viktig uppgift är att följa upp och utvärdera arbetsmiljöarbetet inom sina verksamheter. Sjukstatistiken ger en inblick i nuläget samt en överblick över tid för nämndens verksamheter. Detta ger underlag till budgetarbetet samt för att kunna planera åtgärder för att utveckla verksamheten ur ett sjuk/frisk-perspektiv. En hög sjukfrånvaro kan också leda till ekonomiska konsekvenser. Nämnden bedömer det som viktigt att följa sjukstatistiken och vidtagna åtgärder för att följa upp medarbetares arbetsmiljö. Redovisningen av sjukstatistiken omfattar perioden fram till och med 2025-04-30.

Beslutsunderlag

- Muntlig information.

Ärendets behandling

Redovisas kontinuerligt.

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 10.40

Dnr BUN-2025-77

14. Plan för trygghet och studiero i grundskolan

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar plan för trygghet och studiero i grundskolan enligt bilaga I. Planen gäller till och med 1 augusti 2028 och följs upp vid nämndens delårsredovisning och årsredovisning.

Beslutsmotivering

Ordning och reda i grundskolan genom en satsning på trygghet och studiero är en förutsättning för att öka elevernas resultat i grundskolan. Genom antagandet av denna plan ges våra elever bättre förutsättningar att lämna grundskolan med gymnasiebehörighet.

Ärendebeskrivning

Att elever känner sig trygga samt att klassrummet präglas av studiero är nyckeln till att förbättra resultaten i skolan. Barn- och utbildningsnämnden uppdrog därför förvaltningen att utreda och presentera åtgärder för kommunens grundskolor (bilaga II).

Många lagförändringar inom skolans område väntas kommande år. Planen behöver därför revideras löpande i takt med att förutsättningarna förändras.

Det är av största vikt att arbetet påbörjas så snart som möjligt, så att kommunens arbete för ökad trygghet och studiero inte försenas. I en första fas kommer planen att genomföras på en pilotskola. Det ger förutsättningar att utvärdera planen parallellt med väntade lagförändringar innan den genomförs på samtliga grundskolor i kommunen.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Planens ekonomiska konsekvenser ska hanteras inom ramen för befintlig budget samt genom statsbidragsfinansierade medel.

Prövning av barnets bästa

En prövning av barnets bästa har gjorts kopplat till den utredning som förvaltningen gjort och bedömningen är att utredningens förslag gynnar barnets bästa.

Beslutsunderlag

- Bilaga I, Plan för trygghet och studiero i grundskolan (majoritetens plan).
- Bilaga II, Utredning trygghet och studiero (förvaltningens utredning).
- Barnkonsekvensanalys.

Barn- och utbildningsnämnden

Ärendets behandling

Vid arbetsutskottets sammanträde 2025-06-04 reserverade sig Josefine Nilsson (C) mot förslaget till beslut och lämnade ett yrkande.

Beslutet skickas för åtgärd till

Barn- och utbildningschef, Christina Stenhammar
Verksamhetschef grundskola, Joel Axberg

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 10.55

Dnr BUN-2025-1

15. Information från förvaltningen

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Redovisning av information från förvaltningen.

Barn- och utbildningsnämnden

Klockan 11.05

Dnr BUN-2025-2

16. Redovisning av delegationsbeslut

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av redovisningen.

Ärendebeskrivning

När barn- och utbildningsnämnden delegerat sin beslutanderätt träder delegaten helt in i nämndens ställe. Beslut som fattas enligt delegationsordning är juridiskt sett barn- och utbildningsnämndens beslut och kan överklagas på samma sätt som nämndens beslut. Alla beslut som fattas med stöd av delegering ska anmälas till barn- och utbildningsnämnden.

Följande förteckningar över delegationsbeslut i verksamhetsfrågor redovisas:

2025-05-20	Elevhälsosamordnare Frida Berggren (Besluta att en elev i anpassad grundskola inte tillhör anpassad grundskolas målgrupp)
2025-05-22	Kontorschef Christina Stenhammar (Yttrande till annan kommun)
2025-05-27	Kontorschef Christina Stenhammar (Yttrande till annan kommun)
2025-06-10	Linda Nordgren Kilpeläinen (Edskolan) (Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
2025-06-10	Linda Nordgren Kilpeläinen (Kristinelundskolan) (Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
2025-06-10	Rektor Niina Johansson (Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
2025-06-10	Rektor Malin Andersson (Vretaskolan/anpassad grundskola) (Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)

Barn- och utbildningsnämnden

2025-06-10	Rektor Malin Andersson (Vallonskolan)
(Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
2025-06-10	Rektor Helena Åsberg
(Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
2025-06-10	Rektor Anna-Karin Sehlstedt Ståhl
(Beslut att inleda utredning vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten)
2025-06-10	Verksamhetscontroller Elisabeth Lindkvist
(Beslut om skolskjuts)

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2025-1**17. Anmälningssärenden****Förslag till beslut**

Barn- och utbildningsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Redovisning av beslut som tagits av andra myndigheter samt annan viktig information som berör barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde.

- 1) Dnr Ks-2024-360
Utdrag ur protokoll fört vid Kommunstyrelsens sammanträde 2025-06-03 gällande Yttrande avseende granskning av upphandlingsprocessen.
- 2) Dnr BUN-2024-134
Beslut från Skolinspektionen 2025-01-22 efter planerad kvalitetsgranskning vid Vallonskolan i Östhammars kommun.
- 3) Dnr BUN-2024-133
Beslut från Skolinspektionen 2024-12-19 efter planerad kvalitetsgranskning vid Frösåkersskolan i Östhammars kommun.
- 4) Dnr BMN-2025-334
Tillsynsrapport enligt miljöbalken från Miljöenheten/Samhällsbyggnadskontoret 2025-05-27 avseende Österbyskolan.
- 5) Dnr BMN-2025-336
Tillsynsrapport enligt miljöbalken från Miljöenheten/Samhällsbyggnadskontoret 2025-05-27 avseende Diamantens förskola.
- 6) Dnr BMN-2025-338
Tillsynsrapport enligt miljöbalken från miljöenheten/samhällsbyggnadskontoret 2025-05-27 avseende Rubinens förskola.
- 7) Dnr BMN-2025-339
Tillsynsrapport enligt miljöbalken från miljöenheten/samhällsbyggnadskontoret 2025-05-27 avseende Ekens förskola.
- 8) Dnr BMN-2025-340
Tillsynsrapport enligt miljöbalken från miljöenheten/samhällsbyggnadskontoret 2025-05-27 avseende Granens förskola.

Barn- och utbildningsnämnden

9)

Information från miljöenheten/samhällsbyggnadskontoret 2025-04-29 avseende ny livsmedelslagstiftning.

10)

Samverkansprotokoll barn- och utbildningskontoret 2025-05-26 (läggs separat i arbetsrummet).

Barn- och utbildningskontoret

Utvärdering av stödenheten

Bakgrund

I januari 2024 beslutade barn- och utbildningsnämnden om att inrätta en stödenhet för elever med omfattande behov av särskilt stöd, vilken även inkluderade en akutskola med möjlighet till att inneha två akutplacerade (tillfälligt omplacerade elever) åt gången. En elev får som längst vara tillfälligt omplacerad i 4 veckor efter beslut av rektor. I samband med beslutet fastställdes att barn och utbildningskontoret skulle genomföra en utvärdering av verksamheten efter att verksamheten varit igång under ett år. Verksamheten startade i augusti 2024.

Fakta om stödenheten och akutskolan

Stödenheten innefattar två kommungemensamma särskilda undervisningsgrupper samt akutskola, för beslut om tillfällig omplacering ifrån en elevs hemskola. Den ena gruppen är främst inriktad på elever med diagnos eller utmaningar inom AST-spektra, medan den andra gruppen är kopplad till elever med en komplicerad skolproblematik.

Totalt är idag 7 elever placerade på stödenheten, 5 elever inom AST gruppen. Det har tidigare under året varit 8 elever, men en av dessa elever har efter beslut placerats på annan skola i kommunen. Under antagningsprocessen under året har också 3 vårdnadshavare tackat nej till plats på stödenheten, något som påverkat hur snabbt stödenheten växt i elevantal. Vidare har det under läsåret fattats 3 beslut om tillfällig omplacering till akutskolan. Till höstterminen 2025 har 8 elever beslut om placering på stödenheten, dialog finns om ytterligare 2 elever men ingen ytterligare ansökan har inkommit. Maxantalet med elever på stödenheten är 15 elever samt 2 akutplaceringar.

På stödenheten verkar idag 4 lärare som tillsammans har behörighet i musik, matematik, svenska, so, no, teknik, idrott och bild. Därutöver är en lärar-/elevassistent anställd på stödenheten på 80%. Andelen lärare är fullt utbyggd, kopplat till verksamhetens maxkapacitet av elever, medan andelen lärar-/elevassistenter kan komma att öka med ett ökat elevantal.

Finansiering av stödenheten sker dels genom medel ifrån central budget (1,6 miljoner), dels genom statsbidrag för akutskola (677 tkr under 2025) och dels genom att hemskolan bekostar en placering på stödenheten med 200tkr/läsår/elev. Finansieringen ifrån central budget har möjliggjorts genom en förskjutning av grundskolans elevpeng till stödenheten. Budgeten på

Barn- och utbildningskontoret

stödenheten styrs således till viss del av antalet placerade elever, då verksamheten utöver grundtilldelad budget, får ett tillskott för varje placerad elev. Dock tillhör eleven fortsatt hemskolan, vilken också tilldelas elevpeng för elever som placeras på stödenheten.

Röster ifrån verksamheten (kvalitativ data)

I uppföljningen har lärare i verksamheten intervjuat elever samt haft dialog med vårdnadshavare kring hur de upplever verksamheten på stödenheten. Därutöver har dialog förts med rektorer inom grundskolan samt andra aktörer såsom habiliteringen och skolsociala teamet.

Ur ett elevperspektiv framkommer att eleverna uppger att de trivs i sin grupp, att rasterna är bra och att de känner sig trygga på stödenheten. Vidare uttrycker vårdnadshavarna att de är nöjda med elevernas skolgång på stödenheten. De uppger att kommunikationen med stödenheten är bra och att deras barn får det stöd de behöver.

I dialog med rektorerna framkommer en nöjdhet i hur undervisning och måloppfyllelse framskrider. Den positiva effekten ter sig högst gällande elever som redan innan hade god närvaro i skolan och har inte varit lika stark gällande elever som innan hade en stor frånvaroproblematik. Rektorerna lyfter även i ett par fall positiva fördelar i att en placering på stödenheten även stärkt tryggheten för övriga elever på skolan. Vidare lyfts en fundering på ersättningen, som skolan betalar för att placera en elev, kan behöva ses över. Idag uppges kostnaden vara hög men samtidigt framhålls att den modellen är viktig för att säkerställa att skolan gör allt de kan med befintliga medel innan de ansöker om en plats på stödenheten. Rektorerna lyfter även det positiva med att kunna använda sig utav alternativet tillfällig omplacering i 4 veckor istället för avstängning i 5 dagar. Tillfällig omplacering medför att eleven får undervisning under den tid eleven inte ska verka på sin hemskola samt att tidsfristen för hemskolan att tillse åtgärder för återgången är mer rimlig. Däremot finns här svårigheter i att på kort varsel tillse skolskjuts till elever vid akut omplacering.

Personal på stödenheten lyfter fram flera viktiga aspekter gällande verksamheten. En positiv aspekt som lyfts fram är lokalernas utformning. Det finns flera utgångar till varje rum, detta möjliggör att de elever som plötsligt kan uppleva en hög stress eller bli väldigt upprörda, snabbt kan lämna rummet och sätta sig enskilt. Personalrummets placering mellan de båda enheterna, har varit optimalt då lärare som inte har undervisning, snabbt kan rycka in om en elev blir utagerande och undervisande lärare behöver stöttning. Lokalerna är också rymliga och beräknas klara av ett ökat elevantal till 15 elever plus två eventuella akutplaceringar. Vidare har samarbetet fungerat bra med hemskolornas elevhälsa och studie- och yrkesvägledare. Behov uttrycks av att eleverna på stödenheten även kan behöva tillgång till kurator inom stödenhetens regi, något som det rekryteras för inför kommande läsår.

Barn- och utbildningskontoret

En utmaning är att resorna till och från Stödenheten är långa för vissa elever och att schemat kan behöva synkroniseras med andras skolors start och sluttider i syfte att resorna inte ska bli för kostnadskrävande. Elever från Österby behöver exempelvis åka runt Alunda på väg till skolan, vilket gör att restiden blir längre. Detta kan också ställa krav på att stödenheten är flexibla med sina start och sluttider för eleverna.

Gällande samarbeten med andra aktörer har stödenheten haft mest samarbete med habiliteringen och till viss del med skolsociala teamet. I samarbetet med habiliteringen är upplevelsen ifrån båda håll att det har fungerat bra. Där specialpedagog från habiliteringen exempelvis handleder kontinuerligt kopplat till ett par elever. Skolsociala teamet har bistått i ett ärende kring en elev på stödenheten, där har samarbetet fungerat bra, men ännu har eleven en icke tillfredsställande närvaro. Det finns för närvarande inget samarbete med BUP kring någon av eleverna på stödenheten.

Resultat

Gällande resultat har den främsta utmaningen legat i att få tillbaka elever med problematisk och långvarig frånvaro till skolan och att få dem att delta i undervisningen. I detta arbete sker utveckling och progression med eleverna, däremot är kunskapsluckorna stora och för dessa fyra elever sker undervisningen ännu inte på en åldersadekvat nivå i enlighet med läroplanen.

För tre av eleverna är måluppfyllelsen däremot god. En av dessa elever nådde sedan tidigare inte målen i något ämne, till att denne nu beräknas få godkända betyg i nästan alla ämnen till sommaren.

Lärdomar och förbättringsområden

Under starten för stödenheten gjordes elevintag löpande under höstterminen, vilket medförde utmaningar för verksamheten i planering och i arbetet med att sätta alla ramar och rutiner. Under vårterminen (och framgent) skedde intagningen för eleverna direkt vid terminsstart. Detta medför att elevernas inskolningsperioder blir mer planerad och kortare, varpå verksamheten kan starta upp för eleverna snabbare. Verksamheten kan på så vis också bli mer förutsägbart samt att tid finns för överlämning ifrån hemskolan, vilket ökar möjligheterna för hög kvalitet i övergången. Sedan är detta en verksamhet som hela tiden behöver vara väldigt flexibel, både när det gäller att snabbt kunna justera schemat exempelvis utifrån elevernas behov, kopplat till akutplaceringar eller vid sjukdom hos personalen.

I övrigt framkommer en ojämn könsfördelning där alla elever på stödenheten i nuläget är pojkar. Sedan är det idag endast 7 elever placerade på stödenheten, en anledning till att det inte är fler elever är givetvis att verksamheten ännu inte varit verksamt ens ett läsår, men också att vårdnadshavare i några fall tackat nej till placeringen. Samtidigt finns funderingar

Barn- och utbildningskontoret

kring om den ersättning hemskolan ska betala till stödenheten för en plats påverkar i negativ bemärkelse. Att skolan ska betala en ersättning är viktigt, dels för att stödenheten ska kunna vara flexibla och vid behov öka bemanning vid ett ökat elevantal men dels också utifrån att det är viktigt att hemskolan testat allt de förväntas prova i form av särskilt stöd innan de ansöker om en plats på stödenheten. Summan skolorna betalar motsvarar kostnaden för en elevassistent motsvarande en tjänst på 40%. Tyvärr har uppstarten av stödenheten också sammanfallit med att grundskolan fått större ekonomiska utmaningar, där många skolor tvingats till besparingar de senaste två åren. Detta kan påverka och göra skäl för att se över beloppet. Något barn och utbildningskontoret kommer att göra inför det nya budgetåret.

Avslutningsvis finns utmaningar kring skolskjuts, främst vad gäller placering i akutskola. Leverantör för skolskjuts har många gånger svårt att, för elever som är i behov av taxi, ordna med skolskjuts på kort varsel. Detta kan riskera att påverka rektors möjlighet för att fatta beslut om tillfällig omplacering till akutskola.

Utredning – ökad lärarbehörighet

Bakgrund

I årsbudget 2025 med flerårsplan 2026-2027 gavs barn och utbildningsnämnden ett specifikt uppdrag om att öka andelen behöriga lärare i skolan. Denna utredning visar hur lärarbehörigheten ser ut i Östhammar idag och hur det sett ut över tid. I utredningen beskrivs även skillnader mellan i definitioner mellan lärare med lärarexamen, lärarlegitimation samt behörighet. Därutöver redogörs för pågående arbete som barn och utbildningskontoret arbetar med i syfte att öka andelen behöriga och legitimerade lärare i verksamheten samt tankar och framtida arbete för att stärka det ytterligare.

Skollagen om lärarbehörighet

I Skollagen och föreskrifter framkommer en skillnad mellan lärarlegitimation och lärarbehörighet. Huvudregeln är att alla som undervisar i skolan ska vara legitimerade och behöriga i det ämne de undervisar i. Det betyder att det i första hand ska vara en legitimerad lärare som undervisar. En legitimation krävs dessutom för att få sätta betyg och för att få bli tillsvidareanställd som lärare. Behörighet är istället kopplat till vilka ämnen läraren är behörig att undervisa inom och när verksamheten planeras ska undervisningen fördelas till den eller de som är legitimerad och behöriga att undervisa inom ett visst ämne. Om det inte finns någon lärare som är behörig för ett visst ämne ska den som är bäst lämpad fördelas till det ämnet. Det är alltså möjligt att bli tillsvidareanställd som lärare genom att ha en lärarlegitimation, men att samtidigt undervisa i ett ämne som läraren ej är behörig inom utifrån att det inte finns en annan behörig att tillgå och den läraren är bäst lämpad.

Omvärdsspaning

Det har i mer än 10 år kontinuerligt kommit larmrapporter om lärarbrist inom skolan. Redan 2012 gjorde statistiska centralbyrån en mätning om att det beräknades saknas 45 000 lärare i Sverige de kommande åren och i Skolverkets prognos år 2015 framkom en beräknad brist på 65 000 lärare år 2025.

I Skolverkets senaste rapport framkommer att det beräknas finnas en brist på totalt cirka 10 600 nya behöriga lärare och förskollärare 2038. Bristen beräknas bli betydande gällande förskollärare, ämneslärare med inriktning mot årskurs 7–9, yrkeslärare och speciallärare. Samtidigt beräknas det finnas ett överskott på ämneslärare med inriktning mot gymnasieskolan samt specialpedagoger. (Skolverket, 2025 – Lärarprognos, <https://www.skolverket.se/getFile?file=13190>)

Vidare framkommer på många håll att skolor på landsbygden har särskilt svårt att rekrytera legitimerade lärare. Att vara en landsbygdskommun medför dessutom särskilda utmaningar gällande trygghet och studiero. Exempelvis har Brottsförebyggande rådet i rapporten [”Skolfaktors betydelse för elevers utsatthet för hot och våld i skolmiljö”](#) konstaterat att

Barn- och utbildningskontoret

elever vars skola ligger i en landsbygdskommun har större sannolikhet att utsättas för hot eller våld i skolan jämfört med elever vars skola ligger i en storstad eller storstadsnära kommun. I en rapport ifrån Svenskt Näringsliv (Svenskt näringsliv, 2021- Bra skolor i hela landet – skillnader i resultat mellan stad och land i TIMSS 2019) framkommer därutöver att elever på landsbygden och i mindre orter underpresterar ganska kraftigt i TIMSS, jämfört med elever i storstäder och tillhörande förorter. Exempelvis tydliggörs att sannolikheten för att en elev på landsbygden och i mindre orter når avancerad nivå i matematik bara är hälften så stor jämfört med både elever i storstads- och förortsskolor samt elever i skolor i övriga städer. I analysen lyfts flera orsaker till skillnaderna och de lägre resultaten på landsbygden, där mindre trygghet och elevers förväntningar på sig själva (vilken är mycket lägre på landsbygden och i mindre orter jämfört med i storstadsområden) lyfts som orsaker. Här framkommer också att lärare på landsbygden möter svåra utmaningar, att det ställer högre krav på läraren.

Statistik kring lärarbehörighet i kommunen över tid

Grundskolorna i Östhammars kommun hade mellan åren 2014-2019 en påtagligt negativ utveckling avseende andel lärare i verksamheten som har lärarexamen. År 2014 var det 92,4% (Rikets kommunsnitt: 88,1%) och år 2019 var det 79,8 (Rikets kommunsnitt: 82,2%). I den senaste statistiken ifrån 2024 har kommunen 79,9% (Rikets kommunsnitt: 86,1%) lärare med lärarexamen som undervisar i verksamheten.

Gällande hur stor del av undervisningen som genomförs av en lärare som är legitimerad och behörig för det ämne denna undervisar inom följer den utvecklingen en liknande trend. År 2015 var det 72,3% av undervisningen som skedde av en legitimerad lärare som också var behörig i det ämne denne undervisade inom (Rikets kommunsnitt: 72,6%). Motsvarande siffra år 2019 var 66,1% (Rikets kommunsnitt: 69,0%). År 2024 var siffran 62,9% (Rikets kommunsnitt: 70,5%).

Något som tydligt framgår är att andel lärare med lärarexamen samt andel undervisning som genomförs av legitimerad och behörig lärare i ämnet har minskat märkbart de senaste 10 åren. Östhammars kommun har under denna period inte kunnat motverka den trend som följt i riket, däremot visar rikets trend som helhet en positiv utveckling de sista åren medan Östhammar inte lyckats öka andelen behöriga lärare efter den negativa utveckling som skedde främst mellan åren 2014-2019.

Pågående arbete och åtgärder för en ökad lärartäthet

I skollagen och föreskrifter tydliggörs att det endast är legitimerade lärare som får sätta betyg. Vidare är huvudregeln att det endast är lärare med legitimation som får tillsvidareanställas, dock finns ett antal undantag för exempelvis lärare inom modersmål. Den nationella styrningen är med andra ord tydlig, huvudmännen ska sträva efter att anställa legitimerade lärare och helst med behörighet i det ämne där de undervisar. I Östhammar arbetar vi med en rad åtgärder och har gjort över tid i syfte att öka andelen legitimerade lärare i kommunen. Nedan listas exempel på åtgärder barn- och utbildningskontoret arbetat och arbetar med i syfte att öka andelen legitimerade lärare:

Barn- och utbildningskontoret

- **Löneutveckling** – Östhammars kommun följer den löneutveckling som sker i regionen i övrigt och strävar efter att följa regionens löneutveckling. I den av regionen sammanställda statistiken framkommer att Lärare i Östhammars kommun i snitt tjänar lägre jämfört med regionsnittet och lägst av de kommuner som medverkar till statistiken. Medelvärdet i kommunen är mellan 1-3 tkr lägre än regionsnittet inom lärarkategorierna F-3, 4-6, 7-9 och gymnasiets allmänna ämnen. En utmaning vi har i kommunen är att elevantalet i klasserna påverkar skolornas ekonomi, vilket i förlängningen riskerar påverka löneutvecklingen. I syfte att säkerställa att skickliga lärare med erfarenhet har förvaltningen inom varje verksamhetsområde genomfört en analys i hur löneutvecklingen sett ut för lärare som arbetet länge inom kommunen och som lärare. Där framkommer att lärare med många anställningsår i kommunen och som har lång erfarenhet som lärare också ligger högst i lönestatistiken. Däremot är Östhammar inne i en generationsväxling bland lärare, där många äldre de senaste åren gått i pension och ersatts av nyexaminerade lärare. Detta kan också påverka kommunens statistik jämfört med övriga kommuner i länet, dock är det svårare att jämföra då vi inte har motsvarande uppgifter att tillgå ifrån andra kommuner inom regionen.
- **Attraktiv arbetsgivare** – Att vara en attraktiv arbetsgivare dit lärare söker sig och där lärare vill stanna kvar är en ytterst vital del i arbetet med att nå en ökad täthet med legitimerade och behöriga lärare. I Östhammar är våra främsta konkurrensfördelar att kommunens skolor på de flesta håll är belägna med fina utemiljöer och att lärarna kan undervisa i mindre klasser, jämfört med Uppsala som många gånger kan ha klasser med upp till och ibland över 30 elever per klass. Inom förvaltningen har vi också under en längre tid arbetat med att prioritera arbetsmiljöarbetet. Dels har barn och utbildningskontoret under en längre tid kontinuerligt följt upp personalens mående genom exempelvis sjukstatistik och medarbetarenkäter, där de underlagen tillsammans med diskussioner i personalgrupper också ligger till grund för handlingsplaner med syftet att bättra arbetsmiljön inom prioriterade områden. Barn- och utbildningskontoret har också på alla enheter aktivt arbetat med *Sunt arbetslivs* friskfaktorer. Därutöver finns möjlighet till kompetensutveckling genom exempelvis lärarlyftet samt möjlighet till att som lärare medverka i olika forskningsprojekt i sin undervisning genom samarbetet med Uppsala universitet, något som kan bidra till att öka lärares motivation och utveckling. I arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare har skolorna även ett system för mentorsskap, där nya lärare får en mentor under det första året de är anställda. Vidare har grundskolan inom "Lyckas tillsammans" arbetat fram gemensamma rutiner och årshjul för all personal med fokus på olika personalkategorier i syfte att förenkla och förtydliga vad som förväntas i arbetet samt säkerställa en likvärdighet.
- **Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)** – Östhammars kommun har ett samarbete med Uppsala universitet som bland annat innefattar att kommunen är godkända för att på några skolor ta emot lärarstudenter på deras VFU/praktik. Detta är ett uppdrag som tar mycket tid i anspråk för skolor och lärare, både att organisera men också att bistå i utbildningen av framtida lärare. Det är samtidigt något som kan bidra till att öka motivationen hos befintliga lärare, då det kan vara inspirerande för redan utbildade lärare att få dela med sig av sina erfarenheter och samtidigt få ta del av vad som är viktigt på lärarutbildningarna idag. Dessutom är det ett viktigt skyltfönster för våra

Barn- och utbildningskontoret

skolor som är så kallade partnerskolor till Uppsala universitetet. De skolorna kan många gånger rekrytera lärare som är nyutexaminerade och som tidigare haft sin VFU på just den skolan. Utmaningarna med att rekrytera och få behöriga sökanden är också lägre på de skolor som är partnerskolor till universitetet. Nyrekrytering av lärare är viktigt för att öka andelen legitimerade lärare till Östhammars kommun.

- **Annonsera för behöriga lärare kontinuerligt** – När en skola inte lyckats få en legitimerad och behörig lärare att söka en utannonserad tjänst behöver berörd skola istället visstidsanställa en annan person som bedöms mest lämpad för undervisning i det ämnet. I syfte att aktivt verka för en ökad andel lärare med lärarexamen och legitimation har Barn och utbildningskontoret beslutat att sådana visstidsanställningar endast får ske 6 månader i taget innan tjänsten ska annonseras ut igen. Undantag kan beslutas av skolchef av särskilda skäl. Särskilda skäl kan exempelvis vara att tjänsten har utannonserats i flera perioder (dvs även under föregående läsår) samt att det är inom ämnen som är erkänt svåra att få behöriga och legitimerade lärare till. Det kan också krävas att verksamheten har god kännedom om den person som i så fall kommer få sin visstidsanställning på 1 år istället för 6 månader, ibland förekommer också att den läraren har påbörjat en behörighetsgivande utbildning. Alternativt att personen har en fullständig lärarexamen, men behöver undervisa ett år innan denne kan ansöka om en lärarlegitimation.
- **Pilotsatsning på ökad lärartäthet** – I arbetet med att verka för en ökad andel lärare med lärarexamen och med lärarlegitimation har barn- och utbildningskontoret genomfört en pilotsatsning på Olandsskolan som innefattar att skolan inom mellanstadiet satsat på att anställa en extra lärare per årskurs. Samtidigt har skolan minskat andelen lärarassistenter/elevassistenter eller motsvarande i de årskurserna. Olandsskolan har 3 klasser per årskurs och denna satsning har medfört att de inom pilotsatsningen har varit 4 lärare på 3 klasser. Mer om detta arbete och resultaten av den beskrivs längre ned under rubrik *Pilotsatsning på Olandsskolan kring ökad lärartäthet*

Pilotsatsning på Olandsskolan kring ökad lärartäthet

Inför läsåret 2023/2024 beslutade barn- och utbildningskontoret i dialog med verksamheten att genomföra en pilotsatsning på en ökad lärartäthet med inspiration ifrån Sverkerskolan i Uppsala. Utgångspunkten i satsningen var att elever med behov av extra anpassningar eller särskilt stöd många gånger fick stöd av utbildade elevassistenter eller lärarassistenter. Målsättningen med pilotsatsningen har varit att till förmån för elevassistenter/lärarassistenter eller motsvarande öka lärartätheten och istället anställa en extra utbildad lärare per årskurs. Det har inneburit att Olandsskolan haft 4 lärare för 3 klasser i åk 4, 5 och 6. Att ha en extra lärare anställd per årskurs ökar möjligheterna för att elever med behov av extra anpassningar och särskilt stöd ska få det av en behörig lärare. Det kan exempelvis öppna upp för möjligheter att en "fjärde" läraren kan ta ut och undervisa 3-4 elever per klass i ett mindre sammanhang parallellt med undervisningen i övrigt, likt en "årskursflexa". Det kan även öka möjligheten för att anpassa stödet i olika ämnen och olika klasser utifrån behov och vid de tillfällena vara två lärare i klassen.

Barn- och utbildningskontoret

Insatsen på Olandsskolan har följts upp löpande av skolledningen i dialog med lärarna och genom resultatuppföljning. Dialog och uppföljning har även skett löpande var sjätte vecka mellan skolledning, verksamhetschef och skolchef. I utvärderingarna kan konstateras att insatsen såhär långt inte medfört några stora förändringar i elevernas måluppfyllelse i jämförelse med måluppfyllelsen för samma klass när insatsen precis startat höstterminen 2023 och vårterminen 2025. Däremot märks en påtaglig förbättring i måluppfyllelsen för årskurs 6 jämfört med årskurs 6 motsvarande period vårterminen 2023 som inte haft undervisning enligt samma modell. I utvärderingarna framkommer också att satsningen vid sjukdom hos personal ökar skolans robusthet att trots sjukfrånvaro bedriva undervisning med legitimerade lärare som dessutom känner klasserna. Däremot framkommer även i utvärderingarna att skolans lokaler varit en stor utmaning i att kunna genomföra satsningen så i enlighet med planen. Klassrummen är begränsade till ytan och möjliggör inte den flexibilitet som krävs, det finns inte heller ett extra rum tillgängligt för att dela gruppen i den utsträckning som skulle behövas. Skolan har i schemaläggning försökt möjliggöra detta men ett ökat antal elever på Olandsskolan de senaste åren har begränsat de möjligheterna. Satsningen har inte heller helt tagit bort behovet av elevassistent, det finns fortsatt kvar i viss mån, dels pga medicinska åkommor hos elev men dels även att en elev behöver det kopplat till trygghet och studiero för övriga elever. Behovet/nyttjandet av lärarresurser/elevassistenter har dock minskat och ersatts av ökad lärartäthet. Det är även tydligt att lärarnas samarbete och prestigelöshet är viktigt för att arbetssättet ska generera effekt och utveckling av undervisningskvaliteten. Vidare har satsningen påverkats negativt av att ett par lärare haft omfattande frånvaro som inte främst är arbetsrelaterad men som ändå påverkat förutsättningarna för att genomföra satsningen så som den varit planerad. Det har även varit omsättning i personalgruppen varpå nyrekrytering krävts under perioden, huvudorsaken till att personer slutat är dels lokalernas dåliga inomhus och luftkvalitet men även andra orsaker som inte är arbetsrelaterade. Därutöver är bilden att studieron har förbättrats och att responsen från vårdnadshavare är positiv gällande undervisningen efter införandet av satsningen.

Sammanfattningsvis finns försiktigt positiva resultat kring främst studiero och robusthet vid lärares frånvaro, men att satsningen inte har kunnat genomföras fullt ut enligt plan främst pga lokalernas begränsningar. Där har det ökade elevantalet begränsat möjligheterna för att schemamässigt arbeta mer flexibelt. Vidare finns fortsatt en positiv bild av att öka lärartätheten, dock behöver arbetssättet bättre anpassas till lokalernas beskaffenhet och möjligheter. Planering kommer fortgå kring vägval för kommande läsår, där olika alternativ övervägs för att utveckla modellen. Dels att införa en "årskursflexa" (Kräver att schemat kan utvecklas), skapa en särskild studio för mellanstadiet eller införa en modell (går att göra parallellt med flexa och studio) där lärarna inom årskursen delar upp ämnena mellan sig i syfte att alla lärare inte ska behöva planera och undervisa i alla ämnen, något som kan avlasta lärarna i planeringen. Lärarna i årskursen kommer då undervisa alla elever i årskursen och lära känna varandras elever, den "fjärde" läraren blir då en extra lärare som fördelas utifrån behov och ämne. Val och väg framåt kommer även påverkas av lokalernas möjligheter, grundskolan kommer få tillgång till den del av paviljongen som Alma idag nyttjar.

Utmaningar

Det råder en förhållandevis omfattande lärarbrist i Sverige, främst inom grundskolan och med särskilt fokus på vissa ämnen. Exempel på sådana ämnen är Matematik, naturkunskap, moderna språk, musik och slöjd. Den nationella utmaningen syns också i Östhammars kommun.

Östhammar är en landsbygdskommun där förutsättningarna skiljer sig mellan våra orter. Det framkommer även i rapporter, exempelvis Svenskt Näringslivs rapport från 2021 om bra skolor i hela landet, att undervisning på landsbygden ställer högre krav på lärare. Skolorna i Östhammar skiljer i storlek/elevantal samt att det är stora skillnader i distans till Uppsala, där en stor del av arbetskraften bor och majoriteten utbildas. I jämförelser mellan skolorna i kommunen tydliggörs att det är en fördel, utifrån ett rekryteringsperspektiv, att skolan är belägen nära Uppsala. Exempelvis har Alunda har en stabilare rekryteringsförutsättning jämfört med exempelvis Östhammar, vilket syns när vi jämför antal och kvalitet på ansökningar till annonser. Samtidigt finns fördel med att vara en partnerskola, vilket exempelvis Österbyskolan är, något som hjälper Österby jämfört med Östhammar. Den fördelen når dock inte upp till samma förutsättningar som Olandsskolan i Alunda som både är partnerskola och har en kortare distans till Uppsala. Vidare sticker Kristinelundsskolan och Öregrunds skola ut på ett positivt vis, trots lång distans till Uppsala och att de inte är partnerskolor, har de en hög andel lärare med lärarexamen. Dessa skolor har haft en mycket låg personalomsättning de senaste åren och har inte stått inför speciellt många nyrekryteringar.

En annan del som är tydlig i Östhammars är att kommunens skollokaler på många håll är i stora behov av underhåll. På samtliga orter finns på olika vis stora utmaningar och ofta pågående dialoger med fackliga parter om lokalernas utmaningar och många gånger lokalernas brister i inomhusmiljön. Det finns exempelvis på de flesta håll stora utmaningar med ventilationen, att få ventilationen att räcka till för det antal människor som vistas i lokalerna. Lokalerna är en viktig del i personalens arbetsmiljö och en vital del för att vara en attraktiv arbetsgivare. Undervisningslokalerna är många gånger inte heller helt ändamålsenliga för den verksamhets som bedrivs, där två orter just nu har en stor del av sin undervisning i tillfälliga paviljonger som inte matchar förutsättningarna och att anpassad grundskola inte har lokaler som är anpassade för deras verksamhet. Barn- och utbildningskontoret har en kontinuerlig dialog med fastighetskontoret i syfte att utveckla lokalerna och dess inomhusmiljö.

En särskild utmaning i Östhammars kommun är också elevantalet på kommunens olika orter och upptagningsområden. För att en skola ska kunna planera undervisningen så att de lärare som är legitimerade också undervisar i det ämne där de är behöriga, ställer det dels krav på att lärarna som rekryteras har en bred behörighet i antalet ämnen de är behöriga inom samt att de även matchar skolans behov och kompletterar övriga lärare på ett bra vis. Att vara behörig att undervisa inom SO krav på högstadiet exempelvis fyra ämnesbehörigheter (Historia, geografi, samhällskunskap och religion). Vidare medför att skolor med få klassparalleller har extra utmaningar i att planera och organisera undervisningen så att lärarna också endast undervisar i de ämnen där de är behöriga. Det kan också få konsekvensen att eleverna har undervisning med fler lärare än vad som är optimalt och att lärarna ibland endast har ett fåtal undervisningstimmar med en viss klass. Generellt strävar skolorna efter att eleverna inte ska

Barn- och utbildningskontoret

ha undervisning med för många lärare och att lärarna har många undervisningstimmar med de klasser de undervisar, i syfte att lärarna ska lära känna eleverna och dess olika behov på ett bra vis.

Tankar kring åtgärder framåt

Att öka lärartätheten samt andelen legitimerade lärare i verksamheten är en stor utmaning, inte minst med tanke på Östhammars geografiska läge samt Sveriges brist på legitimerade lärare i grundskolan. För att vara en attraktiv arbetsgivare krävs att Östhammars kommun fortsatt kan konkurrera med övriga kommuner i länet gällande lärarlöner, därutöver finns behov av att utveckla våra skollokaler för att dels ha en god arbetsmiljö men även att lokalerna är ändamålsenliga. Därutöver krävs i beslut en förståelse för de särskilda utmaningar som ställs på en landsbygdskommun kopplat till undervisning och skola samt att skolornas förutsättningar skiljer och att satsningar därav kan behöva anpassas för varje skolas unika utmaningar.

Gällande att öka lärartätheten framkommer en del intressanta vägval i pilotsatsningen på Olandsskolan. Exempelvis tydliggörs att det organisatoriskt går att förskjuta resurser från lärarresurser/elevassistenter till fler utbildade lärare. Att andelen lärare ökar och kan ha en ökad närvaro kring de elever som är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd bedöms fortsatt som positiv för en långsiktig resultatutveckling. Däremot är det viktigt att den ökade lärartätheten nyttjas på ett bra vis och att det anpassas till varje skolas förutsättningar kring elever och lokaler för att få effekt. Här är utökning eller införande av studio alternativt en årskursflexa positiva alternativ som ökar lärartätheten kring de elever med störst behov och som även avlastar helklassundervisningen. Om lokalförutsättningar och lärarklimatet möjliggör det är ett rekommenderat alternativ att öka lärartäthet i årskursen på ett vis att det tillfaller alla eleverna i helklassundervisningen. För att få effekt kräver det gott samarbete mellan lärarna där de också kan arbeta på ett flexibelt vis mellan grupperna. Ett annat alternativ är att införa en "årskursflexa", där alla elever startar upp sin undervisning i klassrummet men att någon/några elever per klass kan få extra stöd i "flexan" under lektionen. Vilka elever det är kan styras efter behov och ämne. Ett tredje alternativ är att ytterligare utöka/införa en studio i syfte att elever med behov av särskilt stöd ska få det av behöriga lärare organiserat i en studio istället för genom en elevassistent som inte har genomgått samma utbildning. Fördelar med de första två alternativen jämfört med alternativ tre är att eleverna då fortsatt behåller sitt sammanhang i klassen och att eleverna med extra stödbehov i de alternativen fortsatt följer klassens planering och progression.

I arbetet med att rekrytera legitimerade och behöriga lärare till förmån för obehöriga lärare som inte är legitimerade är arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare, hänga med i löneutvecklingen och vara duktiga på att kommunicera och sprida positiva bilder om våra skolor vitala delar. Att lyfta det positiva som sker i skolorna är viktigt såväl som att tala positivt om skolornas och lärarnas arbete i syfte att sprida en attraktiv bild av Östhammars skolor. Här har förvaltning och politik en viktig roll i sin kommunikation gentemot både vårdnadshavare, medborgare och media, då det påverkar kommunens attraktion gällande rekrytering av nya legitimerade och behöriga lärare. Därutöver ser vi att det är positivt när en

Barn- och utbildningskontoret

skola är partnerskola och tar emot många lärarstundeter vilka därigenom bygger en relation till skolan, vilket gör att dessa studenter lättare söker sig dit i framtiden. Barn- och utbildningskontoret kommer försöka intensifiera dialogen med universitet i syfte att försöka få medgivande för fler partnerskolor.

Utredning om förutsättningarna för anpassad gymnasieskola i Östhammars kommun

	Version 2025-05-05
	xx
Gäller för	Barn- och utbildningsnämnden
Dokumentansvarig	Barn- och utbildningskontoret

Innehåll

Innehåll.....	2
Utredning om förutsättningarna för anpassad gymnasieskola i Östhammars kommun	4
Bakgrund	4
Elever i anpassad gymnasieskola, riket.....	4
Lagstiftning	4
Samverkansavtal – rättsliga förutsättningar och möjligheter	5
Utbud i regionen.....	5
Skolverkets styrdokument och läroplan (SKOLFS 2024:664)	5
Individuella programmet i anpassad gymnasieskola.....	6
Nationella program i anpassad gymnasieskola	6
Andra program	6
Utbildning på ett IM-program	7
Efter den anpassade gymnasieskolan	7
Personal och kompetens	8
Elevstatistik och prognos	8
Elever i anpassad grundskola i kommunen uppdelat efter stadie.....	8
Elevunderlag anpassad gymnasieskola	9
Elever i anpassad gymnasieskola fördelande per program och årskurs, 2024	9
Prognos anpassad gymnasieskola 2025-2027	9
Ekonomiska förutsättningar	11
Interkommunal ersättning	11
Uppskattad kostnad per läsår vid fortsatt köp av platser.....	11
Rätt till skolskjuts	12
Förutsättningar för anpassad gymnasieskola i egen regi	12
Anpassad grundskola, Östhammars kommun	12
Lokalförutsättningar och resurser anpassad grundskola	13
Personal och kompetens	13
Arbetsplatsförlagt lärande (apl).....	13
Pedagogiska och sociala aspekter	14
Elevens rätt till utveckling och sammanhang.....	14
Anpassad gymnasieskola i egen regi?	14
Kan elever på anpassad gymnasieskola samläsa med elever på gymnasiet?	14

Elevunderlag och social kontext	15
Ekonomi	15
Förslag	16
Integrera det individuella programmet i anpassad gymnasieskola med den anpassade grundskolan	16
Rekommendation	16
Prövning av barnets bästa	17
Vid behov av beslutsunderlag	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Källförteckning	18

Utredning om förutsättningarna för anpassad gymnasieskola i Östhammars kommun

Bakgrund

Barn- och utbildningskontoret fick genom uppdrag i årsbudgethandling 2025 att undersöka förutsättningarna för anpassad gymnasieskola i Östhammars kommun i egen regi samt utreda de ekonomiska förutsättningarna för anpassad gymnasieskola i kommunal regi jämfört med externa placeringar. Redovisningen ska göras till nämnden under 2025.

Till utredningen har kommunens skolpsykologer, elevhälsosamordnare, rektor och administrativ chef för Bruksgymnasiet och rektor och lärare i Östhammars kommuns anpassade grundskola bidragit med underlag och kompetens. Omvärldsspaning har skett genom möten med och besök hos Uppsala och Tierps anpassade gymnasieskolor, intervjuer med rektorer i Uppsalas och Tierps kommuner samt dokumentläsning av skollagstiftning, Skolverkets styrdokument, rapporter och propositioner.

Förvaltningen har utifrån uppdraget utrett möjligheten att bedriva anpassad gymnasieskola i egen regi utifrån lagstiftning, nationella riktlinjer och lokala förutsättningar som elevunderlag, lokaler, personal samt ekonomi och redogör för det i utredningen nedan.

Elever i anpassad gymnasieskola, riket

Det finns skolenheter med anpassad gymnasieskola i 156 av landets 290 kommuner. Av de totalt 243 skolenheterna har majoriteteten, 83 procent, en kommunal huvudman. Det är 7 570 elever som läser en utbildning i anpassade gymnasieskolan läsåret 2024/25. Det motsvarar nästan 2 procent av alla elever som läser en gymnasieutbildning. Antalet elever i anpassad gymnasieskola har ökat de senaste åtta åren.¹

Lagstiftning

Anpassad gymnasieskola är en frivillig skolform för ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning. Utbildningen är på fyra år och är reglerad i kapitel 18 och 19 i skollagen (2010:800). Beslutet om en elev tillhör målgruppen fattas av hemkommunen och ska föregås av en utredning som innehåller pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Varje kommun ansvarar för att erbjuda eleverna i målgruppen utbildning av god kvalitet och sträva efter att erbjuda ett allsidigt urval av nationella program samt anpassa utbudet så långt det är möjligt med hänsyn till ungdomarnas önskemål.²

Begreppet anpassad gymnasieskola infördes 1 juli 2023 och ersatte då begreppet gymnasiesärskola. Förändringen som genomfördes genom en lagändring i skollagen³ var en del av en större översyn av skolformen, med syftet att stärka utbildningens kvalitet och markerar ett skifte i fokus mot en mer inkluderande och målinriktad utbildning, där elevernas behov och rätt till delaktighet och självständighet betonas. Syftet med reformen var att stärka utbildningens

¹ Skolverket, 2025. Beskrivande statistik. Elever i anpassade gymnasieskolan Läsåret 2024/25.

² 19 kap. 34 § skollagen.

³ Skollag (2010:800), ändrad genom Lag (2022:1242); Prop. 2021/22:188

kvalitet, öka likvärdigheten med gymnasieskolan och bättre anpassa utbildningen till elevernas behov. Utbildningen ska förbereda eleverna för ett aktivt liv i samhälle och arbetsliv och regleras i särskild förordning.⁴ I utredningen har begreppet gymnasiesärskola ändrats till begreppet anpassad gymnasieskola i de fall utredningen hänvisar till skrivningar gjorda före den 1 juli 2023.

Samverkansavtal – rättsliga förutsättningar och möjligheter

I skollagen framgår att kommunen ska ta hänsyn till elevers behov av att kunna bo hemma när den organiserar sin utbildning i anpassad gymnasieskola. Kommunen får erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun enligt samverkansavtal med kommunen.⁵

Det finns inget lagkrav på att kommunerna måste ingå samverkansavtal gällande den anpassade gymnasieskolan utan lagen ställer endast krav på att dimensionering och planering om utbildning i gymnasieskolan ska ingå i samverkan. Kommunerna kan i enlighet med gällande lag-stiftning frivilligt avtala om samverkan om erbjudande av utbildning inom den anpassade gymnasieskolan och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå.

I framtagandet av det nya samverkansavtalet gällande gymnasieutbildning ansåg samverkanskommunerna att anpassad gymnasieskola ska ingå i samma primära samverkansområde såsom gymnasieskolan. Samverkansavtalet innebär att kommunerna gemensamt påverkar, planerar och dimensionerar och kan på så sätt gemensamt säkerställa att det finns tillräckligt med platser och att utbildningarna utgår från såväl målgruppens önskemål som efterfrågan på arbetsmarknaden. Att tillsammans samverka, planera, dimensionera och erbjuda utbildning även inom anpassad gymnasieskola är en viktig parameter i att erbjuda utbildning av god kvalitet.

Östhammars kommun köper i dag platser i kommunal anpassad gymnasieskola främst från Uppsala och Tierp men även från en friskola i Uppsala.

Utbud i regionen

I regionen finns ett flertal anpassade gymnasieskolor. Elever från Östhammar går främst i någon av Uppsalas kommunala anpassade gymnasieskolor: Fyrisskolan och Jällagymnasiet samt i Tierps kommunala anpassade gymnasieskola. Det finns också fristående anpassade gymnasieskolor i Uppsala: Labanskolan, Samsaskolan och Emanuelgymnasiet.

Skolverkets styrdokument och läroplan (SKOLFS 2024:664)

SKOLFS 2024:664 är en förordning som handlar om ändringar i läroplanen för den anpassade gymnasieskolan och som trädde i kraft den 3 januari 2025 och ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Förordningen syftar till att uppdatera läroplanen för att bättre möta behoven hos elever med intellektuella funktionsnedsättningar. Målet är att

⁴ Förordning (2022:1280) om anpassad gymnasieskola

⁵ 18 kap. 28 § skollagen

säkerställa att utbildningen ger en god grund för yrkesverksamhet, fortsatta studier, personlig utveckling och aktivt deltagande i samhällslivet.

En av huvudpunkterna i förordningen är att skolan ansvarar för att varje elev ges möjlighet att förbereda sig för etablering på arbetsmarknaden. Efter genomförd utbildning ska eleverna ha tillägnat sig kunskaper i de ämnen eller ämnesområden som ingår i studievägen och kunna använda dessa i samhällsliv, arbetsliv, fortsatta studier och vardagsliv. För elever som inte kan följa undervisningen på ett nationellt program ska individuella program erbjudas. Dessa program ska ge kunskaper för ett så självständigt och aktivt liv som möjligt samt för att kunna delta i samhällslivet.

Praktik får förekomma om rektorn bedömer att det är till nytta för eleven. Istället för betyg i ämnesområdena bedömer och utvärderar läraren elevens kunskaper utifrån kriterier för bedömning av grundläggande och fördjupade kunskaper.

Individuella programmet i anpassad gymnasieskola

Det individuella program i anpassade gymnasieskolan är till för elever som behöver en utbildning som är anpassad för de egna förutsättningarna. Där läser eleven ämnesområden istället för ämnen. För varje ämnesområde finns en ämnesområdesplan. Utbildningen ska ge eleverna kunskaper för ett så självständigt och aktivt liv som möjligt samt för att kunna delta i samhällslivet. Innehållet på ett individuellt program kan utformas utifrån varje individs behov och förutsättningar. Om rektor bedömer att det är bra för eleven kan eleven ha praktik. Istället för betyg i ämnesområdena, bedömer och utvärderar läraren elevens kunskaper utifrån kriterier för bedömning av grundläggande och fördjupade kunskaper. På ett individuellt program går det att kombinera ämnesområden (estetisk verksamhet, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, natur och miljö, individ och samhälle, språk och kommunikation) och ämnen från nationella program. Rektor beslutar vad en elev kan kombinera.

Nationella program i anpassad gymnasieskola

Det finns nio nationella program i den anpassade gymnasieskolan, alla är yrkesförberedande. På ett nationellt program ingår arbetsplatsförlagt lärande (apl) om minst 22 veckor. Apl ska ledas av en handledare som förutom kunskaper inom yrket också ska ha kunskaper om vad eleven ska ges möjlighet att lära sig på arbetsplatsen och hur elevens kunskaper ska bedömas. Programmet för estetiska verksamheter och programmet för samhälle, natur och språk förbereder eleven även för att kunna fortsätta studera på till exempel folkhögskola. Eleven kan även gå ett nationellt program som lärling. Då sker minst halva utbildningen ute på en eller flera arbetsplatser. På nationellt program läser eleverna ämnen. I utbildningen på de nationella programmen ska ett gymnasiearbete ingå och passa ihop med programmålen och elevens utbildning.

Andra program

Inom anpassad gymnasieskola finns även utbildningar som avviker från den nationella programstrukturen: särskilda varianter, riksrekryterande utbildningar och nationellt godkända idrottsutbildningar.

Utbildning på ett IM-program

En elev som har gått anpassad grundskola, och tillhör målgruppen för anpassad gymnasieskola, har också rätt att tas emot på gymnasieskolans introduktionsprogram: individuellt alternativ (IMA) och yrkesintroduktion (IMY), om eleven önskar det och det med hänsyn till elevens bästa inte finns synnerliga skäl att inte göra det.⁶ Det finns en undantagsbestämmelse som innebär att hemkommunen inte behöver erbjuda utbildningen till en elev från den anpassade grundskolan om det finns *synnerliga skäl* att inte göra det med hänsyn till elevens bästa. Sådana synnerliga skäl kan vara att det är uppenbart att eleven inte har förutsättningar att klara av utbildningen. I den allmänna motiveringen till ändring av 17 kap 16 § skollagen uttalades följande i propositionen 2011/12:50 angående mottagande på introduktionsprogram i gymnasieskolan:

Det bör stå klart för de sökande att utbildningen på introduktionsprogram i gymnasieskolan inte på samma sätt som utbildningen i gymnasiesärskolan är specifikt anpassad till elever med utvecklingsstörning. Det är därför nödvändigt att eleverna får tydlig information om de olika utbildningsalternativen när de ska välja gymnasieutbildning. En elev som tillhör målgruppen för gymnasiesärskolan och som har valt att gå ett introduktionsprogram men upptäcker att det är för svårt kan söka till och tas emot i gymnasiesärskolan senast det första halvåret det år han eller hon fyller 20 år.⁷

Om en elev, som tillhör målgruppen för anpassad gymnasieskola, blir antagen till IMA eller IMY följer eleven grundskolans- och eventuellt gymnasiets ämnesplaner.

Efter den anpassade gymnasieskolan

Skolverket följer genom registerdata upp sysselsättning för elever som studerat i anpassad gymnasieskola. Den vanligaste sysselsättningen efter anpassade gymnasieskolan är daglig verksamhet. Skolverket menar att elever som går ut anpassad gymnasieskola, trots en viss ökning i etableringsgraden de senaste åren, är en målgrupp som står långt ifrån arbetsmarknaden. De ungdomar i anpassad gymnasieskola som läser nationella program utgör i stort sett hela gruppen (24 procent) som har ett arbete efter avslutad utbildning. Den vanligaste branschen för ungdomar som var i arbete var företag med uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster.⁸

Den anpassade kommunala vuxenutbildningen (komvux som anpassad utbildning) syftar till att ge vuxna med intellektuell funktionsnedsättning möjlighet att förvärva kunskaper motsvarande anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola. Utbildningen ska utgå från den enskildes behov och förutsättningar och bidra till att stärka individens möjlighet att delta i samhälls- och arbetsliv. Kommunen har ansvar att erbjuda utbildningen som en del av det offentliga skolväsendet för vuxna. Det finns inte program inom komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå på motsvarande sätt som det finns i den anpassade gymnasieskolan. Under läsåret 2024/25 är sju elever inskrivna Komvux som anpassad utbildning i Östhammars kommun.

⁶ 17 kap. 16 § skollagen.

⁷ Propositionen 2011/12:50

⁸ Sysselsättning efter avslutad anpassad gymnasieskola, Skolverket 2023

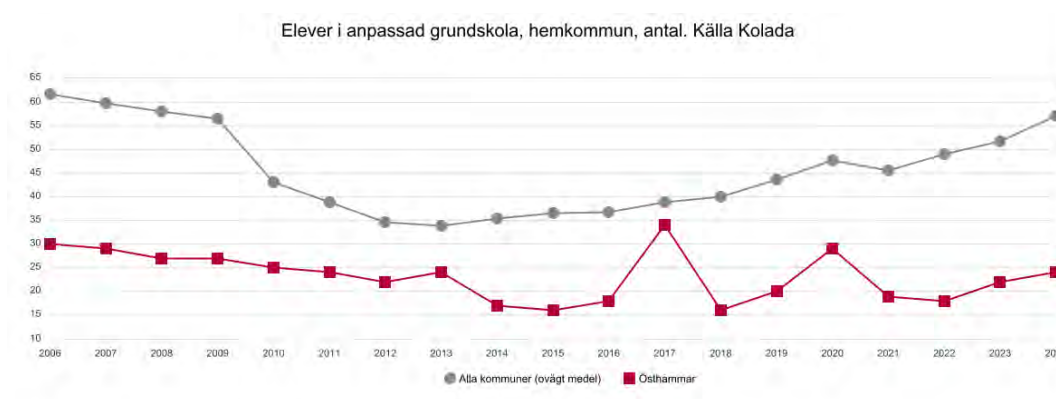
Personal och kompetens

Skolverkets statistik visar att lärare i anpassad gymnasieskola undervisar mindre elevgrupper än i gymnasieskolan. Läsåret 2023/2024 var antalet elever per lärare i anpassad gymnasieskola 3,9 att jämföra med 12,3 i gymnasieskolan. Det är även vanligt i de anpassade skolformerna med annan kompletterande personal som avlastar lärare i omsorgsarbetet.⁹

Elevstatistik och prognos

Enligt statistik från april 2025 går 25 elever i den anpassade grundskolan i Östhammars kommun och 11 elever går i anpassad gymnasieskola. Prognosen visar att antalet elever i gymnasieålder kommer att uppgå till cirka 14–15 under perioden 2026–2028.

Enligt kommunens elevhanteringssystem, Edlevo, går 24 elever i kommunens anpassade grundskola och 2 elever i annan kommuns anpassade grundskola (april 2025). Bilden nedan visar hur elevantalet i anpassad grundskola har varierat från under åren 2006 till 2023.

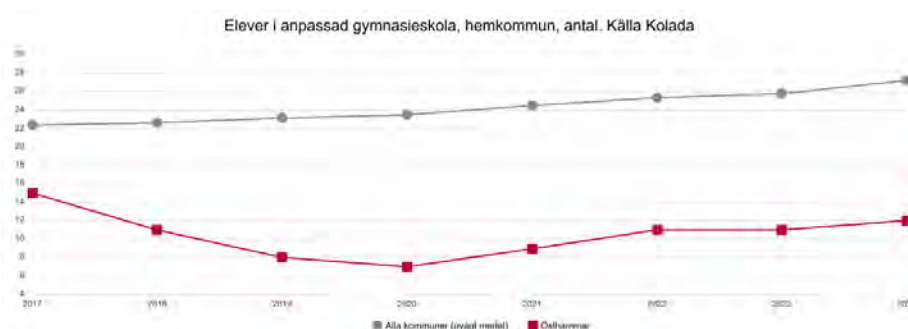
Elever i anpassad grundskola i kommunen uppdelat efter stadie

Årskurs	Klass/antal	Antal
9	AGR Hög 2	3
	AGR ÄÖ 1	
8	AGR Hög 4	6
	AGR ÄÖ 2	
7	AGR Hög 2	3
	AGR ÄÖ 1	
6	AGR Hög 2	2
	AGR ÄÖ	
5	AGR Mellan	2
4	AGR Mellan	1
3	AGR Låg	1
2	AGR Låg	2
1	AGR Låg	4
Totalt antal elever		24

⁹ Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning. SOU 2021:11

Elevunderlag anpassad gymnasieskola

Bilden nedan visar hur elevantalet i anpassad gymnasieskola har varierat från 7 till 15 elever under åren 2017-2023.

Elever i anpassad gymnasieskola fördelande per program och årskurs, 2024

I dagsläget (februari 2025) går 11 elever i anpassad gymnasieskola fördelade utifrån program och årskurs enligt nedan. En (1) elev som tillhör den anpassade gymnasieskolans målgrupp går det individuella programmet (IMA) på Bruksgymnasiet.

Anpassad gymnasieskola 2024/25	år 1	år 2	år 3	år 4	Antal	Skola
Nationella program						
Administration, handel och varuhantering	1				1	Högberg
Estetiska verksamheter					0	
Fastighet, anläggning och byggnation				1	1	Jälla
Fordonsvård och godshantering			2	1	3	Jälla
Hantverk och produktion					0	
Hotell, restaurang och bageri				2	2	Fyris
Hälsa, vård och omsorg					0	
Samhälle, natur och språk					0	
Skog, mark och djur			2		2	Jälla
Individuella program	1			1	2	Ansgar, Fyris
Summa	2	0	4	5	11	

Prognos anpassad gymnasieskola 2025-2027

Prognosen är beräknad utifrån den anpassade grundskolans elever i Östhammars kommun (Februari 2025) och om de läser ämnen eller ämnesområden (utifrån 1 sök februari).

Prognos anpassad gymnasieskola 2025/26	år 1	år 2	år 3	år 4	Antal	Skola
Nationella program						
Administration, handel och varuhantering	2	1			3	Fyris, Tierp
Estetiska verksamheter	1				1	Fyris
Fastighet, anläggning och byggnation					0	
Fordonsvård och godshantering				2	2	Jälla
Hantverk och produktion					0	
Hotell, restaurang och bageri					0	
Hälsa, vård och omsorg					0	

Samhälle, natur och språk					0	
Skog, mark och djur				2	2	Jälla
Individuella program	1	1			2	Ansgar, x
Summa	4	2	0	4	10	

Prognos anpassad gymnasieskola 2026/27	år 1	år 2	år 3	år 4	Antal	Skola
Nationella program						
	4				6	
Administration, handel och varuhantering		2	1		1	Tierp
Estetiska verksamheter		1			0	
Fastighet, anläggning och byggnation					0	
Fordonsvård och godshantering					0	Jälla
Hantverk och produktion					0	
Hotell, restaurang och bageri					0	
Hälsa, vård och omsorg					0	
Samhälle, natur och språk					0	
Skog, mark och djur					2	Jälla
Individuella program	2	1	1		4	Ansgar, x
Summa	6	4	2	0	14	

Prognos anpassad gymnasieskola 2027/28	år 1	år 2	år 3	år 4	Antal	Skola
Nationella program						
	2	4			8	
Administration, handel och varuhantering			2	1	1	Tierp
Estetiska verksamheter			1			
Fastighet, anläggning och byggnation						
Fordonsvård och godshantering						Jälla
Hantverk och produktion						
Hotell, restaurang och bageri						
Hälsa, vård och omsorg						
Samhälle, natur och språk						
Skog, mark och djur						
Individuella program	1	2	1	1	5	Ansgar, x
Summa	3	6	4	2	15	

Prognos anpassad gymnasieskola 2028/29	år 1	år 2	år 3	år 4	Antal	Skola
Nationella program						
	2	2	4		10	
Administration, handel och varuhantering				2		
Estetiska verksamheter				1		
Fastighet, anläggning och byggnation						
Fordonsvård och godshantering						
Hantverk och produktion						
Hotell, restaurang och bageri						

Hälsa, vård och omsorg						
Samhälle, natur och språk						
Skog, mark och djur						
Individuella program	0	1	2	1	4	
Summa	2	3	6	4	15	

Ekonomiska förutsättningar

Interkommunal ersättning

Uppskattad kostnad för köp av anpassad gymnasieskola är beräknad på den interkommunala ersättningen (IKE) för Uppsalas anpassade gymnasieskola. Den uppskattade kostnaden är exkl. uppräknings, skolskjuts, och ev. inackorderingsstöd. Som jämförelse är Tierps kommuns programpris för anpassad gymnasieskola 465 424 kr/år (nationellt program) och 688 408 kr/år (individuellt program).

Grundbeloppet utgör den största delen av IKE som andra kommuner betalar Uppsala kommun, för de elever som går i Uppsala kommuns anpassade gymnasieskolor. I kostnaderna för IKE är lokalkostnaderna inkluderade. Utöver den interkommunala ersättningen kan det för vissa elever finnas behov av ett tilläggsbelopp. Den enskilda skola som anser att ett sådant behov finns ansöker om tilläggsbelopp hos elevens hemkommun och eventuellt avtal sluts mellan skolan och hemkommunen. Resekostnader (skolskjuts) för interkommunal elev betalas av hemkommunen.

Interkommunal programersättning anpassad gymnasieskola, Uppsala 2025	
Kronor per elev och år. Programersättning, inklusive administration 3% och programövergripande kostnader	
Nationella program	419 367
Individuella program	613 650

Uppskattad kostnad per läsår vid fortsatt köp av platser

Uppskattad kostnad per läsår vid fortsatt köp av platser är uppskattad utifrån det elevunderlag beskrivit ovan och utifrån dagens IKE.

IKE anpassad gymnasieskola 2025/26	Antal	IKE kr	Totalt kr
Nationella program	7	419 367	2 935 569
Individuella program	2	613 650	1 227 300
Totalt	9		4 162 869

IKE anpassad gymnasieskola 2026/27	Antal	IKE kr	Totalt kr
Nationella program	6	419 367	2 516 202

Individuella program	4	613 650	2 454 600
Totalt	9		4 970 802

IKE anpassad gymnasieskola 2027/28	Antal	IKE kr	Totalt kr
Nationella program	9	419 367	3 774 303
Individuella program	5	613 650	3 068 250
Totalt	14		6 842 553

IKE anpassad gymnasieskola 2028/29	Antal	IKE kr	Totalt kr
Nationella program	10	419 367	4 193 670
Individuella program	4	613 650	2 454 600
Totalt	14		6 648 270

Rätt till skolskjuts

Elever i anpassad gymnasieskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts inom hemkommunen från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. För elever som går i en annan kommuns anpassade gymnasieskola ska hemkommunen anordna skolskjuts i de fall det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter. Elever som går i en fristående anpassad gymnasieskola i en annan kommun än hemkommunen har inte rätt till skolskjuts. Elevens hemkommun eller den region som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket.¹⁰

Enligt personal på den anpassade grundskolan skulle fler elever välja att gå i Tierps anpassade gymnasieskola om bussförbindelserna var bättre.

Prognos för kostnad skolskjuts 2024/25	
Skolskjuts buss	20 000 kr
Skolskjuts taxi	2 700 tkr
Totalt	2 720 000 tkr

Förutsättningar för anpassad gymnasieskola i egen regi

I utredningen undersöks förutom elevunderlag och ekonomi även tillgång till lokaler, tillgång till behörig personal samt elevernas möjligheter att utvecklas tillsammans med andra elever.

Anpassad grundskola, Östhammars kommun

Östhammars kommuns anpassade grundskola är placerad i Gimo i Vretaskolans huvudbyggnad. I anpassad grundskola arbetar lärare och resurser med elever i klasserna Agr 1-3, Agr 4-6, Agr 7-9 samt Agr ÄO (ämnesområden). Elevantalet varierar beroende på ålder och behov. Fem

¹⁰ Skollagen 2020:800, 18 kapitlet 27, 30 och 35 §§, Kamrarrättens i Göteborg dom 2017-01-13, mål nummer 899-16 samt proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 471-472.

lärare var verksamma i anpassad grundskola under läsåret 2023/24 varav fyra var legitimerade med rätt behörighet och en studerar för behörighet. Till de äldre eleverna på högstadiet lånas lärare, med praktisk-estetisk behörighet, in från grundskolan för att öka behörigheten av lärare för eleverna i anpassad grundskola. Lärare med specialpedagogisk högskoleexamen i anpassad grundskola var 20 procent, år 2024. Elev per lärare (heltidstjänst) i anpassad grundskola var fem, år 2024. Anpassad grundskola har tillgång till elevhälsans alla kompetenser genom elevhälsoteamet i Vretaskolan.

Lokalförutsättningar och resurser anpassad grundskola

Vretaskolan har en huvudbyggnad som rymmer två årskurser i grundskolan, anpassad grundskola och administration, elevhälsa och skolledning. På den gemensamma skolgården finns en paviljong med två våningsplan som rymmer sex klassrum där fritidshem, förskoleklass och en årskurs har sina verksamheter. Elevhälsa är kopplad till båda skolformerna. På Vretaskolan är samtliga lärmiljöer anpassade med visuellt stöd, såväl i inne- som utemiljöer. På Vretaskolan finns ett fritidshem där eleverna i anpassad grundskola och grundskola får gemensam undervisning. Elever som är mellan 13-16 år och behöver verksamhet efter skoltid skrivs efter LSS-beslut in på 11:ans korttidsverksamhet som är integrerad med Vretaskolans fritidshem.

I kvalitetsrapporten för anpassad grundskola läsåret 2023/24 framkommer att den anpassade grundskolan har problem med för små och ej tillräckligt anpassade lokaler. Det framkommer att lokalerna för elever som läser ämnesområden är undermåliga gällande undervisning, möjlighet för vila, motorisk rörlighet och sinnesstimulans. Därtill tillkommer att hjälpmedel som exempelvis liftar, ståskal och ReTurn är skrymmande hjälpmedel som idag har trånga utrymmen. Dessa hjälpmedel är helt nödvändiga för elevernas fungerande skoldag.

Personal och kompetens

Skolverkets statistik visar att lärare i anpassad gymnasieskola undervisar betydligt mindre elevgrupper än i gymnasieskolan och att det finns behov av resurspersonal för omsorgsinsatser. Lärarna är ofta specialpedagoger eller speciallärare som fungerar som klasslärare och undervisar i flera olika ämnen. Det är tydligt att en anpassad gymnasieskola kräver hög grad av specialiserad kompetens. En sådan organisation är resurskrävande och ställer krav på kontinuitet, fortbildning och samverkan med elevhälsa. Rekrytering och bibehållande av sådan kompetens i en mindre kommun med lågt elevantal är en betydande utmaning. Behov av personal varierar om en elev går ett nationellt program eller ett individuellt program.

Arbetsplatsförlagt lärande (apl)

I intervjuer med andra kommuner framgår det att det finns vissa svårigheter med att ordna lämpliga apl-platser till eleverna inom den anpassade gymnasieskolan. Detsamma framgår även i utredningen: *I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning*¹¹, där man konstaterar att apl och praktik fungerar jämförelsevis sett sämre i den anpassade gymnasieskolan än i gymnasieskolan. Det arbetsplatsförlagda lärandet har en stor betydelse för att ungdomar i den anpassade gymnasieskolans målgrupp ska kunna få tillträde till

¹¹ I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34).

arbetsmarknaden.¹² I intervjuerna framkommer att eleverna har olika behov av hur länge en i personal följer med elever till apl.

Pedagogiska och sociala aspekter

Elevers rätt till utveckling och sammanhang

I intervjuer framkommer att det sociala sammanhanget är mycket viktigt för elevernas utveckling. Undervisningen på både de nationella som det individuella programmet, i den anpassade gymnasieskolan, är individanpassad och eleverna har olika behov av omsorg. Omsorg för en del elever kan bland annat inkludera andningshjälp, sondmatning, hjälp med toalettbesök osv. Det är tydligt att elever med stort omsorgsbehov behöver en särskild skyddad miljö för att säkerställa trygghet och utveckling. Lokalerna behöver vara anpassade med bildstöd, lyftar och traverser i taken och möjlighet till avskildhet.

Alla som intervjuats till utredningen betonar att det är viktigt att det finns tillräckligt många elever för att skapa gruppstillhörighet och känsla av sammanhang. Små elevgrupper möjliggör individualisering men riskerar att begränsa social interaktion. För vissa elever är trygghet i närmiljö avgörande, för andra är bredd i undervisning och klassammansättning viktigare.

Anpassad gymnasieskola i egen regi?

Att driva en anpassad gymnasieskola i kommunal egen regi kan ha flera fördelar. Genom att ha verksamheten inom kommunen kan man säkerställa kontinuitet och långsiktighet i utbildningen och utbildningen kan anpassas efter lokala behov och arbetsmarknadens krav. Vidare finns möjligheter till synergieffekter genom att verksamheterna kan dela på elevhälsa, syv och vissa lärare. En egen verksamhet kan medföra att restiden för eleverna förkortas och kostnaderna för skolskjutsresor minskar något.

Kan elever på anpassad gymnasieskola samläsa med elever på gymnasiet?

I utredningen har möjlighet till samläsning med gymnasiet framkommit som förslag. Skolverket har i en rapport¹³ beskrivit hur omfattande samläsning är och vad som utmärkte skolor som har samläsning. I rapporten ges exempel på erfarenheter som elever, lärare, rektorer och huvudmän har av samläsning. Samläsning mellan elever i den anpassade gymnasieskolan och gymnasieskola är inte så vanligt förekommande. Där den förekommer sker den ofta under begränsade former, det vill säga att eleverna i den anpassade gymnasieskolan läser enstaka kurser eller ämnen tillsammans med en klass från gymnasieskolan. Eleven är inkluderad i viss

¹² En gymnasieutbildning för alla. Åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77)

¹³ Skolverket, 2017. *I mötet mellan gymnasiesärskola och gymnasieskola- En rapport om samläsning*

undervisning eller vissa undervisningsmoment, men den största delen av undervisningen sker tillsammans med andra elever inom den anpassade gymnasieskolan. Eleverna följer den anpassade gymnasieskolans ämnesplaner vilket innebär att undervisningen anpassas efter elevernas förmågor. Det innebär även att en lärare behöver undervisa utifrån två läroplaner och ämnesplaner samtidigt. Det framkommer i rapporten att ämnets karaktär har stor betydelse för elevernas upplevelse av delaktighet och förutsättningar att bygga sociala relationer med varandra.

Av intervjuerna i utredningen, vilket bekräftas av rapporten ovan, framkommer det att det är troligt att om elever samläser i mer teoretiska ämnen kan det bidra till att elever i den anpassade gymnasieskolan blir mindre socialt delaktiga eftersom målgruppen har behov av en långsammare studietakt än gymnasieskolans elever. Samläsning i praktiska ämnen har fördelen att det ofta handlar om ett gemensamt intresse som eleverna delar, vilket kan bidra till att knyta dem samman. Den totala bilden från intervjuerna i utredningen och från Skolverkets rapport är att samläsning med gymnasieskolan kan bidra till att sammanhållningen för eleverna i den anpassade gymnasieskolan blir splittrad. Det kan bli otydligt vad som egentligen är en klass och vem som tillhör den. Det blir en stor utmaning att få eleverna att känna tillhörighet i båda sammanhangen. Svårigheten blir förstärkt av att det inom den anpassade gymnasieskolan, i flera fall, finns få elever per program och år.

Elevunderlag och social kontext

Med ett elevunderlag på cirka 10–15 elever fördelat över flera program är det svårt att skapa meningsfulla klassammansättningar som ger både pedagogisk progression och social gemenskap. Anpassad gymnasieskola erbjuder både nationella program och ett individuellt program. För att kunna erbjuda en bredd av utbildningar krävs en viss storlek på skolan, och med ett lågt elevantal kan valmöjligheterna bli begränsade. Dessutom kan variationen i elevantal från år till år göra det svårt att planera verksamheten och anpassa resurserna utan att kvaliteten påverkas. Med tanke på att eleverna har möjlighet att välja mellan många program är det rimligt att anta att de elever som ska välja program inte alla väljer att gå i kommunens anpassade gymnasieskola. Det innebär att det finns en risk att utbildningen, även om kommunen endast erbjuder ett program, riskerar att få en för liten grupp för att det ska gynna elevernas utveckling, särskilt med tanke på att eleverna redan har gått i samma klass i flera år i den anpassade grundskolan. Att inte få möjlighet att bredda sitt sociala nätverk kan påverka elevernas sociala utveckling negativt. Skolpsykologerna i utredningen betonade att elever kan gynnas av att gå i en större skola där de möter fler jämnåriga, vilket kan vara svårare att uppnå i en kommun med ett begränsat elevantal. Det framgår även av intervjuerna att resan till en annan kommun även den kan bidra till elevens sociala utveckling genom att eleverna får möjlighet till att vidga perspektivet, ta större ansvar och finnas i ett större sammanhang.

Ekonomi

Den totala kostnaden för interkommunala platser beräknas till ca 4,2 miljoner kronor (2025/26) med en möjlig ökning till 6,8 miljoner kronor (2027/28) vid fler elever. Egen regi skulle innebära betydande initiala investeringar i lokaler och ökade årliga kostnader för personal och drift. Utredningen visar att samverkan är mer kostnadseffektivt i nuvarande läge.

Förslag

I intervjuerna med representanter från de anpassade gymnasieskolorna, den anpassade grundskolan och skolpsykologerna, betonade alla att det viktigaste var elevernas möjlighet till utveckling och känsla av sammanhang. Det är tydligt att behoven för de elever som går ett nationellt program i den anpassade gymnasieskolan och för de elever som går ett individuellt program i den anpassade gymnasieskolan skiljer sig åt, men att det oavsett är individuella förutsättningar och behov som styr.

För Östhammars kommun kan det därför vara mer fördelaktigt, även fortsättningsvis, att samverka med andra kommuner. Genom att göra detta kan eleverna få tillgång till ett bredare utbud av program, samlade resurser och en mer dynamisk skolmiljö samtidigt som kommunen undviker den administrativa och ekonomiska bördan av att driva en egen skola. På så sätt kan man säkerställa att elever i anpassad gymnasieskola får en högkvalitativ utbildning samtidigt som kommunens resurser används på ett effektivt sätt.

Integrera det individuella programmet i anpassad gymnasieskola med den anpassade grundskolan

En variant, som har visat sig fungera väl i andra kommuner, är att organisatoriskt integrera det individuella programmet i anpassad gymnasieskola med den anpassade grundskolan. Genom att samordna lokaler, personal och pedagogiska resurser kan en röd tråd skapas mellan grundskola och gymnasium vilket underlättar övergången för eleverna. En sådan samlad organisation ger flera fördelar för utbildningens kvalitet och personalens kompetens. Personalen kan arbeta mer långsiktigt med elevernas utveckling och övergång mellan skolformerna, vilket ökar förutsättningarna för individanpassad undervisning. Genom att ha en gemensam personalstyrka för grundskola och gymnasium kan specialpedagoger och elevassistenter utveckla en djupare förståelse för elevernas behov över tid och använda sina erfarenheter på ett mer flexibelt sätt. Dessutom skapas möjligheter till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte mellan lärare, vilket kan höja den pedagogiska kvaliteten och skapa en stabil och högkvalitativ lärandemiljö för eleverna. Detta förslag innebär att de elever som är i störst behov av omsorg i en trygg och välbekant miljö kan välja att fortsätta sin skolgång utan onödig omställning och längre skolresor.

Personalen i Östhammars kommuns anpassade grundskola har stor erfarenhet och god kompetens, men lokalerna är trånga, begränsade i flexibilitet och inte anpassade efter äldre elever. Eftersom elevgruppen i den anpassade grundskolan har växlat mellan 18–25 elever senaste fem åren, innebär en integrering och utökning av elevantal att det behöver finnas tillräckligt med lokalutrymme för att ta emot elever som tillhör den anpassade gymnasieskolans målgrupp.

Rekommendation

Utifrån samlad bedömning av pedagogiska, sociala och ekonomiska förutsättningar föreslår förvaltningen att Östhammars kommun inte startar anpassad gymnasieskola i egen regi för de

nationella programmen. Istället föreslås fortsatt samverkan med andra kommuner för att säkerställa bredd, kvalitet och elevens rätt till valmöjligheter.

Däremot kan möjligheten att integrera det individuella programmet i anpassad gymnasieskola med den anpassade grundskolan vara en väg att ge vissa elever en tryggare skolgång utan att för den delen behöva etablera en helt ny skolenhet. Möjligheten att integrera det individuella programmet i den anpassade gymnasieskolan med anpassad grundskola bör utredas vidare och i en separat utredning med särskilt fokus på lokalbehov med den anpassning som krävs för det individuella programmet.

Sammantaget ger förslaget elever med förutsättning att gå ett nationellt program i den anpassade gymnasieskolan ett brett och varierat utbud, samtidigt som de elever som tillhör målgruppen för det individuella programmet och har svårt att tillgodogöra sig utbildningen på annan ort får möjlighet till undervisning närmare hemmet.

Prövning av barnets bästa

En prövning av barnets bästa har gjorts och utredningen har på olika sätt beaktat barnets bästa utifrån Barnkonventionen där särskild hänsyn har tagits till artiklarna 2, 3, 23 och 28. Vid ett eventuellt beslut om att fördjupa utredningen utifrån förslaget att integrera det individuella programmet i anpassad gymnasieskola med den anpassade grundskolan, behövs en bredare prövning göras utifrån artikel 12 (rätt att bli hörd).

Källförteckning

Regeringen, *En gymnasiesärskola med hög kvalitet. Proposition 2011/12:50*, Stockholm: Utbildningsdepartementet, 2012.

Regeringen, *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning. SOU 2021:11*, Stockholm: Utbildningsdepartementet, 2021.

Skolverket, *Beskrivande statistik. Elever i anpassade gymnasieskolan Läsåret 2024/25*. Solna: Skolverket 2025.

Skolverket, *Planera, genomför och följ upp arbetsplatsförlagt lärande – en lathund som stöd för att skaffa nya apl-glasögon*, Stockholm: Skolverket, 2023.

Skolverket, *Sysselsättning efter avslutad anpassad gymnasieskola – Sysselsättning hösten 2020 och 2021*, Stockholm: Skolverket, 2023.

Skolverket, *I mötet mellan gymnasiesärskola och gymnasieskola – En rapport om samläsning*, Stockholm: Skolverket, 2017.

Skolverket, *SKOLFS 2024:664 Läroplan för anpassade gymnasieskolan*, Stockholm: Skolverket, 2024.

Uppsala kommun, *Kriterier för antagning och placering till gymnasieskola och anpassad gymnasieskola*, tillgänglig via:
<https://www.uppsala.se/contentassets/87fdb71c4bbe4d169108e52d61cc4dd2/5.-kriterier-for-antagning-och-placering-till-gymnasieskola-och-anpassad-gymnasieskola.pdf> [Hämtad 2025-04-22].

Kultur- och fritidsnämnden
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Östhammars kommuns plan för nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026 – 2029

Nationella minoriteter i Sverige är sverigefinnar, judar, romer, samer och tornedalingar, och de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, romani čhib, samiska och meänkieli. Östhammars kommun ingår i förvaltningsområdet för finska. I kommunen gäller förstärkt skydd till finska i förskolan, äldreomsorg och till kontakter med kommunen på finska.

Kommuner ska enligt minoritetslagen ha mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Nuvarande mål och riktlinjer antogs 2019. Östhammars kommun översänder förslag på nya mål i *Plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029*.

Remissinstanserna bereds möjlighet att inkomma med synpunkter och ytterligare förslag. Inkom med ert remissyttrande senast den 20 juni 2025. Lämna in yttrandet per e-post till nationellaminoriteter@osthammar.se eller på papper på kommunhuset i Östhammar. Märk e-posten eller dokumentet med texten ”Remissvar KFN-2024-19 [namn på organisation]”.

Frågor om förslaget, remissen eller Östhammars kommuns arbete med nationella minoriteter och förvaltningsområdet för finska kan besvaras av Dennis Kronholm, samordnare för nationella minoriteter och förvaltningsområdet för finska, e-post dennis.kronholm@osthammar.se.

Med vänliga hälsningar

Kultur- och fritidsnämnden
Östhammars kommun

Mottagarlista

- 1 Gruppledare i kommunfullmäktige
- 2 Kommunstyrelsen
*med önskemål om remissvar från kommunledningsförvaltningen
och det kommunala pensionärsrådet.*
- 3 Barn- och utbildningsnämnden
- 4 Vård- och omsorgsnämnden
- 5 Region Uppsala
- 6 Dannemora-Österby finska förening
- 7 Gimo Finska Förening
- 8 Östhammars sverigefinska förening
- 9 Sverigefinnarnas språk- och kulturförening i Uppsala
- 10 Sverigefinska ungdomsförbundet
- 11 Judiska ungdomsförbundet
- 12 Samhällsväglare med romsk språk- och kulturkompetens
(Uppsala kommun)
- 13 Samiska föreningen i Uppsala
- 14 Tornedalska ungdomsförbundet Met Nuoret
- 15 Tornedalssällskapet i Uppsala

Plan

om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029

**Kansallisten vähemmistöjen ja vähemmistökielten
liittyvä suunnitelma vuosille 2026–2029**

Antaget av	Kommunfullmäktige
Antaget	
Ersätter tidigare version	KS, SN-2019-68
Gäller för	KS, nämnder, kontor
Dokumentansvarig	Samordnare för arbetet med förvaltningsområdet för finska

Denna plan är kommunens svar på lagens krav att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Inledning

Den 2 december 1999 erkändes finska, samiska, meänkieli, romska och jiddisch till nationella minoritetsspråk¹. Riksdagen erkände samtidigt sverigefinnar, samer, tornedalingar, romer och judar till nationella minoriteter. Samerna utgör även ett urfolk i Sverige enligt regeringsformen.

De nationella minoriteterna och minoritetsspråken är en integrerad del av Sveriges arbete med mänskliga rättigheter och grundar sig på ett antal olika internationella överenskommelser som Sverige har undertecknat till Europarådet och FN.

Östhammars kommun ingår sedan 2010 i förvaltningsområdet för finska. Detta innebär att kommunen har mer långtgående skyldigheter att säkerställa rätten till förskola, äldreomsorg samt muntliga och skriftliga kontakter med kommunen på finska. Östhammars kommun blev en del av förvaltningsområdet för finska efter att kommunen i ett remissyttrande till regeringen meddelat att kommunen ställde sig positivt till en utvidgning av förvaltningsområdet för finska vid minoritetslagens tillkomst (2010). Innan minoritetslagens trädde i kraft ingick enbart fem kommuner i Norrbottens län i förvaltningsområdet för finska.

Målet med den svenska minoritetspolitikerna är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och delaktighet och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Riksdagens har formulerat följande minoritetspolitiska mål:

- diskriminering och utsatthet
- inflytande och delaktighet
- språk och kulturell identitet.

Det finns ingen prioritering mellan delområdena, men det framhålls att överföring av språk och kultur mellan generationerna är en central uppgift för minoritetspolitikerna för att de nationella minoritetsspråken ska kunna bestå som levande språk i Sverige. För hotade språk är barns och ungas förbättrade språkkunskaper av central betydelse eftersom barnen är språkens framtida språk- och kulturbärare.

Syfte

Denna plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029 ska medverka till att genomföra minoritetslagstiftningen i Östhammars kommun på ett strukturerat sätt i kommunens ledning, styrning och uppföljning.

¹ Samiska och romska är samlingsnamn för flera olika språk. Samiska språk som talas i Sverige är: lulesamiska, nordsamiska, pitesamiska, sydsamiska och umesamiska. De mest förekommande romska språken i Sverige är: arli, kale, kalderasch, lovari och svensk romani.

Övergripande mål och riktlinjer

För ett långsiktigt och hållbart arbete i arbetet med förvaltningsområdet för finska och nationella minoriteters rättigheter formuleras två övergripande målområden, som styr kommunens arbete på området. Dessa två målområden är:

- förbättra överföringen av minoritetsspråket mellan generationerna.
- utveckla det praktiska genomförandet av de nationella minoriteternas rättigheter och arbetet med förvaltningsområdet för finska.

Tematiska mål

De övergripande målen bryts ned i ett antal tematiska mål. Nämnderna leder, styr och följer upp de tematiska målen nedan som berör det egna sektorsansvaret. De tematiska målen fungerar som en färdplan för att under de kommande fyra åren utveckla det praktiska genomförandet av den lagstiftning som styr nämndens ansvarsområde i förhållande till minoritetslagstiftningen.

Under perioden 2026–2029 ska Östhammars kommun:

- utveckla samverkan mellan Tierps kommun, Älvkarleby kommun och Östhammars kommun i arbetet med förvaltningsområdet för finska.
- väsentligt öka statsbidragets användning till åtgärder inom förskola, omsorg och kontakter med kommunen på finska.
- i samrådsdialoger med sverigefinnar och övriga nationella minoriteter nå fler kommuninvånare i åldern 0–50 år.
- utveckla samrådsformer för strukturerad dialog med nationella minoriteter med syfte att beakta synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.
- stötta medarbetare inom förskola och omsorg att utveckla sina språkkunskaper i finska.
- verka för att fler barn inom samtliga skolformer ska få utbildning i nationella minoritetsspråk.
- förebygga ensamhet och isolering av äldre sverigefinnar.
- i större utsträckning skapa ett meningsfullt utbud för sverigefinska barnfamiljer inom kultur- och fritidsverksamheten.
- under åren 2026–2029 genomföra minst en kulturaktivitet vardera med samiskt, romskt, judiskt samt tornedalskt tema.
- utveckla synligheten för det finska språket i samhället.

Barn- och utbildningskontoret

Remissvar KFN-2024-19

Yttrande avseende Plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029

Barn och utbildningsnämnden i Östhammars kommun har getts möjlighet att besvara remissen Plan om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2026–2029.

Sammanfattande bedömning

Syftet är att planen ska ”medverka till att genomföra minoritetslagstiftningen i Östhammars kommun på ett strukturerat sätt i kommunens ledning, styrning och uppföljning.” Målen torde således ha en tydligare koppling till de nationella kraven som ligger på ett finskt förvaltningsområde.

Barn och utbildningsnämnden ger nedan förslag på ändrade mål.

Barn och utbildningsnämnden ger förslag till att ändra tvånget i de tematiska målen till förslag på aktiviteter som kan genomföras i syfte till att nå målen för finskt förvaltningsområde.

Förslag på alternativa mål

Förslag på alternativa mål som är mer kopplade till de nationella kraven på finskt förvaltningsområde:

1. Östhammars kommun informerar och kommunicerar aktivt på svenska såväl som på finska i ärenden med anknytning till förvaltningsområdet.
2. Östhammars kommun möjliggör till väsentlig del tillgång till service, vård och omsorg för äldre både finska och svenska
3. Östhammars kommun uppmärksammar och bidrar till att stärka den sverigefinska kulturen som en del av det svenska samhället.
4. Östhammars kommun kan erbjuda tillgång till förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska.

Barn- och utbildningskontoret

5. Östhammars kommun erbjuder former för samråd som ger inflytande i beslutsprocessen.

Förslag på aktiviteter

Under perioden 2026–2029 kan Östhammars kommun:

- öka statsbidragets användning till åtgärder inom förskola, omsorg och kontakter med kommunen på finska.
- i samrådsdialoger med sverigefinnar och övriga nationella minoriteter nå fler kommuninvånare i åldern 0–50 år.
- utveckla samrådsformer för strukturerad dialog med nationella minoriteter med syfte att beakta synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.
- verka för att fler barn inom samtliga skolformer ska få utbildning i nationella minoritetsspråk.
- förebygga ensamhet och isolering av äldre sverigefinnar.
- i större utsträckning skapa ett meningsfullt utbud för sverigefinska barnfamiljer inom kultur- och fritidsverksamheten.
- utveckla synligheten för det finska språket i samhället

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten

Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37)

Remissinstanser

1. Almega Utbildning
2. Barnombudsmannen
3. Bokföringsnämnden
4. Bolagsverket
5. Borås kommun
6. Botkyrka kommun
7. Brottsförebyggande rådet
8. Domstolsverket
9. Ekobrottsmyndigheten
10. Eksjö kommun
11. Elevernas riksförbund
12. Enköping kommun
13. Falu kommun
14. Fremia
15. Funktionsrätt Sverige
16. Företagarna
17. Förvaltningsrätten i Luleå
18. Förvaltningsrätten i Stockholm
19. Föräldraalliansen Sverige
20. Göteborgs kommun

21. Huddinge kommun
22. Härjedalens kommun
23. Hässleholms kommun
24. Idéburna skolors riksförbund
25. Inspektionen för strategiska produkter
26. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
27. Institutet för näringslivsforskning
28. Justitiekanslern
29. Justitieombudsmannen
30. Kammarrätten i Jönköping
31. Karlskrona kommun
32. Klippans kommun
33. Kommerskollegium
34. Konkurrensverket
35. Laholms kommun
36. Lilla Edets kommun
37. Luleå kommun
38. Lunds universitet
39. Malmö kommun
40. Marks kommun
41. Mora kommun
42. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
43. Nätverket Unga för Tillgänglighet
44. Ovanåkers kommun
45. Piteå kommun
46. Polismyndigheten
47. Regelrådet
48. Region Jönköpings län
49. Region Stockholm
50. Region Västernorrland

51. Revisorsinspektionen
52. Riksrevisionen
53. Ronneby kommun
54. Skolväsendets överklagandenämnd
55. Specialpedagogiska skolmyndigheten
56. Statens skolinspektion
57. Statens skolverk
58. Statskontoret
59. Stockholms kommun
60. Strängnäs kommun
61. Sunne kommun
62. Svensk Utlandsundervisnings Förening, SUF
63. Svenska institutet för europapolitiska studier
64. Svenskt Näringsliv
65. Sveriges advokatsamfund
66. Sveriges elevkårer
67. Sveriges elevråd
68. Sveriges Kommuner och Regioner
69. Sveriges Lärare
70. Sveriges Skolledare
71. Söderhamns kommun
72. Tidaholms kommun
73. Tingsryds kommun
74. Totalförsvarets forskningsinstitut
75. Trelleborgs kommun
76. Uppsala universitet
77. Vadstena kommun
78. Vaggeryds kommun
79. Västra Götalandsregionen
80. Östhammars kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet **senast den 4 augusti 2025**. Svaren bör lämnas per e-post till u.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till u.gv.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer U2025/01015 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

När det gäller remissvaret bör följande beaktas:

- Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.
- Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.
- Använd gärna följande rubriker:
 - inledande sammanfattande synpunkter bör lämnas under rubriken ”Sammanfattning”
 - övergripande synpunkter som inte lämnas under sammanfattningen bör lämnas under rubriken ”Övergripande synpunkter”,
 - vid synpunkter på ett förslag eller en bedömning i ett avsnitt eller delavsnitt bör betänkandets avsnittsrubrik (inklusive numrering), användas som rubrik,
 - synpunkter avseende konsekvensanalysen bör lämnas under rubriken ”Konsekvenser”.

Ytterligare råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett beställningsformulär hos [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#).

Jenny Ferm
Rättschef

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Barn- och utbildningskontoret

Utbildningsdepartementet

Er referens U2025/01015

Yttrande/remissvar avseende SOU 2025:37 – Skärpta villkor för friskolesektorn

Östhammars kommun har getts möjlighet att besvara remissen "SOU 2025:37 – Skärpta villkor för friskolesektorn" från Utbildningsdepartementet. Syftet med remissen är att inhämta synpunkter på utredningens förslag om bland annat ett begränsat förbud mot vinstutdelning inom friskolesektorn, skärpta krav på ekonomisk stabilitet och en stärkt tillsynsstruktur.

Sammanfattning

Östhammars kommun tillstyrker utredningens förslag. Förslaget om ett begränsat förbud mot vinstutdelning i samband med nyetablering, ägarbyte och kvalitetsbrister bedöms positivt. För en kommun med begränsat elevunderlag innebär förslaget en förstärkning av likvärdighet och ansvar i skolväsendet. Östhammars kommun ser också positivt på skärpta krav på ekonomi och långsiktighet samt införandet av återkravsmöjligheter. Samtidigt vill kommunen uppmärksamma behovet av statligt stöd för att möta de ökade kraven på uppföljning och tillsyn, särskilt inom förskolan.

Övergripande synpunkter

Östhammars kommun ser positivt på att utredningen förstärker de verktyg som behövs för att säkerställa att offentlig finansiering används till utbildning – inte vinstuttag. Förslagen skapar tydligare förutsättningar för kvalitet, kontinuitet och förtroende. Det är särskilt viktigt i kommuner där enskilda friskoleetableringar får stor påverkan på det lokala utbildningssystemet.

5.7.11 Tillsyn

Utredningen föreslår att tillsynsmyndigheterna ska ha tillsyn över de föreslagna bestämmelserna om värdeöverföringsförbud, särredovisning, årsredovisning och årsbokslut,

Barn- och utbildningskontoret

revisionskrav, anmälan samt inkommande av handlingar. Östhammars kommun tillstyrker utredningens slutsatser att tillsynen av fristående förskolor behöver förbättras. Dagens tillsynsverktyg är otillräckliga för att säkerställa att bidraget till fristående förskolor används enligt skollagens lydelse (Skollagen 2010:800 8 kap. 19 §). I utredningen framkommer att förslaget om värdeöverföringsförbud samt krav på ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet innebär att kommunerna behöver bedöma och ha tillsyn över ytterligare omständigheter inom ramen för sitt ansvar som tillsynsmyndighet för fristående förskolor (SOU 2025:37, s. 500). Det är tydligt att kommunernas tillsynsansvar kommer att utökas och Östhammars kommun välkomnar att staten föreslås ta ett tydligare ansvar för stöd till kommunernas tillsyn.

8.5 Utredningens bedömningar och förslag: Återkrav av kommunala bidrag

Östhammars kommun tillstyrker förslaget. Rätten till återkrav stärker kontrollen och säkerställer att bidrag och tilläggsbelopp används enligt syfte. Östhammars kommun ser gärna att staten står för vägledning och rättssäkra rutiner.

17.3.1 Konsekvenser för kommuner

Förslagen innebär ökade krav på kommunerna, särskilt inom tillsyn. Det är viktigt att förslagen följs upp med riktat statligt ekonomiskt stöd, utbildning och digitala system för uppföljning.

Vid frågor kontakta:

Zara Järvström, verksamhetschef gymnasieskola och vuxenutbildning

E-post: sara.jarvstrom@osthammar.se

Telefon: 0173-86 606

Christina Stenhammar
Barn- och utbildningschef
Östhammars kommun

Period 2025-04

OMRÅDE 6*

FUNKT	ENHET	Årsbudget	Periodbudget	Periodutfall	Periodresultat	Periodres %	Årsprognos	Progn Avvik	Årsprogn %
600 BILDNING, STAB	6000 BILDNING, STAB	-2 885,0	-979,7	-3 233,1	2 253,5	330,0	-3 685,0	800,0	-27,7
	6001 BoU-kontor	7 630,0	2 480,6	2 680,1	-199,6	108,0	7 829,0	-199,0	-2,6
	6002 BUN	1 588,0	529,3	286,0	243,3	54,0	1 388,0	200,0	12,6
	6003 Skolledningen	300,0	100,0	111,9	-11,9	111,9	300,0	0,0	0,0
	6005 Köp/försäljning platser	73 503,2	24 501,1	25 191,2	-690,2	102,8	75 503,2	-2 000,0	-2,7
	6006 Fastighetskostnader	118 802,0	39 600,7	41 453,5	-1 852,9	104,7	124 802,0	-6 000,0	-5,1
	6007 Skolmåltider	0,0	0,0	-0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
	6008 Skolskjuts/inackordering	32 945,0	10 981,7	13 885,1	-2 903,4	126,4	34 245,0	-1 300,0	-3,9
	6009 Kapitalkostn o investeringar	6 469,0	2 156,3	1 666,2	490,1	77,3	6 469,0	0,0	0,0
	6011 BO övergripande, Övrigt	5 775,0	1 917,2	758,8	1 158,4	39,6	3 075,0	2 700,0	46,8
	6051 Stödenheten	1 600,0	506,5	651,2	-144,7	128,6	1 600,0	0,0	0,0
	6702 MODERSMÅLSENHE	4 350,0	1 416,6	1 509,6	-93,0	106,6	4 550,0	-200,0	-4,6
Summa 600		250 077,2	83 210,4	84 960,4	-1 750,0	102,1	256 076,2	-5 999,0	-2,4
601 GYMNASIET OCH VUXENUTBILDNING CENT	6010 GY.SKOLA, VUX.UTB OCH AME	3 701,0	1 208,0	1 180,2	27,8	97,7	3 701,0	0,0	0,0
	6701 BRUKSGYMNASIET	42 176,0	13 707,9	13 295,7	412,3	97,0	42 176,0	0,0	0,0
	6801 KOMMUNENS AKTIVITETSANSVAF	754,0	246,5	243,4	3,1	98,7	754,0	0,0	0,0
	6802 Insatser i samverkan (ISA)	0,0	-39,2	36,4	-75,6	-92,8	0,0	0,0	0,0
	6901 VUXENUTBILDNING	13 675,0	4 491,6	3 636,2	855,4	81,0	12 675,0	1 000,0	7,3
Summa 601		60 306,0	19 614,9	18 391,8	1 223,1	93,8	59 306,0	1 000,0	1,7
603 GRUNDSKOLA	6020 GRUNDSKOLA CENTRALT	14 868,0	4 846,8	4 973,3	-126,4	102,6	14 868,0	0,0	0,0
	6201 EDS FRITIDS	5 187,0	1 714,1	1 573,5	140,6	91,8	5 187,0	0,0	0,0

FUNKT	ENHET	Årsbudget	Periodbudget	Periodutfall	Periodresultat	Periodres %	Årsprognos	Progn Avvik	Årsprogn %
	6202 KRISTINELUNDS FRITIDS	2 390,0	781,5	752,8	28,6	96,3	2 490,3	-100,3	-4,2
	6204 ÖREGRUNDS FRITIDS	2 438,0	829,6	727,4	102,3	87,7	2 438,0	0,0	0,0
	6207 VRETA FRITIDS	4 113,0	1 337,5	1 201,7	135,9	89,8	4 113,0	0,0	0,0
	6208 OLAND FRITIDS	4 815,0	1 577,2	1 258,5	318,6	79,8	4 815,0	0,0	0,0
	6209 EKEBY FRITIDS	1 101,0	416,3	436,6	-20,3	104,9	1 101,0	0,0	0,0
	6210 ÖSTERBYBRUK FRITIDS	4 012,0	1 373,1	1 243,8	129,4	90,6	4 012,0	0,0	0,0
	6301 FRÖSAKERSSSKOLAN	39 165,0	13 375,3	12 902,3	472,9	96,5	39 165,0	0,0	0,0
	6302 EDSSKOLAN	12 865,0	4 127,9	4 022,9	105,0	97,5	12 865,0	0,0	0,0
	6303 KRISTINELUNDSSKC	4 464,0	1 454,0	1 438,9	15,1	99,0	4 464,0	0,0	0,0
	6305 ÖREGRUNDS SKOLA	10 419,0	3 439,5	3 230,6	208,9	93,9	10 318,8	100,2	1,0
	6307 VALLONSKOLAN	18 977,0	6 252,4	6 347,2	-94,9	101,5	19 177,1	-200,1	-1,1
	6308 VRETASKOLAN	11 995,0	3 996,8	3 785,2	211,7	94,7	11 995,0	0,0	0,0
	6310 OLANDSSKOLAN	40 644,8	13 231,9	12 420,5	811,4	93,9	40 444,8	200,0	0,5
	6311 EKEBY SKOLA	1 914,0	625,5	554,6	70,9	88,7	1 914,0	0,0	0,0
	6312 ÖSTERBYSKOLAN	29 428,0	9 749,0	9 683,6	65,4	99,3	29 428,0	0,0	0,0
	6401 Anpassad grundskola	8 546,0	2 735,2	2 750,5	-15,3	100,6	8 546,0	0,0	0,0
	6402 11:ANS FRITIDS	0,0	-7,3	-111,3	104,0	1 533,0	0,0	0,0	0,0
Summa 603		217 341,8	71 856,5	69 192,5	2 664,0	96,3	217 341,9	-0,1	0,0
604 FÖRSKOLA OCH PEDAGOGISK OMSORG	6030 FÖRSKOLA OCH PED.OMSORG CENTR	8 435,0	2 696,5	2 665,3	31,2	98,8	8 435,0	0,0	0,0
	6101 LOGÅRDEN FÖRSKOLA	8 284,0	2 989,3	2 871,9	117,4	96,1	8 383,6	-99,6	-1,2
	6102 TOMTBERGA FÖRSKOLA 1	6 949,0	2 290,4	2 237,2	53,1	97,7	6 848,9	100,1	1,4

FUNKT	ENHET	Årsbudget	Periodbudget	Periodutfall	Periodresultat	Periodres %	Årsprognos	Progn Avvik	Årsprogn %
	6103 MARIEBERG FÖRSKOLA	6 402,0	2 424,5	2 354,8	69,7	97,1	6 502,3	-100,3	-1,6
	6105 SKUTAN FÖRSKOLA	6 365,0	2 123,8	1 980,4	143,4	93,2	6 365,0	0,0	0,0
	6107 Fröets förskola	10 753,0	3 746,8	3 575,1	171,7	95,4	10 603,4	149,6	1,4
	6108 RUBINEN FÖRSKOLA	6 247,0	2 131,2	2 032,7	98,5	95,4	6 247,0	0,0	0,0
	6109 DIAMANTEN FÖRSKOLA	7 746,0	2 506,4	2 642,0	-135,7	105,4	7 746,0	0,0	0,0
	6111 FURUSTUGAN FÖRSKOLA	8 056,0	3 891,7	3 798,7	93,0	97,6	8 406,0	-350,0	-4,3
	6112 KORSÄNGENS FÖRSKOLA	4 813,0	408,1	1,4	406,6	0,4	4 813,0	0,0	0,0
	6113 ALMA FÖRSKOLA	10 394,0	3 719,5	3 617,2	102,3	97,2	10 394,0	0,0	0,0
	6114 EKEBY FÖRSKOLA	1 956,0	704,1	689,9	14,3	98,0	1 956,0	0,0	0,0
	6116 GRANEN FÖRSKOLA	4 615,0	1 479,7	1 442,9	36,8	97,5	4 615,0	0,0	0,0
	6117 EKEN FÖRSKOLA	5 881,0	1 893,1	2 013,2	-120,1	106,3	5 881,0	0,0	0,0
	6118 MINERALEN FÖRSKOLA	7 086,0	2 346,4	2 093,5	252,9	89,2	6 836,4	249,6	3,5
	6131 ÖPPEN FÖRSKOLA	370,0	120,9	104,0	17,0	86,0	320,0	50,0	13,5
	6132 Familjecentralen	35,0	10,3	45,9	-35,5	443,3	35,0	0,0	0,0
Summa 604		104 387,0	35 482,7	34 166,3	1 316,5	96,3	104 387,6	-0,6	0,0
		632 112,0	210 164,5	206 711,0	3 453,6	98,4	637 111,7	-4 999,7	-0,8

Period 2025-04
ANSV 6* KTO #49990

PROJ	BUDGET År	Budget Ack	UTFALL Ack	UTFALL Per	Avvikelse	Avvikelse %	PROGNOS
8000 Ofördelat BUN	3 500 000,0	1 166 666,7	0,00	0	1 166 667	0	0
8012 Möbler Bruksgymnasiet 15 år	0,0	0,0	34 750,50	32 000	-34 751	0	0
8027 Öregrunds skola inventarier	0,0	0,0	121 702,50	0	-121 703	0	0
8034 Gimo skolområde	0,0	0,0	58 495,23	0	-58 495	0	0
	3 500 000.0	1 166 666.7	214 948.23	32 000	951 718	18	0

 ÖSTHAMMARS KOMMUN - EN DEL AV ROSLAGEN Barn- och utbildningsförvaltningen	Dokumenttyp: Styrdokument		
	Dnr. BUN-2022-075		
	Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling		
Granskad av:	Fastställd av:	Beslutsdatum	Revideringsdatum:
	Barn- och utbildningsnämnden	2022-11-10	

Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

1. Inledning	2
2. Förebyggande arbete	2
2.1 Upprätta en plan mot diskriminering och kränkande behandling	2
2.2 Uppföljning och kartläggning av risker för kränkningar	3
2.3 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta riskerna	3
2.4 Planering och genomförande av åtgärder.....	3
2.5 Utvärdering	3
3. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar eller trakasserier	3
3.1 Anmäl kännedom om upplevda kränkningar i det digitala verktyget KB Process	4
3.2 Utredning av händelse.....	4
3.2.1 Snabbutredning eller vanlig utredning?.....	4
3.2.2 Vad ska en utredning innehålla?.....	5
3.3 Åtgärder när ett barn eller en elev har blivit kränkt eller trakasserad.....	5
3.4 Följ upp åtgärderna	6
4. Uppföljning	6
4.1 Redovisning till Barn- och utbildningsnämnden	6
5. Utlämnande av handlingar.....	6
5.1 Vilken rätt till information har vårdnadshavare?	6
6. Versionshistorik	8

1. Inledning

Varje huvudman har enligt skollagen och diskrimineringslagen en skyldighet att motverka diskriminering och kränkande behandling av barn och elever.¹ Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att främja likvärdighet och skydda barn och elever mot diskriminering och annan kränkande behandling.

Barn- och utbildningsnämnden har det yttersta ansvaret, juridisk och ekonomiskt, om något barn eller en elev blir utsatt för diskriminering eller kränkande behandling. Nämnden följer upp verksamheternas arbete i egen regi och tar del av de rapporter som kommit till sektor Bildnings kännedom samt fattar beslut om eventuella satsningar som behöver göras.

2. Förebyggande arbete

Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.² Enligt diskrimineringslagen ska alla utbildningssamordnare arbeta med aktiva åtgärder; ett förebyggande och främjande arbete för att inom verksamheterna motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.³ Trakasserier och kränkningar kan ta sig olika uttryck. Elever kan utsättas både fysiskt, verbalt och psykiskt. I takt med att allt fler barn och unga använder sociala medier utsätts de unga för verbala och psykiska kränkningar också på nätet.

Förskolan och skolan ska ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra diskriminering som t.ex. trakasserier och sexuella trakasserier. Arbetet ska omfatta alla barn, elever och studenter inom verksamheten. Huvudmannen ska se till att det en gång per år, för varje särskild verksamhet, upprättas en plan mot kränkande behandling⁴.

2.1 Upprätta en plan mot diskriminering och kränkande behandling

Det övergripande syftet med planen är att förebygga och motverka diskriminering och kränkande behandling, och planen ska ständigt vara aktuell i verksamhetens dagliga arbete. För att planen ska fungera på ett ändamålsenligt sätt är det viktigt att den utformas utifrån verksamhetens egna behov.

Planen mot diskriminering och kränkande behandling ska alltid innehålla:

- en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever
- en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som verksamheten planerar att påbörja eller

¹ Skollagen (2010:800) 6 kap. och Diskrimineringslagen (2009:567) 3 kap.

² Ibid. 6 kap. 8 §.

³ Diskrimineringslagen (2008:567) 3 kap. 1 §.

⁴ Ibid. 6 kap. 6 och 8 §§

Barn- och utbildningsnämnden

- genomföra under det kommande året
- en redogörelse för hur åtgärderna i föregående års plan har genomförts.

Vidare bör planen innehålla rutiner för både akuta situationer och uppföljande insatser, ansvarsfördelning samt hur händelser och åtgärder ska dokumenteras.

Barn och elever ska medverka i arbetet med att upprätta, följa upp och se över verksamhetens plan mot diskriminering och kränkande behandling⁵. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Även vårdnadshavare bör göras delaktiga i detta arbete.

2.2 Uppföljning och kartläggning av risker för kränkningar

Det första steget handlar om att identifiera var verksamheten befinner sig genom att följa upp genomförda insatser och göra en kartläggning av nuläget.

Kartläggningen kan ske på olika sätt. Det digitala verktyg som Östhammars kommun använder för att hantera kränkingsutredningar ger respektive rektor bra möjligheter att se vilka platser som kränkningar sker och vad kränkningen består i. Andra underlag som kan användas för att kartlägga risker av kränkningar är kommunens trygghetsenkät och Skolinspektionens skolenkät som syftar till att samla in synpunkter kring bland annat trygghet, studiero och delaktighet. Även trygghetsvandringar är ett bra verktyg för att identifiera hur elever uppfattar miljön på skolan.

2.3 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta riskerna

När kartläggningen av upptäckta risker är klar måste respektive förskola och skola analysera orsakerna till dessa. Först när orsakerna är klarlagda är det möjligt att sätta konkreta mål för att förebygga kränkningar. Om det visar sig att kränkningar är vanliga i exempelvis ett klassrum eller vid fotbollsplanen måste orsakerna till detta undersökas.

2.4 Planering och genomförande av åtgärder

Utifrån analysen av risker för kränkande behandling ska respektive skolenhet sätta upp konkreta och uppföljningsbara mål och bestämma åtgärder för att nå dessa. Ett mål skulle kunna vara att eleverna alltid ska känna sig trygga på fotbollsplanen. En åtgärd skulle exempelvis kunna vara att alltid ha personal vid fotbollsplanen på raster.

2.5 Utvärdering

För att kunna se om åtgärderna fått effekt bör de följas upp och utvärderas. Om det visar sig att målen inte är uppnådda kan det behövas nya eller kompletterande åtgärder.

3. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar eller trakasserier

Arbetsgången vid kännedom om upplevda kränkningar styrs till stor del av det digitala verktyg som används i Östhammars kommun.

⁵ Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling.

3.1 Anmäl kännedom om upplevda kränkningar i det digitala verktyget KB Process

Enligt Skollagen (6 kap 10§) är en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering eller kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta. I Östhammars kommun görs denna anmälan i ett digitalt system, KB-process, som all personal har tillgång till via intranätet (INES). I och med denna anmälan får rektor e-post om att en anmälan gjorts och har på så sätt kännedom om händelsen. Även huvudmannen får via e-post omedelbart kännedom om anmälan.

Personal ska anmäla kränkningar både när de får kännedom om kränkande behandling och när de själva uppmärksammar en händelse som kan vara kränkande. Ingen värdering av allvaret i händelsen ska göras före anmälan, utan den bedömningen görs så snabbt som möjligt efteråt.

3.2 Utredning av händelse

Efter anmälan om trakasserier eller kränkande behandling ska huvudmannen starta en utredning. Utredningen ska starta direkt, helst samma eller nästkommande dag. Enligt skollagen⁶ och diskrimineringslagen⁷ är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och vidta de åtgärder som kan krävas för att förhindra trakasserier eller kränkande behandling i framtiden. Utredningsskyldigheten omfattar alla trakasserier och kränkningar, inklusive sådana som begås av någon i personalen.

Barn- och utbildningsnämnden i Östhammars kommun har delegerat till rektor att starta en utredning. I utredningen inhämtas information för att kunna göra en bedömning av om barnet eller eleven blivit utsatt för en kränkning och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Rektor kan välja att själv göra utredningen eller delegera ansvaret till en lämplig person. Om eleven upplever sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkningar av personal ska rektor ansvara för utredningen. Rektor kan delegera vidare till lämplig person att göra utredningen, det är endast rektor som får göra snabbutredning.

När personal misstänks för kränkningar eller trakasserier av ett barn eller en elev är det alltid rektor som gör utredningen. Om det uppstår en skada i samband med kränkningen så ska detta även anmälas i KIA-elev.

3.2.1 Snabbutredning eller vanlig utredning?

Utredningens omfattning beror på omständigheterna i det enskilda fallet. I systemet KB Process finns funktionen *Snabbutredning*, som endast ska endast användas i **undantagsfall** om utredningen är gjord på plats och om det inte behövs några åtgärder eller uppföljning. Även vid en snabbutredning ska dokumentationen vara tillräcklig för att kunna utläsa hur ärendet har

⁶ Skollagen (2010:800), 6 kap. 10 §.

⁷ Diskrimineringslagen ((2008:567), 2 kap. 7§.

hanterats. Det räcker inte att endast konstatera att utredningen är gjord på plats.

Snabbutredning får inte användas då det handlar om återkommande anmälningar gällande elev som upplever sig kränkt eller om det är en elev som återkommande kränker andra elever.

3.2.2 Vad ska en utredning innehålla?

Utredningen ska påbörjas skyndsamt, i anmälan ska alltid för- och efternamn, personnummer och årskurs på utsatt och utsättande person anges, detta för att ärendet ska bli sökbart och för att undvika förväxlingar av vem som gjort vad när det ska utredas. Använd inte förkortningar. Om eleven har skyddad identitet anges det och då anges endast initialer.

Det ingår att fråga alla inblandade vad som hänt. Beskriv konkreta händelser. Vem/vilka är inblandade och hur har de inblandade agerat? Det kan också ingå att:

- Fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare.
- Ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska platser där barnen eller eleverna finns.
- Ta hjälp av särskild kompetens, exempelvis kuratorer eller psykologer, för att till exempel göra observationer.

Det är viktigt att utredningen ger en allsidig belysning av händelsen och kunna vara en grund för att bedöma eventuella trakasserier eller kränkningar.

När det finns konstaterade kränkningar ska utredningen även beskriva orsakerna till det som hänt (hur och varför det hände). Utredningen måste komma fram till en slutsats om vad som hänt och det räcker inte med att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

Vårdnadshavarna kontaktas när en utredning inleds. Vårdnadshavare till inblandade barn och elever informeras om vad som har hänt och hur verksamheten kommer att arbeta för att kränkningen ska upphöra. Vårdnadshavarna informeras även om resultatet av utredningen samt eventuell åtgärdsplan. Vårdnadshavaren till den kränkta eleven har rätt att ta del av all information i ärendet och detta kan tas ut ur systemet.

3.3 Åtgärder när ett barn eller en elev har blivit kränkt eller trakasserad

Det är viktigt att barn får hjälp av vuxen vid trakasserier och kränkningar. Om en rektor eller huvudmannen efter utredningen konstaterar att det förekommer kränkningar är denne skyldig att snabbt vidta åtgärder som ska leda till att kränkningarna upphör. Lämpliga åtgärder beskrivs utifrån aktuell situation för att säkerställa att det inte händer igen.

Exempel på åtgärder kan vara: Om en elev upplever sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkningar är det den vuxnes ansvar att rapportera detta i Draftit KB process, samt kontakta vårdnadshavare till samtliga berörda elever med information om att anmälan är upprättad.

Förslag på åtgärder kan vara :

- Samtal med berörda parter (barn, elever, vårdnadshavare, personal).
- Ökad uppsikt på platser vid tidpunkter som visat sig vara riskfyllda.

Barn- och utbildningsnämnden

- Se över gruppindelningar och schemaläggning.
- Insatser från elevhälsa på grupp- eller individnivå

3.4 Följ upp åtgärderna

Det är viktigt att åtgärderna följs upp och utvärderas för att se om kränkningarna upphört. Om kränkningarna inte upphört måste nya eller kompletterande åtgärder genomföras för att stoppa kränkningarna. Genomförda åtgärder ska alltid följas upp och dokumenteras.

4. Uppföljning

Uppföljning och analys avseende kränkande behandling ska göras kontinuerligt, både på skolenheterna och av huvudmannen. Skolenheternas resultat av analyserna ska ligga till grund för kommande års plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Verksamhetscheferna följer kontinuerligt upp rapporter och utredningar med skolledarna. I systemet godkänner/ alternativt ej godkänner dessa hanteringen av ärendet.

4.1 Redovisning till Barn- och utbildningsnämnden

I skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Som ett led i det systematiska kvalitetsarbetet ska sektor Bildning ge barn- och utbildningsnämnden en redovisning av arbetet mot kränkande behandling varannan nämnd.

De av rektor startade utredningar nedtecknas av nämndsekreteraren på en delegationsförteckning som rapporteras till barn- och utbildningsnämnden vid varje sammanträde.

5. Utlämnande av handlingar

5.1 Vilken rätt till information har vårdnadshavare?

På skolans område är begreppet part av stort intresse vid de utredningar om kränkande behandling som skolan är skyldig att göra (Offentlighets- och sekretesslag 10 kap 3 §).

I förskolans och skolans arbete mot kränkande behandling får inte vårdnadshavarna till det kränkta eller kränkande barnen hållas utanför insyn, när denna insyn är viktig. Hemmets medverkan och engagemang är själva basen i skolans arbete, inte minst det arbete som ska förebygga kränkande behandling.⁸

I ett ärende om kränkande behandling är vårdnadshavarna till den elev som utsätts för kränkningen part i ett ärende som gäller myndighetsutövning. Det innebär full rätt att ta del av alla uppgifter i ärendet innan beslutet fattas. Sekretessen faller gentemot en part, vilket innebär att vårdnadshavarna har rätt att ta del av namn på de elever som kränkts och innehållet i övrigt i det ärende det gäller. Men skulle disciplinära åtgärder övervägas gentemot en kränkande elev

⁸ Staffan Olsson [2016], Sekretess och anmälningsplikt i förskola och skola, sid 73, 111.

Barn- och utbildningsnämnden

utifrån vad som har framkommit i utredningen är även dennes vårdnadshavare part och har då samma rätt till full insyn i ärendet.⁹

Om huvudmannens utredning om kränkande behandling leder till att man vidtar åtgärder mot en enskild person räknas det som myndighetsutövning. Då har eleven och vårdnadshavaren rätt att få ta del av information i ärendet, till exempel dokumentation om uppgifter och beslut och motivering av beslut. I Skollagen, 29 kapitlet 10 § finns det hänvisningar till alla de rättigheter man har i samband med myndighetsutövning i skolan.

⁹ Staffan Olsson [2019-05-07], https://www.elevhalsan.se/staffan/krankande-behandling-lamna-ut-namn-pa_4089.htm

Barn- och utbildningsnämnden

6. Versionshistorik

Beslutsdatum	Ändring
2015-01-29	Beslut om dokument gällande arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
2022-11-10	Barn- och utbildningsnämnden beslutar om nya riktlinjer .

Plan för trygghet och studiero i grundskolan

Antaget av	Barn- och utbildningsnämnden
Antaget	2025-06-xx
Ersätter tidigare version	
Gäller för	Barn- och utbildningsnämnden
Dokumentansvarig	Barn- och utbildningskontoret

Innehåll

Bakgrund	3
Åtgärder.....	3
Kompetensutveckling och nolltolerans	3
Särskilt stöd	3
Bemanning och undervisningsgrupper	4
Trygghetsteam	4
Stödenhet och akutskola.....	5
Åtgärder för den fysiska skolmiljön.....	5
Förebyggande och främjande arbete	5

Bakgrund

Att elever känner sig trygga samt att klassrummet präglas av studiero är nyckeln till att förbättra resultaten i skolan. Barn- och utbildningsnämnden uppdrog därför åt förvaltningen att utreda och presentera åtgärder för kommunens grundskolor. Utredningen innebar en genomgång av relevant vetenskap, omvärldsspaning samt är förankrad hos skolornas rektorer och fackliga parter.

Många lagförändringar inom skolans område väntas kommande år. Planen behöver därför revideras löpande i takt med att förutsättningarna förändras.

Det är av största vikt att arbetet påbörjas så snart som möjligt, så att kommunens arbete för ökad trygghet och studiero inte ytterligare försenas. I första fasen kommer planen att genomföras på en pilotskola. Det ger förutsättningar att utvärdera planen parallellt med väntade lagförändringar. Utvärderingen ska även hämta inspiration från goda exempel på hemmaplan, och dra nytta av erfarenheter och arbetssätt från de skolor i vår kommun som har lyckats bäst med att skapa trygghet och studiero.

Åtgärder

Kompetensutveckling och nolltolerans

Då vi står inför stora förändringar gällande lagrum som berör skolans områden är det av stor vikt att medarbetare kontinuerligt informeras och ges utrymme att diskutera hur nya lagar ska implementeras. Rättigheter, skyldigheter, och befogenheter i att tillförsäkra elevernas rätt till trygghet och studiero samt personalens rätt till en god arbetsmiljö, ska ligga i fokus. All personal ska erbjudas juridisk vägledning gällande disciplinära åtgärder, personalens befogenhet att ingripa fysiskt om situationen så kräver, samt utbildas i hur ingripande kan göras på ett säkert sätt. Ledarskapet behöver stärkas i alla led och hela skolan ska vara med på resan.

Skollagen reglerar redan idag hur skolorna ska använda disciplinära åtgärder när det anses nödvändigt, exempelvis för att hantera allvarliga ordningsstörningar. Rektor ansvarar för att skapa förutsättningar och rutiner för att göra det. Utvisning ur klassrummet, omplacering och andra disciplinära åtgärder ska vara en naturlig del av hanteringen av allvarliga ordningsstörningar när mildare åtgärder inte ger effekt.

I situationer där elever och personal utsätts för hot, våld eller kränkningar, eller när mildare åtgärder inte avhjälper ordningsstörningar, bör personalen skyndsamt ingripa fysiskt för att säkerställa elevernas rätt till trygghet och studiero. En särskild undervisningsgrupp bör inrättas för att kunna fånga upp elever som stör ordningen och tillfälligt behöver omplaceras.

Särskilt stöd

En förutsättning för att förbättra trygghet och studiero är att alla elever ges möjlighet att lyckas i sin kunskapsutveckling utifrån sina individuella förutsättningar. Elever som inte

känner att de får det stöd de behöver kan uppvisa utåtagerande beteenden. Barn- och utbildningsnämnden anser att den mest effektiva formen av särskilt stöd är att koncentrera eller rekrytera relevant kompetens till så kallade studios och till stödenheten. Stora satsningar på studios har redan genomförts och gett goda resultat, men det arbetet behöver likväl vidareutvecklas.

Målet är att samtliga elever i grundskolan med behov av särskilt stöd ska ha tillgång till en studio. Ett stegvis införande utifrån de organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna behöver ske där de äldre årskurserna prioriteras först, följt av mellanstadiet och lågstadiet.

Bemanning och undervisningsgrupper

I syfte att elever ska ges rätt stöd på ett resurseffektivt vis är det viktigt att organisering på skolorna sker med fokus på rätt kompetens på rätt plats för att öka kvaliteten. Ett exempel på det kan vara att arbetsuppgifter som inte kräver lärarkompetens, när det är möjligt, bör genomföras av elevresurser till en lägre kostnad. Ett annat exempel är att samla elever med behov av särskilt stöd i en studio, där det också är viktigt med hög kompetens, exempelvis i form av speciallärare.

Placering av elever i klasser och undervisningsgrupper ska vara genomtänkt och syfta till att tillgodose elevers behov av särskilt stöd, något som också kan bidra till att främja trygghet och studiero. Små klasser kan slås ihop till större under förutsättning att de inte blir överdrivet stora i syfte att frigöra resurser för en studio. Elever med behov av särskilt stöd, som många gånger kan te sig uttryck i ett ordningsstörande beteende, kan omplaceras till studio eller stödenhet. Där elevens behov av stöd kan tillgodoses. Det är också viktigt att elever med särskilda behov inte placeras i en grupp med bristande studiero.

Trygghetsteam

Barn- och utbildningsnämnden har som ambition att ett trygghetsteam ska införas på varje grundskola med syfte att samordna skolornas förebyggande och främjande arbete men även i att stärka skolornas arbete med att upptäcka, utreda och åtgärda situationer kring misstanke om kränkande behandling. Trygghetsteamet i grundskolan ska arbeta systematiskt för att främja en trygg och inkluderande skolmiljö, förebygga kränkande behandling och hantera konflikter eller otrygghet som kan uppstå. Trygghetsteamet ska vara synligt, tillgängligt och arbeta för att ha förtroende från både personal och elever. Arbetet behöver också ske i samklang och samverkan med elevhälsoteam och övrig personal. Här är några centrala delar trygghetsteamets arbete ska innefatta:

- **Skapa en trygg skolmiljö:** Identifiera riskområden och tider där otrygghet kan uppstå, till exempel raster, omklädningsrum eller sociala medier. Vara närvarande och agera.
- **Normer och värderingar:** Leda skolans förebyggande arbete genom planering och genomförande av aktiviteter som stärker sammanhållningen och elevers ansvarstagande.
- **Ökat samarbete med vårdnadshavare:** Involvera vårdnadshavare i arbetet med trygghet och studiero genom ökad kontakt. Trygghet och studiero bör alltid vara en stående punkt vid elevernas utvecklingssamtal där vårdnadshavare medverkar.

- **Kartläggning och åtgärder:** Det åligger rektor att se till att trygghetsteamet ges förutsättningar att kartlägga problemområden, exempelvis klasser med bristande studiero, elever som ofta utsätter andra eller som själv utsätts för kränkningar, samt ta fram och genomföra åtgärder för att lösa problemen.
- **Tydliga rutiner:** Med ledning av rektor implementera ett gemensamt förhållningssätt på skolenheten kring bemötande och befogenheter samt hur personal ska agera när incidenter uppstår och i ett förebyggande arbete.

Stödenhet och akutskola

Förvaltningen har redan efter tidigare beslut av Barn- och utbildningsnämnden infört akutskola och en kommungemensam stödenhet för elever med sådant stödbehov. Den satsningen har varit framgångsrik. Att akut kunna placera elever på akutskolan vid allvarsamma ordningsstörande beteenden i stället för att stänga av elever har visat sig positiva för att ge eleven undervisning. Det har också haft god effekt genom att under en tillfällig period bryta elevens dagliga sammanhang. Samtidigt har stödenheten levererat särskilt stöd med hög kvalitet till elever där hemskolan haft svårt att nå fram och på grund av det haft en orolig tillvaro på hemskolan. Den här verksamheten behöver vidareutvecklas när budgetförutsättningar finns.

Åtgärder för den fysiska skolmiljön

En viktig del i arbetet för att tillförsäkra en trygg skolmiljö är skollokalerna. På flera av våra grundskolor behöver lokalerna anpassas för att skapa klassrum, studios och uppehållsytor som främjar trygghet och studiero. Kameror ska skyndsamt installeras där det behövs. Eleverna ska i hög grad involveras i att ta ett ökat ansvar för sin skolmiljö. Genom att exempelvis vara delaktiga i utsmyckning och möblering av lokaler, hjälpa till med städning med mera får eleverna en annan ansvarskänsla för sin "arbetsmiljö". Elever som orsakat skadegörelse ska ställas till svar för sitt agerande och vårdnadshavare omedelbart informeras.

Förebyggande och främjande arbete

Det förebyggande arbetet för trygghet och studiero ska vara aktivt. Värderingar ska vara en naturlig del av skolveckan – något man faktiskt gör - och inte något man bara pratar om ibland. När elever ges ansvar för sin skolmiljö, för skolans aktiviteter och för sina kamrater stärks vi-känslan. Vi ser positivt på exempelvis faddersystem och dylika lösningar som binder samman skolan över årskursgränserna, övar eleverna i ansvarstagande och skapar konkreta sammanhang för relationsbygge och goda förebilder. De äldre eleverna kan då, med stöd av personalen, delta i planering och genomförande av aktiviteter som stärker de yngre i deras utveckling och kamratskap, exempelvis läsning, idrott, utflykter eller rastaktiviteter.

Uppföljning och giltighetstid

Följsamhet av mål i aktiverande dokument som denna plan ska följas upp vid nämndens delårsredovisning och årsredovisningen. Planen ska gälla till hösten 2028, dvs i tre år.

Barn- och utbildningskontoret

Utredning gällande trygghetssatsning i Östhammars kommuns grundskolor

Bakgrund

Barn- och utbildningsnämnden beslutade den 7 november 2024 att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag till en trygghetssatsning i Östhammars kommuns grundskolor. Nämndens beslut är också kopplad till kommunfullmäktiges uppdrag till barn- och utbildningsnämnden om att minska hot och våld i skolan, där stärkt ledarskap i klassrummet ses som en del i att stärka tryggheten. Vidare planeras inga extra finansiella medel tillföras till barn- och utbildningskontorets budget, utan förslaget kring trygghetssatsningen ska ~~kunna~~ genomföras inom befintlig budget.

Skollagen om trygghet i grundskolan

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet. Huvudmannen har också ett ansvar att säkerställa att skolan bedriver ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero. Vidare ska varje skola ha ordningsregler som rektor beslutar om. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och vid behov omarbetas under medverkan av eleverna. (Skollagen 5 kapitlet 2-5§§, samt proposition 2021/22:160 Skolans arbete med trygghet och studiero)

I skollagen anges även att skolan har möjlighet att vidta disciplinära åtgärder i syfte att tillförsäkra eleverna på skolan trygghet och studiero. Disciplinära åtgärder är åtgärder som ~~under vissa förutsättningar~~ får användas om en elev stör ordningen, uppträder olämpligt eller på annat sätt inverkar negativt på tryggheten och studieron. De disciplinära åtgärderna får däremot inte användas som bestraffning. (Skollagen 5 kapitlet 6§ samt proposition 2021/22:160 Skolans arbete med trygghet och studiero)

De disciplinära åtgärderna i skollagen är:

- utvisning ur undervisningslokalen
- kvarsittning
- skriftlig varning
- tillfällig omplacering
- tillfällig placering utanför den egna skolan
- avstängning
- omhändertagande av föremål

I syfte att säkerställa eleverna trygghet och studiero har personal inom skolan samt fritidshemmet, enligt skollagens bestämmelser, allmänna befogenheter att ingripa för att avvärja ordningsstörningar. Det innebär att all personal inom skola och fritidshem får vidta

Barn- och utbildningskontoret

omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Det innefattar även en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. Omedelbara och tillfälliga åtgärder kan enligt förarbetena exempelvis handla om att ingripa vid bråk eller kränkningar under raster. Det kan också vara att vid undervisningen tillrättavisa eller placera om elever. Åtgärden som en personal genomför inom ramen för sina allmänna befogenheter måste dock stå i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. Om en åtgärd är proportionerlig, och därmed tillåten, måste alltid bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Utgångspunkten är att ingripanden i första hand ska ske genom exempelvis verbala tillrättavisningar eller på andra sätt som inte innebär ett fysiskt ingripande. I normalfallet är den första åtgärden därför en eller flera tillsägelser. (Skollagen 5 kapitlet 6§ samt proposition 2021/22:160 Skolans arbete med trygghet och studiero)

Kunskapssammanställning

Denna kunskapssammanställning har avgränsats till att främst innefatta de samlade kunskapsöversikter som Skolinspektionen och Skolverket tagit fram. Avgränsningen är gjord dels utifrån att omfattningen av material är stor och tidskrävande att gå igenom, men dels även med utgångspunkt att Skolverket och Skolinspektionen med sina kunskapsöversikter samlar forskning och kunskap på bred front samt att det är kvalitetssäkrat genom myndigheten.

Skolverkets kunskapsöversikt: Skapa trygghet för lärande

Skolverket har i samarbete med forskare ifrån Linköpings- och Örebro universitet sammanställt en kunskapsöversikt om vad forskningen pekar på är framgångsrikt för att en skola ska präglas av trygghet och studiero (Skolverket 2022: [Skapa trygghet för lärande](#)).

I kunskapsöversikten lyfts ett effektivt främjande och förebyggande arbete som en viktig förutsättning, där det även finns en ”hela skolan” ansats, som innebär att hela skolan arbetar på ett gemensamt sätt för att skapa ett positivt skolklimat och motverka kränkningar. En del i detta innefattar att skolan utvecklar en gemensam policy, där all skolpersonal är involverad tillsammans med att eleverna (med fördel även vårdnadshavare) görs delaktiga. Här framhävs även att insatserna som genomförs bland annat behöver inriktas mot nedanstående aspekter som ses som viktiga grundbultar:

- **Utveckla positiva lärar-elevrelationer samt elev-elevrelationer.** Det främjar elevers studieengagemang, skolprestationer samt välmående och ett positivt klassklimat samt förebygger beteendeproblem och kränkningar. I kunskapsöversikten framkommer att lärare som återkommande bemöter elever på ett fientligt, hårt och kränkande sätt tenderar att ha elever som känner ett lägre förtroende för dem och oftare är utsatta för kränkningar av andra elever i skolan, inklusive att vara både utsatt för mobbning själv och utsätta andra för mobbning. Att bygga positiva, varma och stöttande lärar-elevrelationer är särskilt viktigt för elever som utmanar skolan genom att återkommande bryta mot regler och uppträda störande, trotsigt, utagerande och kränkande.

Barn- och utbildningskontoret

- **Hög vuxennärvaro bland elever under raster.** Det främjar trygghet och förebygger kränkningar. I kunskapsöversikten beskrivs att när det finns fler vuxna som rör sig bland eleverna under rasterna så är förekomsten av kränkningar lägre i skolan. Hög vuxennärvaro ger dessutom en ökad trygghetskänsla för den som blir utsatt.
- **Ledarskapet i klassrummet.** Lärares ledarskap är en grundbult för att skapa studiero i klassrummet och för att bedriva en effektiv undervisning. Men hur lärare utövar sitt ledarskap påverkar inte bara, enligt vad som framgår i forskningsöversikten, elevers skolprestationer utan även hur elever mår och hur de agerar gentemot varandra. Genom sitt dagliga ledarskap påverkar lärare elevers sociala utveckling liksom grupputvecklingen och det sociala klimatet i klassrummet och i klassen. I kunskapssammanställningen framkommer att de studier som hittills gjorts vittnar om att en auktoritativ (ej att förknippa med auktoritär) tycks vara både främjande och förebyggande. Sammantaget visar dessa studier att i ju högre grad lärare utövar en auktoritativ lärarstil i samspelet med eleverna, desto större är chanserna för att de har elever som uppskattar skolan, är mer studiemotiverade, har en större tilltro till sin kapacitet att klara av skolan, är mer ansvarstagande, har en större tilltro till lärare, presterar bättre i skolan. Auktoritativa lärare är varma, inkännande, omtänksamma, respektfulla och lyhörda i samspelet med eleverna samtidigt som de är tydliga vuxna som sätter gränser, bibehåller ordning och skapar en trygg studiero i klassrummet tillsammans med eleverna
- **Att upptäcka incidenter kring misstanke om kränkande beteende.** Om många kränkningar förblir okända för vuxna innebär det en problematik, då en förutsättning för att vuxna ska kunna agera är att de har kännedom om kränkningar. Den som blir utsatt för mobbning utan vuxnas kännedom får ensam hantera de känslor som följer av att ha blivit utsatt. Det upptäckande och kartläggande arbetet på skolor är därför en viktig grundsten i både det förebyggande och åtgärdande arbetet mot kränkningar.
- **Konfrontativa och icke konfrontativa insatser.** I kunskapsöversikten framkommer att straff eller sanktioner talar om att ett beteende är fel men gör inte mycket för att förändra elevernas sätt att tänka och känna. De inrymmer inga pedagogiska insatser som syftar till att förändra de kognitioner och emotioner som ligger bakom elevernas negativa beteenden. Inte heller hjälper straff eller sanktioner eleverna att utveckla omsorg gentemot andra och lära dem prosociala, alternativa handlingar. I rapporten framhävs istället att personal behöver vara tydliga med att fördöma kränkningen, utan att skuldbelägga. Samtidigt behöver skolpersonalen i sina samtal med elever som kränker också uppmärksamma dem på den utsattas situation och lidande, och försöka främja elevernas medkänsla för den som är utsatt. Utöver att vara tydliga med att kränkningen måste upphöra med detsamma så verkar det vara effektivt att också fråga de elever som har utsatt en annan elev efter förslag på hur situationen kan förbättras för den utsatta. För det andra är det viktigt att man organiserar täta och systematiska uppföljningsmöten med de inblandade.

I rapporten framträder vidare vikten av att se på kränkningar och otrygghet utifrån perspektivet av hur skolan (läraren, klassrumsmiljön osv) kan arbeta för att förebygga, dvs hur skolans miljö påverkar och hur skolan kan arbeta för att motverka uppkomsten av kränkningar och otrygghet.

Barn- och utbildningskontoret

Det betonas som en risk att förklara exempelvis kränkningar som att de enbart är orsakade av elevers individuella särdrag. Detta riskerar leda till att vi ensidigt lägger ansvar och skuld hos eleverna. I rapporten framkommer därutöver evidens för att centrala koncept eller antimobbningsprogram har låg effekt och ibland ingen effekt när det handlar om att exempelvis motverka mobbning. Här framkommer bland annat stora skillnader mellan skolor, att det som fungerar på en skola inte nödvändigtvis behöver fungera på en annan på grund av en mängd parametrar, där varje lärare/personal och dess förmåga/kompetens för att följa de givna ramarna är en del i kedjan. Det tydliggörs också att ett program inte kan ersätta lärares och annan skolpersonals dagliga arbete med att främja en positiv, trygg och inkluderande skola. Oavsett om en skola implementerar ett antimobbningssteam (eller liknande) eller har särskilt utbildade programinstruktörer, så har varje enskild lärare och annan skolpersonal som möter elever ett ansvar att i den dagliga verksamheten arbeta främjande och förebyggande.

Skolinspektionens rapport: Skolors arbete med trygghet och studiero

När Skolinspektionen sammanfattar bilden av vad som är viktigt för att nå trygghet och studiero, med utgångspunkt för 400 beslut för skolor de har granskat under perioden 2018-2019, framgår flera viktiga medskick (Skolinspektionen, 2020: [Skolors arbete med trygghet och studiero](#), dnr: 40-2020:1360). Skolor som lyckas väl med att nå trygghet och studiero för eleverna har enligt Skolinspektionen lyckats involvera hela organisationen på en skola i arbetet. Skolorna arbetar där för att skapa samsyn kring vilka arbets- och förhållningssätt som gäller. Bland annat att det finns gemensamma lektionsstrukturer och regler som vidmakthålls av all personal. Vikten av samförstånd och att all personal har kännedom om de gemensamma förhållningssätten såväl som kompetens för att vidmakthålla dem framkommer som synnerligen viktigt. Skolinspektionen lyfter också vikten av ett systematiskt arbete på flera nivåer inom skolenheten som tar sin utgångspunkt i en gemensam bild av nuläget, där åtgärder och utgår från analyser av nuläget. Här framgår också vikten av att både arbeta ”här och nu” men också långsiktigt. Det handlar om att både kunna fånga upp signaler om otrygghet eller sviktande studiero och så skyndsamt som möjligt hantera de situationerna men att sedan också göra långsiktiga insatser för att situationerna inte ska inträffa igen. Skolinspektionen lyfter också exempel på vad som kännetecknar skolor där arbetet med att upprätthålla trygghet och studiero för eleverna inte fungerar och här lyfts bland annat avsaknaden av ett förebyggande och främjande arbete som en avgörande parameter.

Utredningen om *Stärkt trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8)* presenterades den 29 januari 2025. Utredningen hänvisar till samma referenser som ovanstående kunskapsöversikter. Av utredningen framgår att rektorns ansvar för trygghet och studiero ska förtydligas i skollagen, och läraren ska få större befogenheter att hantera ordningsstörningar, inklusive möjlighet att visa ut elever vid allvarliga incidenter utan föregående varning. Skolor ska ha tydliga skolregler och en konsekvensplan, samt ett förväntansdokument som påminner vårdnadshavare om deras ansvar. Nolltolerans mot mobbning och kränkningar föreslås stärkas genom en nationell definition av mobbning och inrättandet av ett nationellt centrum för skoltrygghet. Slutligen föreslås ett nationellt frånvaroregister för att kartlägga och motverka

Barn- och utbildningskontoret

skolfrånvaro, med tydliga regler för giltig och ogiltig frånvaro. Utredningens författningsförslag föreslås träda i kraft den 1 juli 2026

Process

Förslaget om trygghetsatsning utgår dels ifrån skollagens styrande ramar, men dels också utifrån ett forskningsperspektiv kring vad som ger effekt samt kommunens systematiska kvalitetsarbete och dialog med rektorer samt fackliga parter.

I processen där rektorer och fackliga parter (som representerar lärare och annan personal inom skolan) medverkat framkommer flera viktiga aspekter som på många vis också kan relateras till Skolinspektionens rapport samt Skolverkets kunskapsöversikt. Nedan listas punkter/åtgärder som framhävts i processen:

- **Förebyggande och främjande arbete.** Hög vikt läggs vid att ha ett kvalitativt och fungerande förebyggande och främjande arbete. Detta arbete behöver ha en ”hela skolan” ansats och innefatta ett helhetstänk på skolan. Det innefattar både ett helhetstänk i förebyggande arbete men även i att all personal både ska veta hur men också ha förmåga att agera på ett konsekvent vis i enlighet med rutiner när incidenter uppstår. Det förebyggande och främjande arbetet lyfts fram som en nyckelfaktor för att med befintlig budget och organisation kunna göra skillnad. Med förebyggande arbete väntas det åtgärdande arbetet kunna minska, något som är oerhört resurskrävande. Här lyfts exempelvis elevhälsan som en viktig funktion tillsammans med dess samarbete med lärarna. Andra exempel är rastverksamhet, schemaläggning och mentorernas arbete i klasserna tillsammans med att involvera eleverna i deras arbetsmiljö och utveckling av ett positivt skolklimat.
- **Skollagens disciplinära åtgärder.** Det är viktigt att använda skollagens disciplinära åtgärder för att vid situationer som kräver dem tillförsäkra trygghet och studiero för stunden i samband med incidenter eller annat ordningsstörande beteende. Det framförs däremot även att skollagens disciplinära åtgärder inte visat sig ha någon långsiktig effekt i att tillförsäkra trygghet och studiero. Effekten är endast tillfällig och ibland inte ens tillfällig. Det har heller inte visat sig ge någon avskräckande effekt på framtiden, varken för den elev som fått disciplinära åtgärder beslutade gentemot sig eller hos övriga. Det finns istället tendenser hos skolor som använt disciplinära åtgärder i högre utsträckning att det är något som är eftersträvarsvårt för vissa elever att uppnå. Det handlar om elever som har låg motivation för studierna och som kan se detta som en väg att straffa ut sig ifrån studierna utan att ”tappa ansiktet”.
- **Kvalitativ undervisning och särskilt stöd.** Att nå fler elever i undervisningen är viktigt för att främja trygghet och studiero. När elever lyckas mår de också bättre och tenderar till att i högre grad uppvisa ett beteende som främjar trygghet och studiero. Här lyfts exempelvis hög andel behöriga lärare, fortbildning, studios på skolorna samt stödenheten som viktiga delar. Med utgångspunkt för att grundskolan genomfört omfattande effektiviseringar de senaste åren så finns idag utvecklingsbehov för att upprätthålla studios i den omfattning som skolorna strävar gentemot.
- **Kompetensutveckling och gemensamma förhållningssätt.** Det är viktigt att fortsätta arbeta och stärka arbetet med gemensamma förhållningssätt på varje skola. All

Barn- och utbildningskontoret

personal på skolorna behöver veta hur de förväntas agera och även att det finns strukturer för personal att stötta varandra samt att all personal är konsekvent. I kombination med detta är det viktigt att stärka kompetensen ytterligare i syfte att all personal inte bara ska veta vad som förväntas utan även ha förmåga att införliva det också. Det är i slutändan de lärare, personal och elever som finns på skolorna som ska verkställa fattade beslut och fullfölja de gemensamma förhållningssätten. Viktigt här är att stärka samarbetet mellan individer, sprida kunskap men också samarbete i aktiva situationer, vilket ökar möjligheten till samförstånd och att alla på skolan agerar konsekvent. Det minskar också risken för att personal upplever sig ensam, utelämnad eller inte vet hur den ska agera i olika situationer.

- **Utveckling av lokalerna.** I kommunens skolor finns stora utmaningar med lokalerna som på flera håll är direkt kontraproduktiva i arbetet för att kunna skapa en miljö som präglas av trygghet och studiero. Här finns mycket arbete att göra på flera av kommunens orter.
- **Trygghetsteam.** Att skolorna samlar ihop kompetens och skapar ett särskilt forum/team för att fokusera på trygghetsfrågor lyfts fram som något positivt. Resursmässigt ger förutsättningarna idag främst möjligheter till att dessa funktioner ska kunna samordna det förebyggande och främjande arbetet. Önskemål finns även om att ha med medarbetare ifrån socialtjänsten i trygghetsteamet i syfte att stärka samarbetet med socialtjänsten och att därigenom stärka möjligheterna till ett kvalitativt stöd för elever/ungdomar under hela dygnet.
- **Socialsekreterare i skolan.** Att stärka samarbetet med socialtjänsten och ha dem närvarande i skolan lyfts upp som en vital del för att få till en förändring. Det handlar främst om situationer kring elever som behöver en förstärkning kring sig utifrån ett helhetsperspektiv. Där det inte endast handlar om att skolan behöver nå eleven bättre i undervisningen, utan elever som exempelvis har en utmanande livssituation som helhet och kanske misstänks vara på väg in i kriminalitet. När elever inte längre har utbildning och framtida arbete som mål i livet som styr deras livsval så är det viktigt med ett starkare samarbete mellan samhällsfunktionerna. En ökad närvaro i skolan från socialtjänsten skulle kunna bistå i att fånga upp dessa individer tidigare på båda fronterna tillsammans med att avvärja riskfyllt beteende i ett tidigare skede.

Socialtjänsten i skolan - omvärldsspaning

I omvärldsspaningen kan konstateras att en mängd kommuner idag arbetar med socialtjänsten i skolan. Några exempel som går att utläsa vid en snabb sökning på nätet är: Uppsala kommun, Eskilstuna kommun, Haninge kommun och hela nio kommuner i Värmlands län. Bilden ifrån dessa kommuner, utifrån vad som går att utläsa i media, är positiv. Bland annat lyfts exempel med att det blivit en betydande förbättring på det organisatoriska planet, att socialtjänsten kan få information och agera snabbare och tidigare samt att det ökat närvaron bland ungdomar i skolan då det stärkt tryggheten i skolmiljön.

Här går att läsa om några artiklar om detta i media:

Barn- och utbildningskontoret

[Så ökar de skolnärvaron: socialtjänsten flyttar in i skolan — Vision](#)

[Efter våldsvågen: Socialsekreterare flyttar in i skolan | Mitt i Socialsekreterare sätts in på fler skolor i Eskilstuna | SVT Nyheter](#)

Exempel på Uppsalas koncept

Uppsala är en av de kommuner som arbetar utefter konceptet av att ha socialtjänstens öppna verksamhet *Råd och stöd* närvarande i skolan. Uppsala lyfter bland annat upp att socialarbetare sedan införandet har ett nära samarbete med skolornas kurator samt övrig skolpersonal och deltar regelbundet i möten med elevhälsoteamet. Uppsala beskriver detta vidare att socialarbetare i skolan arbetar utifrån ett helhetsperspektiv. Där målet är att samarbeta med olika aktörer runt skolan för att tidigt upptäcka ungdomar som är i riskzonen och sätta in tidiga insatser. Socialarbetarna besöker även fritidsgårdar och är i andra sammanhang där ungdomarna befinner sig för att fylla gapet som finns mellan skola och fritid. Därutöver samarbetar socialarbetare i skolan också med familjer som har barn som är i riskzonen för missbruk och brottslig verksamhet. De arbetar aktivt för att underlätta ett tätare samarbete mellan familj, skola och socialtjänst. Vid samtal med en rektor på Uppsala kommun menar hen att det gynnar tidiga insatser att kunna använda socialtjänstens verktyg på skolan.

Förslag på trygghetssatsning i Östhammars kommuns grundskola

Med utgångspunkt ifrån den vetenskapliga förankringen, omvärldsspaningen och den inre processen där rektorer och fackliga parter medverkat som referensgrupp ser förvaltningen en rad viktiga åtgärder för att ytterligare stärka arbetet med att minska hot och våld samt tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det är dock viktigt att understryka det faktum att skolorna inte är homogena i dess utformning och att arbetet på skolorna därav behöver skilja sig åt. Precis som lyfts fram i Skolverkets kunskapsöversikt, *Skapa trygghet för lärande*, så har övergripande koncept eller antimobbningsprogram sällan någon långsiktig effekt och att effekterna av sådana satsningar skiljer sig stort mellan skolor. Detta pga skolornas olika förutsättningar och för att det även är avgörande hur personal och elever anammar nya arbetssätt och klarar av att efterleva dem. Det huvudsakliga arbetet med att tillförsäkra alla elever trygghet och studiero kommer alltså att landa på den enskilda skolan, där huvudmannen kan stödja med resurser, kompetensutveckling och organisatoriska förutsättningar för att bistå i det arbetet.

Även om en trygghetssatsningen till del behöver utgå ifrån varje skolas förutsättningar och behov är det fortsatt viktigt att huvudmannen ger förutsättningar och ramar för arbetet som är lika för alla skolor.

Nedanstående underrubriker innefattar åtgärder förvaltningen föreslår inom ramen för en trygghetssatsning på två pilotskolor i kommunen:

Socialtjänsten i skolan

Att barn och utbildningskontoret i samarbete med omsorgskontoret inför att socialtjänstens öppenvård ska vara närvarande på kommunens grundskolor samt medverka i skolornas

Barn- och utbildningskontoret

trygghetsteam och elevhälsoteam. Socialtjänsten ska inte göra skolans arbete i skolan utan ska i samarbete med skolan och med skolan som arena bidra med socialtjänstens verktyg och uppdrag för att hjälpa barn och ungdomar på rätt väg. Att samarbetet mellan skola och socialtjänst behöver öka är något som framkommer ifrån flera håll. Ifrån regeringens håll framkommer det bland annat i deras direktiv kring skolsociala team, där det står att skolan och socialtjänsten ska arbeta "sida vid sida". Utöver att regeringen möjliggör ett sådant här samarbete, genom statsbidrag för skolsociala team, är också en ny socialtjänstlag på införande. I den nya socialtjänstlagen, som förväntas träda i kraft i Sverige under 2025, betonas socialtjänstens förebyggande arbete för barn och unga på flera sätt. Lagförslaget syftar till att stärka det tidiga och förebyggande arbetet, med särskilt fokus på att stödja barns och ungas välmående och utveckling. Några centrala förändringar är tidiga insatser, stärkt samverkan, fokus på barnets bästa och stöd i barns närmiljö dvs förebyggande arbete ska i högre grad utföras i barns och ungas närmiljö, exempelvis i skolor och fritidsgårdar, för att nå barn där de befinner sig och skapa en trygg miljö. Därutöver har regeringen lämnat flera tilläggsdirektiv till skolsäkerhetsutredningen i denna riktning. Bland annat att utredaren ska lämna förslag på operativa samverkansorgan på lokal nivå. Även Skolverket och Socialstyrelsen skriver om vikten av samverkan mellan skola och socialtjänst på operativ nivå samt vikten av att tillsammans verka i skolans miljö där ungdomarna befinner sig. Det framkommer om inte annat i deras rapport om SSPF "Samverkansformen: skola, socialtjänst, polis och fritid" från 2022. Efter dialog med omsorgskontoret framkommer att detta förslag inte är aktuellt att genomföra innan den nya socialtjänstlagen har inträtt. Att omsorgskontoret först behöver se effekterna av den nya socialtjänstlagen innan de kan bedöma möjligheterna för ett införande i enlighet med förslaget.

Ekonomiska konsekvenser av socialtjänsten i skolan. Förslaget kring socialtjänsten i skolan medför möjlighet till statsbidrag som täcker hälften av den personalkostnad som är knuten till uppdraget och detta inom ramen för statsbidraget för skolsociala team. Utifrån att de ungdomar som socialtjänsten arbetar gentemot idag befinner sig i skolan så torde socialtjänsten märka en del synergieffekter av att verka i skolan som arena. Samtidigt kan kommunen få statsbidrag för som täcker halva kostnaden för varje medarbetare som är knuten till det skolsociala teamet. Socialtjänsten kan då i öka sin bemanning i paritet med statsbidraget. Med utgångspunkt för att socialtjänstens nuvarande uppdrag överlappar med delar de kan genomföra som närvarande i skolan som arena tillsammans med finansiering genom statsbidrag bedöms detta förslag vara möjligt att genomföra utan extra kostnader.

Kompetensutveckling

Införa en långsiktig kompetensutvecklingsinsats kopplat till skoljuridik och ledarskap i klassrummet. Utgångspunkten är att förvaltningen vill stärka personalens medvetenhet om skollagens juridiska möjligheter för att tillförsäkra trygghet och studiero, där bland annat möjligheter och förutsättningar för disciplinära åtgärder och lärares befogenheter för att ingripa vid ordningsstörande beteende ska ingå. Samtidigt vill förvaltningen stärka ledarskapet i alla led. Lärarna, tillsammans med övrig personal i grundskolan tillbringar mycket tid med eleverna och är de personer som i högst grad i skolan kan påverka elevers sociala utveckling liksom grupputvecklingen.

Ekonomiska konsekvenser om förslaget kring kompetensutveckling. Förvaltningen har redan idag en budget som inkluderar kompetensutveckling. Här har förvaltningen exempelvis genomfört en gemensam kompetensutvecklingsdag för alla lärare samt ytterligare en dag för all personal i fritidshemmet. Därutöver genomförs studiedagar som bland annat innefattar kompetensutveckling på skolorna tillsammans med skolornas löpande arbete med kollegialt lärande. Att fördela den budget som finns kopplat till kompetensutveckling med fokus på ledarskap samt trygghet och studiero bedöms inte medföra några ytterligare ekonomiska konsekvenser. Vidare bedöms förvaltningen genom ett samarbete mellan barn och utbildningskontoret och kommunens chefsjurist kunna genomföra en juridikutbildning i egen regi, vilket medför att även denna del kan genomföras utan ytterligare ekonomiska konsekvenser.

Särskilt stöd

En del av statsbidraget kunskapsutveckling fördelas till skolor med elever inom årskurserna 4-9 i syfte att bygga upp och stärka skolornas studios. Samtidigt har grundskolan haft en utmanande budgetsituation de senaste åren med besparingar som effekt. Alla skolor med elever i årskurserna 4-9 har idag studios men inte i den omfattning som förvaltningen ser behov av i verksamheten. Studios finns idag inte på alla grundskolor och inte heller inom alla stadier på de skolor som har studios. Exempelvis har Vretaskolan, Kristinelund och Ekeby skola ingen studio. Edsskolans studio är under uppbyggnad. Därutöver är studion på Frösåkersskolan, Österbyskolan och Olandsskolan i första hand kopplad till högstadiet. Studion på Vallonskolan är kopplad till årskurs 4-9. Se mer information om studios i verksamheten i nedanstående tabell. Notera att det är information som förändras över tid, men det ger en fingervisning kring elevantal och bemanning.

Studios är en viktig del av skolan för att ge elever extra stöd under del av dag, antingen som extra anpassning i perioder eller mer permanent som särskilt stöd. Det kan också hjälpa elever som i perioder kan ha det utmanande att anpassa sig till den stora klassrumsmiljön att få undervisning i ett mindre sammanhang. Undervisningen i studion kan för elever vara både som del av skoldagen men även att vissa elever kan få all sin undervisning i studion. Att elever lyckas i undervisningen ses som en viktig del för att minska hot och våld samt som en del i trygghetsarbetet då det finns en tydlig korrelation mellan de delarna. Att stärka skolornas studios ytterligare innebär att anställa fler personal som kan arbeta i studion men även att det på vissa håll kan krävas verksamhetsanpassningar i lokalerna för att möjliggöra utökning av studios. Målsättningen med förslaget är att ha studios i alla stadier på skolor som är större till antalet elever, dvs skolor med fler än 100 elever.

Studios/särskilda undervisningsgrupper	Edsskolan	Ekeby	Kristine-lund	Frösan	Oland	Vallon	Vreta	Öregrund	Österby
Antal elever i studion som går i studion tillsvidare under mer än 50% av sin studietid	1 Studio under uppbyggnad	Ingen studio	Ingen studio	0	28	7	Ingen studio	9	12

Barn- och utbildningskontoret

Antal elever med del av sin skoltid i studion (som extra anpassning) eller tillsvidare men mindre än 50% av studietiden)	2 Studio under uppbyggnad								
				20	1	7		0	4
Antal behöriga/utbildade lärare och/eller speciallärare som bemannar studion									
	0,3			2,9	2,2	2,5		0,2	0,7
Antal icke lärarlegitimerade personal (ex lärarresurser/elevassistenter som bemannar studion.									
	1			1	0,5	1		0,2	1,5

Ekonomiska konsekvenser av förstärkt särskilt stöd genom studion

Förvaltningen har redan idag studios på flertalet av kommunens skolor. En förstärkning av studios att innefatta alla stadier beräknas medföra en extra kostnad motsvarande 3,5 lärare/speciallärare och lärarresurser motsvarande 3 heltider. Finansiering för detta finns inte inom grundskolan idag. På längre sikt, med hjälp av verksamhetsförändringar samt när permanenta skollokaler finns på alla orter, finns möjlighet att på flera orter undervisa större klasser och att därigenom skapa finansiering för en starkare stödorganisation på skolorna inom befintlig budget.

Ökad lärartäthet

Att, inom ramen för uppdraget om ökad lärartäthet i kombination med trygghetssatsningen, införa ett två-/trelärarsystem på två pilotskolor i syfte att stärka kvaliteten i undervisningen. Ett två-/trelärarsystem ökar lärares möjligheter till att möta elevbehovet, vilket minskar eller eliminerar behovet av icke utbildade elevresurser för enskilda elever. Det skapar även en mer robust situation vid sjukfrånvaro som minskar risken för att skolan behöver anlita vikarier som inte känner eleverna samt att det ökar möjligheterna för lärarna (vid full bemanning) att genomföra flexibla lösningar kring enskilda elever samt hantera ordningsstörande beteende utan att det ska gå ut över övriga elevers undervisning.

Ekonomiska konsekvenser av ökad lärartäthet genom införandet av ett två-/trelärarsystem. Att anställa en extra lärare motsvarar kostnaden för 1,4 elevresurser. Dvs två elevresurser på motsvarande 70% motsvarar kostnaden för en lärare baserat på en lärarlön på 40 000:-/ månad och en lön på 28 000:-/ månad för en elevresurs. Idag finns inte elevresurser eller motsvarande funktioner i tillräcklig omfattning på högstadiet för att denna insats ekonomiskt ska kunna genomföras där inom befintlig budget. Noterbart är även att det på högstadiet endast i enstaka fall förekommer att elever har en assistent kopplad till sig, varpå en sådan här omställning utan ekonomiska konsekvenser inte är möjlig på högstadiet. Däremot kan en sådan här omställning av personal i teorin genomföras på låg- och mellanstadiet på skol med två klassparalleller eller fler utan ökad budgettilldelning. Möjligheten varierar lite mellan skolorna beroende av att elevantalet skiljer sig. Bedömningen

Barn- och utbildningskontoret

är att dessa skolor idag har elevassistenter eller motsvarande till en kostnad för att dessa tjänster kan göras om till mellan 60% till 100% per årskurs på skolorna i utökning av lärartäthet. Notera att det även varierar pga att en del av elevresurserna arbetar med arbetsuppgifter som inte kan effektiviseras av en ökad kompetens genom en lärare, såsom exempelvis teckenspråksstöd till elever med hörselnedsättning. Vissa av dessa har idag också ansvar för skolornas rastverksamhet.

Trygghetsteam

Införa ett trygghetsteam med syfte att samordna skolornas förebyggande och främjande arbete men även i att stärka skolornas arbete med att upptäcka, utreda och åtgärda situationer kring misstanke om kränkande behandling.

Trygghetsteamet i skolan ska arbeta systematiskt för att främja en trygg och inkluderande skolmiljö, förebygga kränkande behandling och hantera konflikter eller otrygghet som kan uppstå. Trygghetsteamet ska vara synligt, tillgängligt och arbeta för att ha förtroende från både personal och elever. Arbetet behöver också ske i samklang och samverkan med elevhälsoteam och övrig personal. Här är några centrala delar trygghetsteamets arbete ska innefatta:

- **Skapa en trygg skolmiljö:** Identifiera riskområden och tider där otrygghet kan uppstå, till exempel raster, omklädningsrum eller sociala medier.
- **Normer och värderingar:** Arbeta aktivt med värdegrundsfrågor för att främja respekt, empati och inkludering. Där elevernas mentorstid och temadagar är viktiga forum.
- **Ökat samarbete med vårdnadshavare:** Involvera elever och vårdnadshavare i trygghetsarbetet genom exempelvis elevenkäten och regelbundna möten.
- **Kartläggning:** Genomföra elevenkät för att identifiera eventuella problemområden eller utsatta elever.
- **Observation:** Vara närvarande i miljöer där konflikter eller kränkningar kan förekomma samt givetvis agera vid behov.
- **Tydliga rutiner:** Med ledning av rektor samordna skolans arbete med trygghet, det är viktigt att arbetet med att främja en trygg skolmiljö genomförs och följs av all personal på skolan. Detta kan bland annat innefatta att säkerställa att alla i skolan vet hur man rapporterar oro eller incidenter. Även medverka i arbetet med att implementera gemensamma förhållningssätt på skolenheten kring bemötande och hur personal ska agera när incidenter uppstår och i ett förebyggande arbete.

Bemanningen av trygghetsteamet behöver variera beroende på varje skolas förutsättningar om det ska genomföra inom befintlig budget. Viktiga funktioner i trygghetsteamet är dock kurator tillsammans med utsedd person ifrån socialtjänsten (se rubrik om socialtjänsten i skolan).

Barn- och utbildningskontoret

Därutöver kan teamet utökas med exempelvis arbetslagsledare och elevcoacher (på de skolor där de finns), men detta föreslås variera utifrån skolornas olika förutsättningar och rektors rätt att i enlighet med skollagen leda och planera verksamheten. Att införa ett trygghetsteam utan extra ekonomiska tillskott medför att medlemmarna i teamet kommer ha begränsat med tid till arbetet.

Ekonomiska konsekvenser av införandet av ett trygghetsteam. Införandet av ett trygghetsteam kan genomföras utan ekonomiska konsekvenser genom användandet av befintlig personal. Att införa det med befintlig personal medför dock att teamets tid för arbetet blir mer begränsad. Förvaltningen ser positivt på, om ekonomiska medel kan tillskjutas, att utöka teamets bemanning med en person som har arbete i trygghetsteamet som en större del av sitt arbete.

Stödenhet och akutskola

Förvaltningen har redan efter beslut av barn- och utbildningsnämnden infört akutskola och en kommungemensam stödenhet för elever med sådana stödbehov. Den satsningen har initialt visat sig falla väl utifrån de erfarenheter förvaltningen hittills fått med sig i arbetet. Att akut kunna placera elever på akutskolan vid allvarsamma ordningsstörande beteenden istället för att stänga av elever har visat sig positiva för att dels ge eleven undervisning men dels under en tillfällig period bryta elevens dagliga sammanhang. Samtidigt har stödenheten kunnat ge elever särskilt stöd med hög kvalitet, dvs till elever som hemskolan haft svårt att nå och som därav haft en orolig tillvaro på hemskolan.

Ekonomiska konsekvenser av stödenhet och akutskola. Förvaltningen har redan efter beslut av barn- och utbildningsnämnden inrättat en stödenhet och akutskola varpå det inte medför någon ytterligare ekonomisk konsekvens av att inkludera dem inom trygghetssatsningen. Enligt fattat beslut av BUN (Dnr 2023-107) ska stödenhetens verksamhet utvärderas höstterminen 2025.

Åtgärder för den fysiska skolmiljön

En viktig del i arbetet för att tillförsäkra en trygg skolmiljö är skollokalerna. Förvaltningen har, efter beslut i barn- och utbildningsnämnden, möjlighet att installera kameror på skolor där kriterier för detta är uppfyllda. Vidare har förvaltningen utrustat alla befintliga klassrum med stödmaterial för att på ett bra vis kunna genomföra anpassningar till olika elevers behov i klassrummet. Skärmar för att avgränsa elever och minska störningsmoment är ett exempel på sådan utrustning som nu finns att tillgå i alla klassrum vid behov. Samtidigt finns stora behov av att genomföra verksamhetsanpassningar på flera av kommunens grundskolor, dels för att ha tillgång till klassrum som rymmer den mängd elever verksamheten har och behöver planera för i syfte att ha en resurseffektiv organisation. Men dels också för att på ett bra vis skapa flöde på skolorna och en effektiv schemaläggning som främjar trygghet och studiero. Ett exempel på utmaningar med lokalerna, kopplat till trygghet och studiero, är klassrum på

Barn- och utbildningskontoret

Olandsskolan som är öppna mot korridoren utan vägg emellan. Ett annat exempel är Frösersskolan som idag har storlek på klassrum som försvårar schemaläggningen samt uppehållsytor för eleverna, där en stor mängd elever förväntas vistas på samma plats, vilket skapar ett högt tryck och påverkar elevernas känsla av sammanhang. På två av kommunens orter är skolorna även beroende av tillfälliga lokaler i form av paviljonger, som inte heller är ändamålsenliga kopplat till den verksamhets som bedrivs. För de skolor som idag är beroende av tillfälliga paviljonger för att få plats med alla elever har barn- och utbildningsnämnden också redan beslutat om att ge förvaltningen i uppdrag att utreda och ta fram förslag på permanenta lokaler. Sammanfattningsvis ser förvaltningen behov av att göra en genomlysning av skolornas lokaler, både kopplat till dess funktion men även kopplat till lokalernas hållbarhet och med utgångspunkt ifrån den göra en plan för att utveckla lokalerna. Detta utöver det beslut som redan är fattat om kameror inne i skolans lokaler.

Ekonomiska konsekvenser av åtgärder för den fysiska lärmiljön. Att genomföra verksamhetsanpassningar och andra förändringar likt installera kameror har ingen ekonomisk konsekvens för årets driftsbudget utan bokförs som en investering. Kring förslaget om en genomlysning av skolornas lokaler krävs ett tätt samarbete med tekniska kontoret, något som kan vara möjligt med befintlig bemanning när tekniska kontoret är tillbaka i full bemanning.

Förebyggande och främjande arbete

I syfte att nå varaktiga effekter kopplat till trygghet och studiero inom befintliga budgetramar är det förebyggande och främjande arbetet väsentligt. Ett främjande arbete som stärker kamratskap och förståelse mellan elever såväl som mellan elever och personal är en viktig faktor för att nå en trygg lärmiljö. Förvaltningen ser behov av ett samordnat arbete i syfte att stärka alla skolor i deras förebyggande och främjande arbete, att ytterligare bygga vidare på är utvecklingsarbete där grundskolorna sprider goda exempel mellan varandra. Ett sådant exempel kan vara gemensamma ramar för att bedriva rastverksamhet och faddersystem. Andra sådana exempel är stödmaterial och kompetensutveckling i att arbeta med grupputveckling i klasserna för alla som är mentorer. Men även ett mer elevnära arbete i syfte att komplettera lärarna i relationsskapandet och trygghetsskapande arbetet gentemot elever. Skolorna bedriver redan idag ett främjande och förebyggande arbete, men samtidigt har skolorna under de senaste åren behövt anpassa verksamheten till mer återhållsam budget, något som inte minst påverkats av de senaste årets inflation. Förvaltningen ser ett behov av att ytterligare stärka trygghetsteamens förutsättningar att arbeta med åtgärdande insatser samt det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Förslaget innefattar att utöka statsbidraget för skolsociala team, vilket skulle möjliggöra att varje högstadieskola kan anställa en socialpedagog, kurator eller motsvarande med relevant utbildning på halvtid, för att stärka skolornas trygghetsskapande och hälsofrämjande arbete.

Ekonomiska konsekvenser av förslaget om ett förebyggande och främjande arbete. Ett förebyggande arbete finns redan idag och kan med befintliga resurser på vissa håll samordnas för mer spridning, exempelvis genom att ta fram ett stödmaterial och plan för rastverksamhet. Däremot ser förvaltningen ett behov av att stärka arbetet ytterligare och öka förutsättningarna

Barn- och utbildningskontoret

för att bedriva ett förebyggande arbete samt för att få ut mer av det förebyggande och främjande arbetet, men också stärka skolornas förmåga till att agera åtgärdande. En förstärkning med 50% per högstadieskola kan täckas till hälften med utökat statsbidrag för skolsocialt team och medför således en utökad kostnad på motsvarande en heltidsanställd.

Ekonomiska konsekvenser

Sammanfattningsvis kan konstateras att kostnaderna varierar mellan de föreslagna åtgärderna, en även att åtgärderna kan genomföras i olika hög omfattning beroende på de ekonomiska möjligheterna. För att få full effekt av åtgärderna är det viktigt att de planeras med utgångspunkt för varje enhets förutsättningar och behov. Flera av åtgärderna kommer även kräva extra finansiella medel, antingen långsiktigt eller under en övergångsperiod, för att ha någon förändrande effekt. Av dessa anledningar föreslår förvaltningen att trygghetssatsningen initialt ska startas upp på 1-2 pilotskolor och följas upp kontinuerligt inom ramen för förvaltningens arbete med riktade insatser.

GENOMFÖRANDE

☐ Utförd

Klara rader: 5/5

Klara åtgärder: 0/5

Datum: 2025-05-13 Enhet: Barn- och utbildningskontoret

Beskrivning: Majoriteten har arbetat fram en "Plan för trygghet och studiero i grundskolan. Planen bygger den utredning kring Trygghetssatning som förvaltningen gjort på uppdrag av Barn- och utbildningsnämnden.

Deltagare: Frida Berggren, Christina Stenhammar

Övriga deltagare: Joel Axberg

BARNCHECKLISTA (BEDÖMNING AV BARNS BÄSTA INFÖR BESLUT)

Länkat dokument: [https://ines.osthammar.se/ledning-och-styrning/styrande-dokument/utbildningsstod-for-policy-samt-](https://ines.osthammar.se/ledning-och-styrning/styrande-dokument/utbildningsstod-for-policy-samt-riktlinjer-for-osthammars-kommuns-arbete-och-beslut-som-paverkar-barn/)

[riktlinjer-for-osthammars-kommuns-arbete-och-beslut-som-paverkar-barn/](#)

Beskrivning av eller instruktioner för mallen: Används av rektor inför beslut för att säkerställa att barns rättigheter finns med i beslutsfattandet.
Kom i håg att ge checklistan en tydlig rubrik och beskriva själva beslutet i fältet beskrivning.

Nr	Checkpunkt/Fråga	Ja/Nej	Kommentar
	Besvara frågorna med Ja eller Nej och komplettera/beskriv i fritextrutan.		
1	Påverkar beslutet något/några barn? Kommentera varför / varför inte.	Ja	Beslutet att införa en plan för trygghet och studiero bör påverka eleverna positivt och bidra till ökad trygghet och bättre studiero. I planens avsnitt om "kompetensutveckling och nolltolerans" står att: "Skollagen reglerar redan idag hur skolorna ska använda disciplinära åtgärder exempelvis för att hantera allvarliga ordningsstörningar. Rektor ansvarar för att skapa förutsättningar och rutiner för att göra det." Detta tydliggör att när det kommer till disciplinära åtgärder är det skollagen som reglerar detta och på rektors ansvar. Rektor känner sin verksamhet, elever och personal och kan göra nödvändiga avväganden. I samma avsnitt i planen står det: "Utvisning ur klassrummet, omplacering och andra disciplinära åtgärder ska vara en naturlig del av hanteringen av allvarliga ordningsstörningar när mildare åtgärder inte ger effekt. I situationer där elever och personal utsätts för hot, våld eller kränkningar, eller när mildare åtgärder inte avhjälper ordningsstörningar, bör personalen skyndsamt ingripa fysiskt för att säkerställa elevernas rätt till trygghet och studiero."

Nr	Checkpunkt/Fråga	Ja/Nej	Kommentar
			Att i planen för trygghet och studiero använda uttryck som "naturlig del av" och att personal "skyndsamt bör ingripa" är överflödigt eftersom användandet av disciplinära åtgärder redan regleras i lag. Denna skrivning skulle kunna påverka enskilda elever med särskilda behov negativt. Rektor och personal som känner eleverna behöver använda det tillvägagångssätt för att komma till rätta med eventuella ordningsstörande beteenden på det sätt som bäst svarar mot allvarlighetsgraden i det som skett. De ska också avgöra när de disciplinära åtgärder som beskrivs i skollagen ska användas och när det till och med kan leda till att eskalera ett felaktigt beteende. Det går enligt Skolverket inte att detaljreglera exakt när och hur personal får ingripa fysiskt och vidta disciplinära åtgärder, utan detta är ett område där personalen behöver använda sitt professionella omdöme. Ett fysiskt ingripande måste, enligt skollagen, stå i rimlig proportion till syftet och omständigheterna, och bör endast vidtas undantagsvis. Enligt Skolverkets juridiska vägledning "Personalens befogenheter att ingripa fysiskt i skolan" ligger bestämmelsen om personalens befogenheter att ingripa fysiskt i skollagen i linje med den praxis som har utvecklats, och ska därför inte tolkas som en rätt att kunna ingripa fysiskt i varje ordningsstörande situation. Ett fysiskt ingripande är en åtgärd som endast bör vidtas undantagsvis och endast om det står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. I den juridiska vägledningen påtalas även att regelverket som blir aktuellt gällande personalens befogenheter att ingripa fysiskt är komplext, eftersom lagstöd för att ingripa fysiskt ser olika ut för olika situationer. I första hand ska den minst ingripande av flera möjliga åtgärder väljas. Den eventuella negativa effekt som ingripandet har på den berörda eleven får inte stå i missförhållande till nyttan med ingripandet. Elever med NPF (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) kan ha speciella behov som kan påverka deras förmåga att hantera situationer i skolan, vilket kan leda till utagerande beteende. Barn och elever med funktionsnedsättning har rätt till en likvärdig utbildning som tar hänsyn till deras olika behov. Skollagen reglerar verksamheten men vi har också arbetsmiljölagen, diskrimineringslagen och barnkonventionen att ta hänsyn till. I Skolverkets rapport "Fysiska ingripanden och disciplinära åtgärder" beskriver rektorer, lärare och övrig skolpersonal att fysiska ingripanden och disciplinära åtgärder kan fylla en viktig funktion för att hantera akuta situationer. Samtidigt beskrivs att ingripanden inte leder till en långsiktig förbättring för berörda elever eller förhindrar att situationer som kräver sådana ingripanden uppstår igen. En återkommande kommentar är att det är viktigt med ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero. Skolverket vill också i rapporten framhålla att det centrala för att skapa studiero framför allt är undervisning av lärare som genom sin professionalitet och kompetens förmår skapa ett gott klassrumsklimat och ge elever goda

Nr	Checkpunkt/Fråga	Ja/Nej	Kommentar
			förutsättningar att koncentrera sig på undervisningen. Fysiska ingripanden och disciplinära åtgärder kan fylla en funktion för att hantera akuta situationer, men vägen framåt för att säkerställa trygghet och studiero handlar i första hand om god undervisning och goda relationer mellan skolans elever och personal. Bland kommentarerna från rektorer, lärare och övrig skolpersonal i grundskolan som bedömt att fysiska ingripanden eller disciplinära åtgärder har ganska eller mycket liten betydelse för att skapa trygghet och studiero.

Åtgärd

Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
4	Stryka del av stycke om disciplinära åtgärder	Stryka sista delen av andra stycket under rubriken "Kompetensutveckling och nolltolerans" som börjar med " Utvisning ur klassrummet,.. Planen bör inte värdera när och hur ofta de disciplinära åtgärderna ska användas. Detta regleras redan i skollagen och rektor ansvarar för dialog kring detta med sin personal.		Utmärkning, varning, rutiner	Planerad	2025-06-15 Klar ☐

2	Har barns bästa beaktats inför beslutet? Beskriv på vilket sätt.	Ja	Att elever känner sig trygga samt att klassrummet präglas av studiero är nyckeln till att förbättra resultaten i skolan. Att lyckas i skolan och bli behörig till gymnasiet är en av de viktigaste friskfaktorererna för unga. Rättigheter, skyldigheter, och skolans befogenheter i att tillförsäkra elevernas rätt till trygghet och studiero är i fokus. Ett uttryckt mål är också att samtliga elever med behov av särskilt stöd ska ha tillgång till det i studios även för yngre elever. Arbetet med planen införs succesivt med start på två pilotskolor för att på så sätt kunna utvärdera hur den fungerar innan den tänks omfatta alla kommunens grundskolor. I arbetet med framtagandet av planen har en utredning gjorts som redogjort för både lagstöd och forskning på området trygghet och studiero. Rektorer har varit delaktiga i processen och en Barnkonsekvensanalys är gjord där också elever har fått tycka till om vad de tycker är viktigast för en trygg skola med bra studiero.
---	--	----	---

Nr	Checkpunkt/Fråga	Ja/Nej	Kommentar
3	Leder beslutet till intressekonflikter? Om ja, beskriv vilka/hur	Ja	Lärare ska enligt planen kunna fokusera på att planera och genomföra undervisning och då frigöras från andra uppgifter i så stor utsträckning som möjligt. Arbetsuppgifter som inte kräver lärarkompetens bör om möjligt utföras av elevresurser till en lägre kostnad. Detta kan leda till intressekonflikter när budget inte tillåter tillräckligt många elevresurser för att täcka upp t.ex. de rastvakter, bussvärdar och andra arbetsuppgifter som inte är direkt undervisningskopplade men ändå viktiga för elevernas trygghet. Även icke ändamålsenliga skollokaler kan leda till intressekonflikter då åtgärder av dessa kräver ett tätt samarbete med Tekniska kontoret och det skulle kunna medföra utmaningar kring prioriteringar och ekonomi.

Åtgärd

Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
1	Avlasta lärare	Ska lärare avlastas från arbetsuppgifter som inte är undervisning eller för- och efterarbete till undervisning behöver ekonomiska förutsättningar finnas för att utöka antalet resurspersoner. Rastvakter, bussvärdar, vuxna som äter i matsalen med eleverna och som bemannar elevutrymmen som uppehållsrum etc. är något som tar mycket tid i anspråk. Elever önskar ofta i elevenkäter och samtal om trygghet mm. att det ska vara fler vuxna på dessa platser. Det är ofta där kränkningar och dylikt uppstår.		Eliminera faran	Planerad	2026-01-05 Klar ☐
2	Åtgärda icke ändamålsenliga lokaler	Det behöver finnas en långsiktig plan för vilka lokaler som är störst behov av att åtgärdas, hur arbetet ska genomföras och budget för detta.		Tekniska skyddsåtgärder	Planerad	2026-06-30 Klar ☐

4	Har barn fått uttrycka sina åsikter inför beslutet? Om ja, beskriv hur/vad	Ja	Elever på Vallonskolan har tillfrågats kring vad de tycker är viktigt för bättre trygghet och studero med hjälp av en enkät. 101 elever har svarat. De har fick rangordna insatser utifrån vad de tycker är viktigast för att skapa en trygg skola: 44% av eleverna tycker att "Bra lärare som är tydliga, hjälper de som behöver och har bra relation med sina elever" är allra viktigast för en trygg skola. 76% har valt det som viktigast eller näst viktigast. 25% av eleverna tycker att om " Elever som behöver hjälp och stöd får det" så skulle de leda till en tryggare skola och 68% har valt det som viktigast eller näst viktigast.
---	--	----	---

Nr	Checkpunkt/Fråga	Ja/Nej	Kommentar
			20% av eleverna tycker att det är viktigast för tryggheten på skolan "att rektor har rätt att stänga av eleven som inte sköter sig". 25% har valt det som viktigast eller näst viktigast. 9% av eleverna tror att "Trygghetsteam med fler vuxna som arbetar med att göra skolan tryggare" är en viktig insats. 25% tycker att det är den viktigaste eller den näst viktigaste insatsen. (Här har eleverna inte fått någon information om vad ett Trygghetsteam är och vad ett sådant team skulle kunna jobba med för insatser och eftersom det är ett nytt begrepp kan det ha påverkat svaren.) Endast 2,5% av eleverna tycker att övervakningskameror är den viktigaste insatsen för att skolan ska kännas trygg. 6% har valt det alternativet som viktigast eller näst viktigast. Elevernas fick ge egna exempel på vad de vill att vuxna ska göra för att deras skola ska kännas trygg. Så här svarade de: - Lärare behöver ha bra relationer med sina elever - Lärare behöver prata mycket med eleverna och bry sig om dem - Lärare behöver försöka förstå sina elever - Vuxna behöver organisera lekar på rasterna - Det behöver finnas många vuxna ute bland eleverna på raster - Lärare behöver lyssna på sina elever och hjälpa dem som har det svårt - Skolan behöver kontakta hemmet om elever inte sköter sig Eleverna fick ge exempel på vad de vill att vuxna ska göra för att det ska vara bra studiero i klassrummet. Så här svarade de: - Dela upp elever i mindre grupper - De som stör ska bli avvisade från klassrummet - Läraren ska säga till om det är för mycket prat - Läraren kan behöva vara sträng och säga till ordentligt - Läraren behöver ha tydliga genomgångar som inte ska vara för långa - Spela lugn musik i klassrummet - Låta elever sitta utanför klassrummet eller i gruppum - Ha ljudvila ibland - Lära eleverna att ta eget ansvar - Ringa hem till elever som missköter sig - Vissa elever kan behöva få hålla på och plocka med saker för att kunna koncentrera sig - Läraren ska bestämma placering så att inte elever sitter bredvid sina bästa kompisar - Vissa elever kan behöva ha en skärm vid sig eller hörselkåpor för att kunna koncentrera sig Elevrådet på Frösåkersskolan har haft en dialog kring positiva och negativa aspekter av de disciplinära åtgärder som finns i skollagen. I vissa årskurser och klasser förekommer det frekvent att elever tillfälligt avvisas från undervisningssituationer. Det rör sig i regel om återkommande individer vars beteende upprepade gånger stör ordningen i

Nr	Checkpunkt/Fråga	Ja/Nej	Kommentar
			klassrummet, trots uppmaningar från läraren att upphöra. Majoriteten av eleverna uppger att det upplevs som positivt när en stökig elev lämnar klassrummet, eftersom detta medför ett lugnare arbetsklimat och ökad studiero för övriga elever. Ingen elev har uppgett att de bevittnat en situation där en ordningsstörande elev permanent omplacerats till annan klass, grupp eller skola. Flera menar dock att detta skulle kunna vara en lämplig åtgärd i fall där eleven vid upprepade tillfällen visat oförmåga att anpassa sig till skolans regler. Samtidigt uttrycker eleverna att en sådan åtgärd skulle kunna upplevas som känslomässigt påfrestande om den drabbade dem själva, och att det skulle kunna väcka känslor av ilska. Det framkommer även att vissa elever kan uppfatta en tillfällig avvisning från klassrummet som en belöning snarare än en sanktion. Detta då det medför befrielse från lektionen och ger möjlighet att arbeta utanför klassrummet, vilket inte alltid upplevs som negativt. Samtliga elever har upplevt eller bevittnat incidenter i skolmiljön där en elev eller lärare blivit hotad, kränkt eller utsatt för fysiskt våld. Den vanligaste formen av kränkning är verbal. Det finns en utbredd uppfattning bland eleverna att regelbrott och störande beteenden sällan får konsekvenser, vilket kan bidra till en upplevelse av otydlighet i skolans ordningsregler och disciplinära praxis. Många elever anser att det kan vara befogat att skolpersonal ingriper fysiskt, exempelvis genom att lyfta bort en elev som uppträder hotfullt eller våldsamt om verbala tillsägelser inte är tillräckliga för att avbryta beteendet. I situationer där en elev får andra att känna sig otrygga i skolmiljön, anser eleverna att skolan bör vidta särskilda åtgärder. Dessa kan inkludera ökad tillsyn, regelbundna samtal och tilldelning av vuxenstöd i form av exempelvis en elevassistent. Det anses också viktigt att vårdnadshavare informeras omedelbart. Striktare disciplinära åtgärder, såsom utvisning från klassrummet eller fysiska ingripanden, kan enligt eleverna ha dubbla effekter. Å ena sidan kan dessa åtgärder bidra till ökad oro bland eleverna, men å andra sidan skapas ofta en tydlig signal om att skolan tar ordningsproblem på allvar, vilket kan främja studieron. Vid återkommande störningar under lektionstid anser eleverna att lämpliga konsekvenser kan vara att eleven ges i uppgift att arbeta ikapp efter lektionens slut eller att ta hem uppgifter för att fullgöra skoluppgifter. Skadegörelse bör, enligt elevernas uppfattning, leda till ekonomisk ersättning. Vid upprepade och allvarliga överträdelser föreslås avstängning från skolan som en möjlig åtgärd. Samtidigt uttrycks en viss skepsis kring dess effektivitet, då de elever som stängs av ofta saknar motivation för skolarbete och inte uppfattar avstängningen som ett straff, utan snarare som något positivt. Elever med en komplex skolproblematik och/eller en AST-diagnos med placering på den centrala stödenheten har tillfrågats och svarar att det kan vara skönt att bli utvisad ur klassrummet för då slipper man jobba. En elev menar att hen ibland varit stökig medvetet för att bli utslängd. Men de säger också att

Nr	Checkpunkt/Fråga	Ja/Nej	Kommentar
			det kan kännas både tråkigt att inte få vara i klassrummet och pinsamt att bli utvisad om det sker inför ett klassrum fullt av andra. Eleverna på stödenheten tycker att det är en rimlig konsekvens när någon stör trygghet och studiero att personalen ringer hem, att man ska säga till i första hand, ignorera beteendet eller att man tillslut inte får vara kvar i klassrummet. Eleverna tycker att personal bara i yttersta nödfall ska ingripa fysiskt, vid hot och våld. Elever berättar att citat "Jag skulle få damp och panik och någon skulle göra det" och "Det kan bli våldsamt då. Om en lärare skulle göra så mot mig skulle jag slå den och kasta saker. skapa kaos."

Åtgärd

Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
3	Tydliga och relationella lärare som kan göra professionella avvägningar	Tillfrågade elever anser att det viktigaste för deras trygghet och studiero är tydliga och relationella lärare. Det är viktigt med relationer till och kunskap om sina elever och vad som är rätt insats vid olika tillfällen. En punkt i planen bör därför vara med fokus på fortbildning för lärare i tydligt och relationsinriktat ledarskap, t.ex. en utökning av IBIS till fler skolor.		Utmärkning, varning, rutiner	Planerad	2025-06-12 Klar ☐

5	Finns det risker (för barn) med beslutet? Om ja, beskriv riskerna och vilka insatser som görs för att minimera riskerna.	Ja	Det finns risk för att färre vuxna finns bland elever på icke-lektionstid om lärare främst ska arbeta med undervisning och det inte finns budgetförutsättningar för att anställa fler resurspersoner som då täcker upp rastvakter, lunchvärdar etc. Detta kan leda till fler konflikter och kränkningar bland elever. Det finns risk för att personal i större utsträckning använder fysiskt ingripande för att åtgärda ordningsstörande inslag i stället för att fokusera på förbyggande arbete och relationskapande för att på så sätt förebygga att ordningsstörande beteenden uppkommer. Det finns goda förutsättningar att jobba relationsskapande under aktiviteter som ligger utanför lektionstid och om lärarna inte ska vara med elever på raster och luncher så minskar den möjligheten till anknytning. Både elevsvar i den här Barnkonsekvensanalysen samt forskning som redogjordes för i utredningen inför trygghetsatsningen pekar på vinster med relationskapande arbete.
---	--	----	--

Nr	Checkpunkt/Fråga		Ja/Nej	Kommentar		
Åtgärd						
Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
5	Se åtgärd 1, 3 och 4			Utbyte till mindre farliga processer, utrustning	Planerad	2025-06-15 Klar ☐

UPPFÖLJNING

Klara rader: 5/5 Klara åtgärder: 0/5

Uppföljningsansvarig

Klar

☐

Klar den

Kommentar

Arbetsgivarrepresentant:

Skyddsombud: